

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

**Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΞΟΡΥΞΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ
ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μιχαήλ Κούλας

ΑΜ: 1218Μ061

Αθήνα, 2020

Τριμελής Επιτροπή:

Γρηγόριος Τσάλτας, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Βασιλική Καραγεώργου, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Χαράλαμπος Πλατιάς, Επίκουρος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright© Μιχαήλ Κούλας, 2020

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ'όλοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό, πρέπει να απευθύνονται στο συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Επιθυμώ να ευχαριστήσω θερμά τον Καθηγητή μου κ. Γρηγόριο Τσάλτα για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και την πολύτιμη συμβολή του και καθοδήγηση κατά τη συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Επίσης οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους Καθηγητές μου του μεταπτυχιακού, που με αγάπη για το έργο τους και ζήλο, πλαισίωσαν τον κύκλο σπουδών προκειμένου να μεταλαμπαδεύσουν τη γνώση και την εμπειρία. Τέλος, ευχαριστώ τους μεταπτυχιακούς συμφοιτητές μου της κατεύθυνσής μας, για την άριστη συνεργασία μας σε όλη τη διάρκεια της εκπαίδευσης.

*Ανατρέχοντας στη φράση του Μ. Αλεξάνδρου:
 'Στους γονείς οφείλομεν το ζην,
 στους δε διδασκάλους το ευ ζην''
και έχοντας ήδη εκφράσει τις ευχαριστίες μου
στους Καθηγητές μου, έχοντας πια φτάσει στην
 ηλικία των σαράντα και βιώνοντας
 τις θυσίες των γονιών, θα επιθυμούσα
να αφιερώσω την παρούσα διπλωματική εργασία,
 στην μητέρα μου Γιώτα
και στο συγχωρεμένο πατέρα μου Γιάννη.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
---------------	---

ABSTRACT.....	10
---------------	----

ΜΕΡΟΣ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
---------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : Νομικό πλαίσιο σχετικά με την υπεράκτια εξόρυξη.....	14
--	-----------

1.1 Διεθνές Δίκαιο.....	14
-------------------------	----

1.1.1 Η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS III).....	16
---	----

1.1.2 Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή	20
---	----

1.1.3 Πρωτόκολλο Κιότο	22
------------------------------	----

1.1.4 Η Συμφωνία του Παρισιού.....	24
------------------------------------	----

1.2 Περιφερειακό Δίκαιο.....	26
------------------------------	----

1.2.1 Η Σύμβαση της Βαρκελώνης	26
--------------------------------------	----

1.2.1.1 Πρωτόκολλο LBS της Σύμβασης της Βαρκελώνης	28
--	----

1.2.1.2 Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Περιοχών, της Σύμβασης της Βαρκελώνης.....	33
--	----

1.2.1.3 Πρωτόκολλο Offshore της Σύμβασης της Βαρκελώνης	36
---	----

1.3 Ευρωπαϊκό Δίκαιο.....	38
---------------------------	----

1.3.1 Η Οδηγία (Directive) 2013/30/ΕΕ.....	38
--	----

1.3.2 Ευθύνη, αποζημίωση και χρηματοοικονομική ασφάλεια των υπεράκτιων διαδικασιών που αφορούν υδρογονάνθρακες.....	41
--	----

1.4 Εθνικό Δίκαιο	45
-------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : Οι Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης.....	53
2.1 Η Αρχή της Πρόληψης.....	53
2.2 Η Αρχή της Προφύλαξης.....	54
2.3 Η Διαχείριση κινδύνου.....	56
2.4 Εκτίμηση κόστους περιβαλλοντικών επιπτώσεων.....	57

ΜΕΡΟΣ 2^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Κοιτάσματα υδρογονανθράκων στο θαλάσσιο ελλαδικό χώρο.....	60
1.1 Ιστορικό.....	60
1.2 Θρακικό πέλαγος.....	62
1.2.1. Τα κοιτάσματα και οι εγκαταστάσεις του Πρίνου.....	62
1.2.2 Το κοιτάσμα "ΕΨΙΛΟΝ"	63
1.2.3 Κοιτάσματα στην περιοχή Βόρειου Πρίνου.....	64
1.3 Λοιπές περιοχές κοιτασμάτων.....	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Υπεράκτια εξόρυξη.....	69
2.1 Εισαγωγή στην υπεράκτια εξόρυξη.....	69
2.2 Πλατφόρμες εξόρυξης υδρογονανθράκων σε θαλάσσιες περιοχές.....	70
2.3 Ολοκλήρωση χρηστικότητας υπεράκτιων πλατφορμών εξόρυξης.....	75
2.4 Επανάχρηση υπεράκτιων πλατφορμών εξόρυξης.....	80
2.5 Ατυχήματα και ρύπανση κατά την εξόρυξη υδρογονανθράκων	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Η υπεράκτια εξόρυξη ως απειλή ασφάλειας από τρομοκρατικές, πειρατικές ή πολεμικές ενέργειες.....	90
3.1 Το Πολεμικό Ναυτικό και οι Ένοπλες Δυνάμεις ως παράγοντας φυσικής ασφαλείας στην υπεράκτια εξόρυξη αλλά και παράγοντας υλοποίησης Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	92
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	95
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ.....	97

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η υπεράκτια εξόρυξη υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές της Ελλάδας, αποτελεί τη σύγχρονη πρόκληση για τη χώρα, τόσο λόγω των τεράστιων οικονομικών μεγεθών που συνεπάγονται από την εξόρυξη, όσο και λόγω της απαραίτητης έλλειψης ελαστικότητας σε πιθανές περιβαλλοντικές συνέπειες. Τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων διαιρεμένα σε «οικόπεδα», σε θαλάσσιες περιοχές σε Αιγαίο, Κρήτη, ΝΑ Αιγαίο κλπ, καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος του ελλαδικού θαλάσσιου χώρου. Στη διπλωματική αυτή εργασία, θα μελετηθεί η προοπτική εξόρυξης υδρογονανθράκων στο θαλάσσιο ελλαδικό χώρο μέσα από την εφαρμογή των Αρχών Πρόληψης και Προφύλαξης και του νομικού πλαισίου που υφίσταται, με σκοπό την αποφυγή περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Μέσα από έρευνα στη βιβλιογραφία και μελέτη των διεθνών νομικών και διακηρυκτικών κειμένων, αναφορικά με την εφαρμογή των ανωτέρω αρχών, επιδιώκεται η επιστημονική προσέγγιση κάποιων ερωτημάτων όπως:

- Ποιο το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο που διέπει τις υπεράκτιες εξορύξεις ;
- Πώς αναλύονται και ποια η εφαρμογή των Αρχών Πρόληψης και Προφύλαξης ;
- Ποια τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων στην Ελλάδα και πώς καθίστανται νομικώς εκμεταλλεύσιμα στην προοπτική εξόρυξης αυτών ;
- Ποιες οι μέθοδοι υπεράκτιας εξόρυξης και ποιοι οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι ;

Με βάση το πλαίσιο Δικαίου καθώς και γεγονότα που έχουν προσδώσει παγκόσμια εμπειρία, επιδιώκεται η διαχείριση του κινδύνου που επιφυλάσσει η δραστηριότητα υπεράκτιας εξόρυξης, σε συνάρτηση πάντα με μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Στη χώρα μας υφίστανται κοιτάσματα υδρογονανθράκων που ήδη εκμεταλλευόμαστε, ενώ οι εν εξελίξει έρευνες για νέα, προσδίδουν μια μακρόπνοη προοπτική εκμετάλλευσης αυτών. Θα εξετασθούν οι σύγχρονοι τρόποι ανάκτησης πετρελαιοειδών, μέσα από την εξέλιξη των πλατφορμών υπεράκτιας εξόρυξης. Πλατφόρμες οι οποίες ακόμα και μετά την ολοκλήρωση της χρησιμότητάς τους επί τον αυτό σκοπό, είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν σε άλλες δραστηριότητες, εξίσου σημαντικές και κερδοφόρες, όπως θα δούμε στην ιδιαίτερη μνεία που γίνεται στη διπλωματική αυτή.

Το περιβάλλον όμως και το οικονομικό συμφέρον από τη δραστηριότητα αυτή, απειλείται από τη ρύπανση είτε από ατύχημα, είτε από επιτήδειες δολιοφθορές ή εχθρικές ενέργειες. Για το σκοπό αυτό η διεθνής νομοθεσία, μέσω της δραστηριοποίησης των αρμόδιων, όπως θα δούμε, οργανισμών, έχει προνοήσει καταλλήλως ώστε να υπερασπίσει τις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης. Επιπροσθέτως, σε εθνικό πλαίσιο, σε πλήρη σύμπνοια με τη ανωτέρω δραστηριοποίηση, θα γίνει προσέγγιση στον τρόπο που προάγεται η περαιτέρω φυσική ασφάλεια, από τρομοκρατία, πειρατεία ή και εχθροπραξίες από άλλες χώρες, μέσω της υπεράσπισης του εθνικού φυσικού πλούτου με εθνικά μέσα πρόληψης και αποτροπής.

ABSTRACT

Offshore hydrocarbon mining in the maritime regions of Greece, constitutes a contemporary challenge for the country, both because of the huge economic implications of mining and the necessary lack of flexibility in potential environmental consequences. Hydrocarbon deposits divided into "plots", in marine areas in the Aegean, Crete, SE Aegean etc., occupy much of the Greek marine space. In this diploma thesis, the prospect of hydrocarbon extraction in the Greek maritime area will be studied through the application of the principle of prevention and the precautionary principle as well as the existing legal framework, in order to avoid environmental impacts.

Through research in the literature and the study of international legal and declaratory texts on the application of the above principles, a scientific approach to some questions is required, such as:

- What is the existing legal framework for offshore mining?
- How are they analyzed and how is the application of the principle of prevention and the precautionary principle implemented?
- Which are the hydrocarbon deposits in Greece and how do they become legally exploitable in the prospect of extraction?
- What are the methods of offshore mining and what are the environmental risks?

On the basis of the Law as well as events that have given global experience, the risk management of offshore mining is always sought in the light of environmental impact studies. There are hydrocarbon deposits in our country that we are already exploiting, and ongoing research on new ones gives a long-term prospect of exploiting them. The ways / stages of petroleum recovery and modern methods will be analyzed through the development of offshore mining platforms. Platforms that, even after completing their usability for this purpose, could be exploited in other activities, just as

important and profitable, as we shall see in the special mention made in this diploma thesis.

However, the environment and the economic interest of this activity are threatened by accidental pollution and deliberate sabotage or hostile acts. To this end, international law, has adequately provided for the protection of the principle of prevention and the precautionary principle through the activities of the competent bodies, as we shall see. In addition, in a national context, in full line with the above activity, there is going to be an approach to how further physical security is promoted, by terrorism, piracy or even hostilities from other countries, by defending national natural wealth through national means of prevention and deterrence.

ΜΕΡΟΣ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έρευνα και η εξόρυξη υδρογονανθράκων είναι μια εξαιρετικά περίπλοκη επιχειρηματική δραστηριότητα, κατά την οποία εφαρμόζονται εξειδικευμένες τεχνολογίες, απαιτούνται υψηλά κεφάλαια, ενώ εμπεριέχονται σημαντικοί κίνδυνοι αποτυχίας (γεωολογικοί, τεχνικοί, περιβαλλοντικοί, εμπορικοί, πολιτικοί). Βεβαίως, τα τελικά οικονομικά αποτελέσματα είναι ιδιαίτερος θετικά, τόσο για τα κράτη που έχουν στην κατοχή τους κοιτάσματα υδρογονανθράκων, όσο και για τις πετρελαϊκές εταιρείες που τα εκμεταλλεύονται.

Η υπεράκτια εξόρυξη υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές της Ελλάδας, αποτελεί τη σύγχρονη πρόκληση για τη χώρα, τόσο λόγω των τεράστιων οικονομικών μεγεθών που συνεπάγονται από την εξόρυξη, όσο και λόγω της απαραίτητης έλλειψης ελαστικότητας σε πιθανές περιβαλλοντικές συνέπειες. Οι θαλάσσιες περιοχές που έχουν ήδη παραχωρηθεί για υδρογονάνθρακες καλύπτουν περίπου 60.000 χλμ², μόνο στο Ιόνιο και την Κρήτη. Διαιρεμένες σε «οικόπεδα πετρελαίου», αυτές οι θαλάσσιες περιοχές, καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος της Ελληνικής Τάφρου, παγκόσμιας περιβαλλοντικής σπουδαιότητας. Κρίνεται επομένως απαραίτητη η μελέτη του νομικού πλαισίου, μέσα από το οποίο καλούμαστε να εκμεταλλευτούμε τα υποθαλάσσια κοιτάσματα και ταυτόχρονα να προστατευτούμε από την πιθανή ρύπανση της διαδικασίας εξόρυξης, βασιζόμενοι στις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης. Ειδικότερα, σύμφωνα με την Αρχή της Πρόληψης, θεωρείται προτιμότερη η καταπολέμηση ενός περιβαλλοντικού προβλήματος στην πηγή του, πριν την εμφάνιση συνεπειών που θα βλάψουν τα μέρη του περιβάλλοντος, ειδικά όταν η αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ισορροπίας είναι κάτι εξαιρετικά δύσκολο. Η έγκαιρη εκτίμηση των επιπτώσεων λόγω δραστηριοτήτων ή εργασιών που εξαιτίας του εύρους τους ή της φύσης τους, ενδέχεται να προκαλέσουν επικίνδυνες καταστάσεις για το περιβάλλον, απαιτείται να βασίζεται σε ειδική μελέτη, τόσο για δημόσια όσο και για ιδιωτικά έργα. Αναφορικά με την Αρχή της Προφύλαξης, αυτή επεκτείνει την αρχή της Πρόληψης, εκφράζοντας ότι τα μέτρα προστασίας για το περιβάλλον, είναι απαραίτητο να λαμβάνονται έστω και αν δεν υφίσταται απόλυτη επιστημονική βεβαιότητα ή και απτές αποδείξεις για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος

από κάποιες πρακτικές ή εργασίες. Είναι αρκετή η ύπαρξη σοβαρών ενδείξεων για ενδεχόμενες βλάβες στο περιβάλλον, ώστε να καταφύγουμε σε προστατευτικά μέτρα.

Υφίσταται ένα εκτεταμένο νομικό πλαίσιο που συσχετίζεται με τις διαδικασίες εξόρυξης, που πηγάζει από το Διεθνές, Περιφερειακό και Ευρωπαϊκό Δίκαιο αλλά και από το Εθνικό Δίκαιο που έχει ενσωματώσει τις διατάξεις των ανωτέρω. Με βάση το πλαίσιο Δικαίου καθώς και γεγονότα που έχουν προσδώσει παγκόσμια εμπειρία, επιδιώκεται η διαχείριση του κινδύνου που επιφυλάσσει η δραστηριότητα υπεράκτιας εξόρυξης, σε συνάρτηση πάντα με μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Στον ελλαδικό θαλάσσιο χώρο, υφίστανται ήδη υπό εκμετάλλευση κοιτάσματα υδρογονανθράκων, ενώ έχουν εκκινήσει διαδικασίες για περαιτέρω έρευνα και εκμετάλλευση νέων κοιτασμάτων. Συνιστά μια ιδιαίτερη διαδικασία, ειδικά αυτή της υπεράκτιας εξόρυξης, η οποία προσφέρει μια ποικιλομορφία στις υπεράκτιες εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούνται, ανάλογα με την περιοχή, το βάθος και τα χαρακτηριστικά του κοιτάσματος. Πρόκειται για πλατφόρμες εξόρυξης, των οποίων όμως η ζωή δεν τελειώνει με την ολοκλήρωση εκμετάλλευσης του κοιτάσματος, αντιθέτως παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον η δυναμική της περαιτέρω επανάχρησης των πλατφορμών σε εναλλακτικούς ρόλους.

Τα ατυχήματα στην υπεράκτια εξόρυξη έχουν εγείρει προβληματισμούς σχετικά με τη ρύπανση που προκαλείται αλλά και με το υπέρογκο οικονομικό κόστος, προκαλώντας ανησυχίες στην κοινή γνώμη και στους ειδικούς του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο της λήψης μέτρων έναντι των ατυχημάτων και της πρόληψης ή αποτροπής διάρρηξης της φυσικής ασφάλειας των υπεράκτιων πλατφορμών, σημαντικός είναι μεταξύ άλλων και ο ρόλος των Ενόπλων Δυνάμεων και ειδικότερα στη θάλασσα ο ρόλος του Πολεμικού Ναυτικού.

Η προοπτική λοιπόν της εξόρυξης στο θαλάσσιο ελλαδικό χώρο υπό τις επιταγές των Αρχών της Πρόληψης και της Προφύλαξης, αποτελεί ένα πολυδιάστατο θέμα με διαφορετικές οπτικές συμφερόντων και επιπτώσεων. Θα αναλυθεί στην παρούσα διπλωματική, σε μια προσπάθεια διαφωτισμού και αποσαφήνισης της σχέσης συμφέροντος-συνέπειας, υπό το πρίσμα των σύγχρονων απαιτήσεων.

Κεφάλαιο 1^ο

Νομικό πλαίσιο σχετικά με την υπεράκτια εξόρυξη

Η υπεράκτια εξόρυξη υδρογονανθράκων διέπεται από νομικό πλαίσιο που δομείται σε τρία επίπεδα: Από το γενικότερο στο ειδικότερο, υφίσταται το Διεθνές Δίκαιο, με έμφαση σε Διεθνείς και Περιφερειακές Συμβάσεις, το Ευρωπαϊκό Δίκαιο με Οδηγίες και Κανονισμούς, καθώς και το Εθνικό Δίκαιο, είτε με ανεξάρτητο νομικό χαρακτήρα, είτε μέσω της ενσωμάτωσης του Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου στο Εθνικό νομικό πλαίσιο.

1.1 Διεθνές Δίκαιο

Αναφορικά με την υπεράκτια εξόρυξη υδρογονανθράκων, το Διεθνές Δίκαιο περιλαμβάνει τις διεθνείς συμβάσεις για το θαλάσσιο περιβάλλον, οι οποίες καθορίζουν τα όρια, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που έχουν οι παράκτιες χώρες. Επίσης περιλαμβάνει τις διεθνείς συμβάσεις για την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος και της ανθρώπινης ζωής σε αυτό. Όσον αφορά τη προστασία του περιβάλλοντος, υφίστανται κανονισμοί για την υπεράκτια εξόρυξη, σχετικά με την έρευνα, την υποστήριξη και την τελική φάση της μεταφοράς, ως επί των πλείστων με πλωτά μέσα. Αναφερόμενοι στις Διεθνείς αυτές Συμβάσεις ξεχωρίζουμε χρονολογικά (ημερομηνία ισχύος) τις κάτωθι¹ που αφορούν εκτός από την εξόρυξη και τα πλοία μεταφοράς:

- “INTERVENTION CONVENTION²” με θέμα “ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΚΑΙ ΑΚΤΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΕΤΡΕΛΑΙΚΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ”, που υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 29/11/1969 και τέθηκε σε ισχύ στις 2/11/1973.
- “CLC³”, με θέμα “ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ”, που υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 29/11/1969 και τέθηκε σε ισχύ στις 06/05/1975.

¹ “ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ” (Συγγραφέας: Συλλογικό έργο Επιμελητής: Τσάλτας, Γρηγόρης -Εκδόσεις: Σιδέρης Ι.- Χρονολογία Έκδοσης: 2006), σελ 493-500.

² <http://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20970/volume-970-I-14049-English.pdf>

³ http://www.iopcfunds.org/uploads/tx_iopcpublications/Text of Conventions e.pdf

- “LONDON DUMPING⁴”, με θέμα “ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΥΛΩΝ”, που υπεγράφη στις 29/12/1972 στο Λονδίνο και τέθηκε σε ισχύ στις 30/08/1975.
- “FUND 71⁵” με θέμα “ΙΔΡΥΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ ΣΥΝΑΦΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ”, που υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 18/11/1971 και τέθηκε σε ισχύ στις 16/10/1978.
- “SOLAS⁶” με θέμα “ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ”, που υπεγράφη στο Λονδίνο στις 01/11/1974 και τέθηκε σε ισχύ στις 25/05/1980.
- “MARPOL73/78⁷” (Διεθνής σύμβαση για την πρόληψη της ρύπανσης από τα πλοία, 1973 όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο του 1978)”, με θέμα “ΠΡΟΛΗΨΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΠΛΟΙΑ”. Η Σύμβαση υπεγράφη στο Λονδίνο στις 02/11/1973 και το Πρωτόκολλο στις 17/02/1978. Τέθηκε σε ισχύ στις 02/10/1983.
- “UNCLOS⁸”, με θέμα “ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ”, που υπεγράφη στο MONTEGO BAY το 1982 και τέθηκε σε ισχύ το 1994.
- “OPRC 90⁹” με θέμα “ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ”, που υπεγράφη στις 30/11/90 στο Λονδίνο και τέθηκε σε ισχύ στις 13/05/1995.
- “FUND 92¹⁰”, με θέμα “ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ 1971 (FUND 71)”, που υπεγράφη στο Λονδίνο στις 27/11/1992 και τέθηκε σε ισχύ στις 09/10/1996.
- “INTERNATIONAL CONVENTION ON CIVIL LIABILITY FOR BUNKER OIL POLLUTION DAMAGE¹¹”, με θέμα “ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΖΗΜΙΑ ΑΠΟ ΡΥΠΑΝΣΗ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΛΟΓΩ ΔΙΑΡΡΟΗΣ ΚΑΥΣΙΜΩΝ ΠΛΟΙΩΝ”, που υπεγράφη στο Λονδίνο στις 23/03/2001 και τέθηκε σε ισχύ στις 21/11/2008.

⁴ <http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/LCLP/Documents/LC1972.pdf>

⁵ <http://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201110/volume-1110-I-17146-English.pdf>

⁶ <http://www.mar.ist.utl.pt/mventura/ProiectoNavios-I/IMO-Conventions/SOLAS.pdf>

⁷ <http://www.mar.ist.utl.pt/mventura/ProiectoNavios-I/IMO-Conventions/MARPOL.pdf>

⁸ http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

⁹ <http://treaties.un.org/doc/Publications/UNTS/Volume%201891/volume-1891-I-32194-English.pdf>

¹⁰ http://www.transportrecht.org/dokumente/FondsUe_1992_engI.pdf

¹¹ [http://www.austlii.edu.au/cgibin/sinodisp/au/other/dfat/treaties/2009/Convention on Civil Liability for Bunker Pollution Damage](http://www.austlii.edu.au/cgibin/sinodisp/au/other/dfat/treaties/2009/Convention%20on%20Civil%20Liability%20for%20Bunker%20Pollution%20Damage.pdf)

1.1.1 Η Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας¹² (UNCLOS III)

Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΣΔΘ) [UNCLOS (Convention on the Law of the Sea 1982)], αποτελεί το βασικό νομικό πλαίσιο σχετικά με το περιβάλλον της θάλασσας. Εισάγοντας βασικούς όρους όπως Υφαλοκρηπίδα και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), έχει μια διαδραστική νομική επίδραση στα κυριαρχικά δικαιώματα των Κρατών και της δικαιοδοσίας τους μέσω των Συμβάσεων. Εκτός του ότι καθορίζει τα όρια των Παράκτιων Κρατών στη θάλασσα, σχηματίζοντας τρόπον τινά τα “οικόπεδα” του κάθε κράτους εντός αυτής, θέτει και τις απορρέουσες υποχρεώσεις αλλά και δικαιώματα εκάστου Παράκτιου Κράτους, αναφορικά με την εξόρυξη υδρογονανθράκων, την έρευνα στη θάλασσα καθώς και για λοιπά θέματα όπως η ναυσιπλοΐα και η προστασία της θαλάσσιας ζωής, σε περιοχές Διεθνών Υδάτων. Η νέα Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ) για το δίκαιο της θάλασσας UNCLOS III¹³ που είναι σε ισχύ από τις 16 Νοεμβρίου 1994, είναι η Σύμβαση που υπεγράφη στο Montego Bay στις 10 Δεκεμβρίου 1982 και αποτελείται από 320 άρθρα. Σε αυτή κατέληξε η 3η Συνδιάσκεψη για το δίκαιο της Θάλασσας. Μέχρι τότε όμως μεσολάβησαν κάποιες Συνδιασκέψεις που αξίζει και πρέπει να αναφερθούν λόγω ιστορικότητας και σημαντικότητας των απορρεουσών Συμβάσεων. Έτσι η 1η Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της θάλασσας έλαβε χώρα στη Γενεύη το 1958¹⁴ με σημαντικά αποτελέσματα όπως η Σύμβαση για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη αλλά και τη Συνορεύουσα ζώνη, τη Σύμβαση για την υφαλοκρηπίδα, τη Σύμβαση για την διατήρηση των ζώντων πόρων της Ανοικτής Θάλασσας και τη Σύμβαση για την Ανοιχτή Θάλασσα¹⁵. Η έκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης δεν κατέστη δυνατό να ορισθεί, πλην όμως υπήρξε αποσαφήνιση των εθιμικών

¹² “ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ” (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.-Έκδοση: 2003),σελ 159

¹³ “ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ” (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.-Έκδοσης: 2003),σελ 159 και “ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΚΟΙΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ”

(Συγγραφείς: Τσάλτας, Γρηγόρης - Εκδόσεις: Παπαζήσης- Χρονολογία Έκδοσης: 1984) σελ 114.

¹⁴ “ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ” (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2003),σελ 91.

¹⁵ <https://issuu.com/cypruyouthdiplomacy/docs>

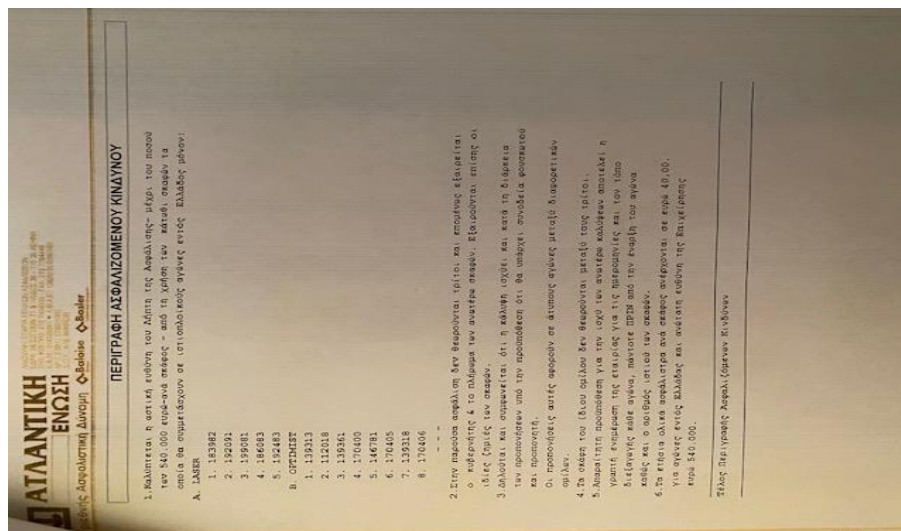
κανόνων. Όσον αφορά τη ρύπανση από πετρέλαιο συνέπεια αγωγών και λοιπών δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο βυθό, η υποχρέωση των κρατών για λήψη μέτρων ως πρόληψη, προβλέφθηκε στα άρθρα 24 και 25 της σύμβασης για την Ανοιχτή Θάλασσα, με απώτερο σκοπό τα βιομηχανικά και ραδιενεργά απόβλητα. Η 2^η Συνδιάσκεψη στη Γενεύη το 1960¹⁶ με συμμετοχή 88 κρατών, δεν κατέληξε σε καμιά συμφωνία, αν και συζητήθηκε ως βασικό ζήτημα το εύρος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης. Φτάνοντας λοιπόν στην 3η Συνδιάσκεψη (1973-1982), ήρθαν στην επιφάνεια κάποιες προκλήσεις που έπρεπε να ληφθούν σοβαρά υπόψη, ήτοι: α) το ζήτημα των λίγων Κρατών που επικύρωσαν τις Συμβάσεις του 1958 β) το εύρος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης γ) η εκμετάλλευση κοιτασμάτων στη θάλασσα ενόψει της τεχνολογικής εξέλιξης δ) οι μεγάλες εκτάσεις Ανοικτής Θάλασσας που ξεκίνησαν να διεκδικούν τα Παράκτια Κράτη και ε) ο νέος αυξημένος αριθμός Κρατών, συνέπεια της αποαποικιοποίησης¹⁷.

Τη Σύμβαση στο Montego Bay, εκ των 157 συμμετεχόντων κρατών, μόνο τέσσερα κράτη καταψήφισαν, οι ΗΠΑ, το Ισραήλ, η Βενεζουέλα και η Τουρκία. Τα συμβαλλόμενα μέρη από τον Ιούνιο του 2016, ανέρχονται στα 167 μαζί με την Ε.Ε.. Η καινοτομία έγκειται στην ειδική μνεία στην προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος με αυτοτελές κεφάλαιο καθώς και στην αναφορά στην έννοια της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) και του Διεθνούς Βυθού εκτός Εθνικής Δικαιοδοσίας. Έτσι προσδιορίστηκαν τα όρια των θαλασσίων ζωνών στο πλαίσιο της Εθνικής δικαιοδοσίας αλλά και εκτός αυτής. Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά τις θαλάσσιες ζώνες εντός Εθνικής δικαιοδοσίας τις διακρίνουμε σε: α) Εσωτερικά Ύδατα β) Αιγιαλίτιδα Ζώνη γ) Συνορεύουσα Ζώνη δ) Υφαλοκρηπίδα ε) Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Κατ' επέκταση, εκτός Εθνικής δικαιοδοσίας συναντάμε την Ανοιχτή Θάλασσα και το Διεθνή Βυθό. Παρακάτω στις εικόνες 1,2 παρουσιάζεται το σχεδιάγραμμα των Ζωνών¹⁸.

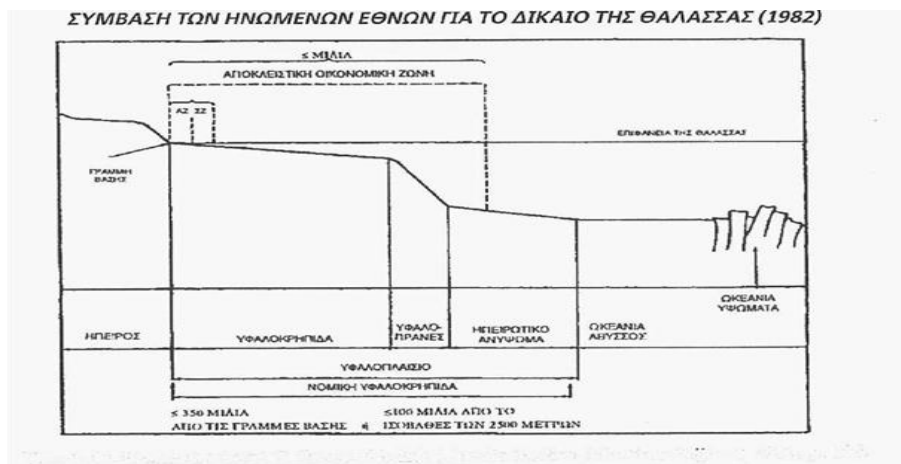
¹⁶ “ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ” (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2003),σελ 109.

¹⁷ <https://issuu.com/cyprusyouthdiplomacy/docs>

¹⁸ G.Francalanci and T. Scovazzi (eds) Lines in the Sea, Martinus Nijhoff,1994, P.15

Εικόνα 1 (G.Francalanci and T. Scovazzi (eds) *Lines in the Sea*, Martinus Nijhoff, 1994,P15)

Εικόνα 2 (G.Francalanci and T. Scovazzi (eds) *Lines in the Sea*, Martinus Nijhoff, 1994,page 14)

Αξίζει να γίνει μια εν τάχει εννοιολογική αναφορά στις ζώνες που παρατέθηκαν για καλύτερη κατανόηση των εικόνων. Ως εκ τούτου:

*Γραμμές Βάσεως (ΓΒ)*¹⁹ είναι τα σημεία κατά μήκος μιας ακτογραμμής εκ των οποίων είναι δυνατή η μέτρηση των εξωτερικών ορίων των θαλάσσιων ζωνών. Ως φυσική ακτογραμμή ορίζεται η γραμμή της κατώτατης ρηχίας, δηλαδή το σημείο της ακτής όπου ολοκληρώνεται η παλίρροια. Επίσης ευθεία γραμμή βάσης εννοούμε τη

¹⁹ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ'' (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ -Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.-Έκδοση: 2003),σελ 169,431.

γραμμή της συντομότερης απόστασης μεταξύ δύο σημείων της ακτογραμμής.

*Εσωτερικά Ύδατα (ΕΥ)*²⁰ είναι τα ύδατα που βρίσκονται εντός των γραμμών βάσης και εμπεριέχονται εκβολές ποταμών λιμάνια και κόλποι. Το νομικό καθεστώς εντός αυτών, ακολουθεί το νομικό καθεστώς της ξηράς στο πλαίσιο της κυριαρχίας.

Ως *Αιγιαλίτιδα Ζώνη (ΑΖ)*²¹ ορίζεται η ζώνη πέρα από την ξηρά και τα Εσωτερικά Ύδατα, μέσα στην οποία το παράκτιο κράτος έχει πλήρως τα κυριαρχικά του δικαιώματα. Περιλαμβάνει το βυθό, το υπέδαφος και τον υπερκείμενο εναέριο χώρο και εκτείνεται μέχρι τα 12 ναυτικά μίλια. Όταν δύο Παράκτια Κράτη βρίσκονται σε απόσταση ίση ή μικρότερη των 24 νμ, τότε εφαρμόζεται η αρχή της μέσης γραμμής/ίσης απόστασης.

Η παρακείμενη θαλάσσια περιοχή στην Αιγιαλίτιδα Ζώνη και πέραν αυτής, ονομάζεται *Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ)*²², με το εύρος της μέχρι και τα 200 ναυτικά μίλια, μετρούμενο από τις γραμμές βάσης. Εφόσον ανακηρυχθεί²³ από το παράκτιο κράτος, απορρέουν υποχρεώσεις αλλά και δικαιώματα περιβαλλοντικής αλλά και οικονομικής φύσεως ήτοι: 1) Δικαίωμα για έρευνα και εκμετάλλευση των ζώντων και μη πόρων, των υδάτων και του βυθού. 2) Αρμοδιότητα (δικαιώματα και υποχρεώσεις) για λήψη προστατευτικών μέτρων υπέρ του θαλάσσιου περιβάλλοντος και δικαίωμα για εκτέλεση επιστημονικών ερευνών, ακόμα και εγκατάσταση τεχνητών νησιών. 3) Ποινική δικαιοδοσία αναφορικά με τα προαναφερθέντα. Να σημειωθεί ότι η Ελλάδα δεν έχει εισέτι ανακηρύξει ΑΟΖ στο Αιγαίο.

Προσκειμένη στην ΑΖ είναι η *Συνορεύουσα Ζώνη (ΣΖ)*²⁴ και πρόκειται για τη θαλάσσια ζώνη μέσα στην οποία το Παράκτιο Κράτος έχει δικαίωμα άσκησης

²⁰ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ'' (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ -Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2003),σελ 182.

²¹ ''ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ'' (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ -Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2003),σελ 215,428.

²² ''ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ'' (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ -Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2003),σελ 289,428.

²³ Ένα Παράκτιο Κράτος έχει το δικαίωμα να προχωρήσει στην κήρυξη ΑΟΖ μονομερώς, ασχέτως αν τα συνορεύοντα Κράτη συμφωνούν ή όχι, η αν αναγνωρίζουν τη Σύμβαση 1982 UNCLOS.

²⁴ ''ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ'' (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ -Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2009),σελ 440.

περιορισμένων ελέγχων, ως επί των πλείστων βασιζόμενη στην νομοθεσία περί παράκτιας δραστηριότητας τελωνειακής, υγειονομικής, μεταναστευτικής και δημοσιονομικής. Η ΣΖ περιλαμβάνεται ως τμήμα στην ΑΟΖ, όταν ένα κράτος την ανακηρύξει. Σε αντίθετη περίπτωση η ΣΖ παραμένει περιοχή της Ανοιχτής Θάλασσας²⁵.

Ο Θαλάσσιος βυθός (πυθμένος) και υπέδαφος των θαλάσσιων περιοχών, πέρα από την ΑΖ, μέχρι το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου ή σε απόσταση 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης (όταν το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται ως αυτήν την απόσταση) ορίζεται ως *Υφαλοκρηπίδα (Υ)*²⁶ (εικόνα 2). Σημαντική λεπτομέρεια είναι ότι η Υφαλοκρηπίδα περιλαμβάνει μόνο πυθμένα και υπέδαφος. Τα υπερκείμενα ύδατα ανήκουν στην ανοιχτή θάλασσα, αν το παράκτιο κράτος δεν έχει κηρύξει ΑΟΖ. Στην Υφαλοκρηπίδα διατηρούνται τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών μιας και αυτή υφίσταται εξαρχής και αυτοδίκαια, χωρίς απαίτηση ανακήρυξης, αφού θεωρείται φυσική συνέχεια του εδάφους του κράτους στη θάλασσα. Η Σύμβαση του 1982, προβλέπει την επέκταση της Υφαλοκρηπίδας έως τα 350 ναυτικά μίλια σε ειδικές περιπτώσεις για συγκεκριμένους λόγους γεωλογίας-γεωμορφίας.²⁷

1.1.2 Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC)²⁸.

Τον Ιούνιο του 1992 υπογράφηκε στο Ρίο μια Σύμβαση, η οποία αν και δεν ήταν νομικά δεσμευτική, ήταν η απαρχή για μελλοντικές δράσεις. Ο λόγος για τη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC)²⁹. 154 χώρες συμφώνησαν κατά τη διάρκεια της Συνόδου κορυφής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα³⁰. Η σημαντικότητα της Σύμβασης αυτής, έγκειται στο ότι έθεσε το γενικό πλαίσιο αρχών και τον τρόπο, ώστε στις μελλοντικές τακτικές Συνόδους τα Συμβαλλόμενα Μέρη να λάβουν μέτρα και να δεσμευτούν.

²⁵ Περίπτωση Ελλάδας στο Αιγαίο

²⁶ "ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ" (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2009),σελ 269,440.

²⁷ Άρθρο 76 http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

²⁸ UNFCCC: United Nations Convention on Climate Change

²⁹ <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>

³⁰ Η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση με το Νόμο 2205/1994 (ΦΕΚ 60/Α/15-04- 1994).

Προβλέπει δε για όλα τα Κράτη την αναθεώρηση και εφαρμογή εθνικών προγραμμάτων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Επίσης δεσμεύει τα αναπτυγμένα κράτη για ενημέρωση και κοινοποίηση σε τακτικά διαστήματα, των εκπομπών εξαιτίας του ανθρώπινου παράγοντα, καθώς και για λήψη μέτρων και εφαρμογή πολιτικών, για περιορισμό και επαναφορά των επιπέδων εκπομπών αερίων στα αντίστοιχα του 1990 μέχρι το 2000. Εξόχως σημαντικός νεωτερισμός της εν λόγω Σύμβασης, είναι ότι προάγει το ρόλο της Αρχής της Προφύλαξης, καθιστώντας την πλέον υποχρεωτική και εντάσσοντάς την στο συμβατικό κείμενο³¹. Εν συνεχεία πραγματοποιήθηκε το “Ρίο+20”, δηλαδή η Διάσκεψη του 2012 είκοσι χρόνια μετά τη διάσκεψη κορυφής του Ρίο του 1992, με συμμετοχή πάνω από 10.000 εκπροσώπων από ΜΚΟ, 191 κρατών και Διεθνών Οργανισμών. Ήταν «η πιο συμμετοχική Διάσκεψη στην Ιστορία». Σύμφωνα με τις ΜΚΟ, η Διάσκεψη αποτέλεσε το έναυσμα ενεργοποίησης και δραστηριοποίησης των πολιτών. Οι εκπρόσωποι των ΜΚΟ συμφώνησαν στο γεγονός ότι «η Διάσκεψη αποτέλεσε ευκαιρία κινητοποίησης και ουσιαστικών ενεργειών από πλευράς των πολιτών. Στη Διάσκεψη προτάθηκε η θέσπιση των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης³² (ΣΒΑ) , ως συνέχεια των Στόχων της Χιλιετίας του 2000, οι οποίοι είχαν ορίζοντα το 2015, ώστε η στρατηγική για τη «βιώσιμη ανάπτυξη», να τυγχάνει αποτελεσματικότερης εφαρμογής. Οι ΣΒΑ κατ’ουσίαν προκύπτουν από το έγγραφο «The future we want», που προέκυψε στο πέρας της Συνόδου, κατόπιν διαβουλεύσεων και απόψεων των μετεχόντων επ’ αυτού, διεθνών και μη, οργανισμών και ιδρυμάτων.

Εστιάζοντας στα βασικά που προκύπτουν από το εν λόγω έγγραφο, μπορούμε να ξεχωρίσουμε τις εκ νέου δεσμεύσεις των πολιτικών φορέων και την επαναδιατύπωση των συμφωνηθέντων στο Ρίο το 1992, αναφορικά με σχέδια δράσης και αρχές. Συμπεραίνεται πως ενώ λαμβάνονται αποφάσεις στις Διασκέψεις Κορυφής αναφορικά με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, αυτές είτε δεν εφαρμόζονται, είτε δεν εφαρμόζονται επαρκώς, με τα προβλήματα και τις προκλήσεις δε, συνεχώς να αυξάνονται. Επίσης ως βασικό συμπέρασμα εξάγεται η απαίτηση για ενίσχυση της περιβαλλοντικής, κοινωνικής και

³¹ “ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΚΑΙΟ, ΘΕΣΜΟΙ” (ΤΣΑΛΤΑΣ, ΓΡΗΓΟΡΗΣ - Εκδόσεις Ι. Σιδέρης - Χρονολογία Έκδοσης: Απρίλιος 2017),σελ 164.

³² Sustainable Development Goals (SDGs)

οικονομικής συνιστώσας της Βιώσιμης Ανάπτυξης διεθνώς, αλλά και σε εθνική και τοπική κλίμακα.

1.1.3 Πρωτόκολλο Κιότο³³(ΠΚ)

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, στην Τρίτη Σύνοδο των Συμβαλλομένων Μερών που πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο 1997 στο Κιότο, υιοθετήθηκε ένα Πρωτόκολλο στη Σύμβαση, γνωστό ως 'Πρωτόκολλο του Κιότο', με έναρξη ισχύος το 2005. Σύμφωνα με αυτό, η ΕΕ καθώς και τα Κράτη-Μέλη που το υπέγραψαν, έπρεπε να μειώσουν στο χρονικό διάστημα 2008-2012 κατά 8% τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, σε σχέση με το 1990 που ελήφθη ως έτος αναφοράς των μετρήσεων. Προς το στόχο αυτό, τα αέρια του θερμοκηπίου δεν θα έπρεπε να ξεπεράσουν τα όρια που όριζε το Πρωτόκολλο, κατά τις εκπομπές των ανεπτυγμένων Κρατών - Μερών του Πρωτοκόλλου.

Το Πρωτόκολλο του Κιότο κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Νόμο 3017/2002 (ΦΕΚ 117/Α/2002) το Μάιο 2002, όπως έκαναν τότε και όλα τα Κράτη-Μέλη (Κ-Μ), αφού προηγουμένως, τον Απρίλιο του 1998, είχε υπογραφτεί από όλα τα Κ-Μ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Ελλάδα κατόπιν τούτου, ήταν υποχρεωμένη να περιορίσει την αύξηση των εκπομπών της στο +25% για το αναφερθέν διάστημα, ώστε να συνδράμει στον κοινό στόχο της ΕΕ για 8 % μείωση των εκπομπών. Ως εκ τούτου, εκπονήθηκε το Εθνικό Πρόγραμμα μείωσης αερίων φαινομένου θερμοκηπίου για την περίοδο 2000-2010. Η όλη προσπάθεια, θα είχε ως αποτέλεσμα μεταξύ άλλων και την προστασία των θαλασσιών οικοσυστημάτων, μέσω της αποτροπής της οξίνισης των ωκεανών, που οφείλεται κυρίως στα αυξανόμενα επίπεδα διοξειδίου του άνθρακα. Μια πραγματικότητα που εν μέρει οφείλεται και στα αέρια προϊόντα που απελευθερώνονται από τις πλατφόρμες υπεράκτιας εξόρυξης υδρογονανθράκων.

Εξετάζοντας τα βασικά σημεία του Πρωτοκόλλου, μπορούμε να αναφέρουμε τα ακόλουθα³⁴:

- α. Προβλέπει την εγκαθίδρυση ενός αυστηρού καθεστώτος συμμόρφωσης.
- β. Δεσμεύει τα Συμβαλλόμενα Μέρη να υιοθετήσουν μέτρα και πολιτικές

³³ <http://www.ec.europa.eu> και 'ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΚΑΙΟ, ΘΕΣΜΟΙ' (ΤΣΑΛΤΑΣ, ΓΡΗΓΟΡΗΣ - Εκδόσεις Ι. Σιδέρης - Χρονολογία Έκδοσης: 2017),σελ 166.

³⁴ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=443&language=el-GR>

αναλόγως των συνθηκών του κάθε κράτους, με σκοπό την επιτυχή υλοποίηση του στόχου του Πρωτοκόλλου, περιλαμβάνοντας επικουρικά ενδεικτικό κατάλογο μέτρων που δύνανται να εφαρμόσουν τα Κράτη-Μέλη. Το χρονικό περιθώριο επίτευξης του στόχου εκάστου κράτους ήταν 2008-2012.

γ. Δέσμευση των ανεπτυγμένων κρατών για μείωση των συνολικών τους εκπομπών σε διοξείδιο του άνθρακα, μεθάνιο, υποξείδιο του αζώτου, υδροφθοράνθρακες, πλήρως φθοριομένους υδρογονάνθρακες και εξαφθοριούχο θείο, κατ'ελάχιστον 5%.

δ. Για τις αναπτυσσόμενες χώρες, δεν υφίστανται ποσοτικοί στόχοι.

ε. Τα Κράτη-Μέλη μπορούν να αναλάβουν τις υποχρεώσεις τους από κοινού, συνάπτοντας διμερή ή ανάλογη συμφωνία με συγκεκριμένη υποχρέωση εκάστου για επικύρωση, διευκρινίζοντας το επίπεδο εκπομπών.

στ. Παρέχεται η δυνατότητα τριών μηχανισμών για πιο αποτελεσματική και ευέλικτη δρομολόγηση των υποχρεώσεων μέσω τριών ευέλικτων μηχανισμών, ήτοι : από κοινού εφαρμογή, μηχανισμός «καθαρής» ανάπτυξης και εμπόριο εκπομπών. Απαραίτητο είναι οι μηχανισμοί αυτοί να συμπληρώνουν τις εθνικές δράσεις.

Η Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Μερών (COP) λειτουργεί ως Σύνοδος των Μερών του Πρωτοκόλλου του Κιότο (CMP), με τα καθήκοντα εκάστης να είναι παρόμοια και τις συνεδριάσεις να λαμβάνουν χώρα την ίδια περίοδο. Τα Κράτη της Σύμβασης δε που δεν είναι συμβαλλόμενα Μέρη στο Πρωτόκολλο, μπορούν να συμμετέχουν στη CMP, πλην όμως μόνο με το ρόλο παρατηρητή μιας και δεν δικαιούνται να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων. Η CMP, διεξήχθη τον Δεκέμβριο του 2005 στο Μόντρεαλ παράλληλα με την ενδέκατη σύνοδο της Διάσκεψης των Μερών (COP 11). Απαραίτητο για να τεθεί σε ισχύ το Πρωτόκολλο του Κιότο, ήταν να κυρωθεί από 55 Κ-Μ της Σύμβασης για τη Κλιματική Αλλαγή- μεταξύ των οποίων αναπτυγμένες χώρες του παραρτήματος Ι της Σύμβασης, στις οποίες αντιστοιχούσε το 55% του εκπεμπόμενου CO₂ εν έτει 1990. Πράγματι αυτό επετεύχθη μετά την επικύρωση του Πρωτοκόλλου και από τη Ρωσία και 90 μέρες αργότερα τέθηκε σε ισχύ.

1.1.4 Η Συμφωνία του Παρισιού³⁵ (ΣΠ)

Ήταν το αποτέλεσμα της 21^{ης} Διάσκεψης των Συμβαλλομένων Μερών των ΗΕ της Σύμβασης Πλαίσιο για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC) (COP 21) και της 11^{ης} Διάσκεψης των Συμβαλλομένων Μερών του Πρωτοκόλλου του Κιότο (CMP 11)³⁶. Μια νομικά δεσμευτική συμφωνία για το κλίμα από όλα τα έθνη, με στόχο τον περιορισμό της αύξησης της θερμοκρασίας της Γης έως το 2100, αρκετά κάτω από 2 βαθμούς Κελσίου.

Τέθηκε σε ισχύ την 4^η Νοεμβρίου 2016, 30 μέρες αφότου ικανοποιήθηκαν οι δύο απαιτούμενες για το σκοπό αυτό προϋποθέσεις, δηλαδή η επικύρωσή της από 55 Μέλη της Σύμβασης Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή,³⁷ καθώς και η συμπλήρωση του ελάχιστου αναλογούντος ποσού εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου των κρατών που επικύρωσαν τη συμφωνία, ήτοι 55% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου³⁸.

Η Συμφωνία του Παρισιού ως διάδοχος του Πρωτοκόλλου του Κιότο, συμπληρώνει και εμπλουτίζει τα αρχικώς συμφωνηθέντα ακολουθώντας την εξέλιξη και τείνει να προλάβει μελλοντικές καταστάσεις. Η ΣΠ αφορά πλέον όλα τα μέλη, με παρεμφερείς υποχρεώσεις³⁹ και δεν διαχωρίζει τις αναπτυγμένες χώρες από τις αναπτυσσόμενες, διαφοροποιώντας τις απαιτήσεις όπως το ΠΚ. Η "bottom up" προσέγγιση της ΣΠ, σε αντίθεση με την "top down" του ΠΚ, δρομολογεί την εκ του συνόλου των χωρών αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (άρθρο 2), αλλά ταυτόχρονα και την ξεχωριστή προσπάθεια της καθεμιάς, μέσω της "Εθνικά Προσδιορισμένης Συνεισφοράς"⁴⁰ (άρθρα 3,4). Δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένη χρονική διάρκεια, όπως συνέβαινε στο ΠΚ με την πρώτη και δεύτερη φάση (2008-2012 και 2013-2020⁴¹ αντίστοιχα), παραμόνο σύμφωνα με το άρθρο 14 προβλέπεται η πενταετής ανασκόπηση των εκθέσεων. Η ΣΠ επεκτείνεται σε σχέση με το ΠΚ πέρα από τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής, στην αντιμετώπιση της οξίνισης των ωκεανών και στη

³⁵ <http://www.indeepanalysis.gr/perivallon/prwtokollo-tou-kioto-kai-symfwnia-tou-parisiou>

³⁶ 30 Νοεμβρίου - 12 Δεκεμβρίου 2015

³⁷ Ήταν η πρώτη απαιτούμενη προϋπόθεση και εκπληρώθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 2016.

³⁸ Ήταν η δεύτερη απαιτούμενη προϋπόθεση και εκπληρώθηκε στις 5 Οκτωβρίου 2016.

³⁹ Άρθρο 13.

⁴⁰ Σχέδιο που αναφέρει το πώς προτίθεται η κάθε χώρα να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή.

⁴¹ Τροποποίηση της Ντόχα (Doha Amendment), απόρροια της Συνόδου στο Κατάρ, το 2012.

χρηματοδότηση (άρθρο 9), φτάνοντας στη ρίζα των προβλημάτων που ως είθισται είναι το οικονομικό θέμα. Σαφώς προσβλέπει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και μάλιστα βασίζεται ως επί των πλείστων στις υποβαλλόμενες Εθνικά Προσδιορισμένες Συνεισφορές.

Μια αξιοσημείωτη καινοτομία της ΣΠ είναι ότι πλέον όλες οι χώρες που έχουν δεσμευτεί, πρέπει να συνεισφέρουν στη μείωση εκπομπών αερίων⁴² και όχι μόνο οι αναπτυγμένες, όπως συναντούσαμε στο ΠΚ, με τους στόχους μείωσης ή περιορισμένης αύξησης. Αυτό επιτυγχάνεται εκτός από τις προαναφερόμενες Εθνικά Προσδιορισμένες Συνεισφορές, με μηχανισμούς των άρθρων 6,7 και 8 που στοχεύουν στη μείωση και προσαρμογή των εκπομπών αλλά και μέσω της ειδικής αναφοράς στην τεχνολογία στο άρθρο 10. Το θετικό είναι ότι σε σχέση με το Πρωτόκολλο Κιότο, η Συνθήκη του Παρισιού διαφαίνεται να τυγχάνει πιο θετικής αντιμετώπισης παγκοσμίως, μιας και η επικύρωση και η έναρξη ισχύος γίνεται περίπου μετά από ένα χρόνο από τη συμφωνία, χρόνος σημαντικά λιγότερος από τα οκτώ σχεδόν χρόνια που χρειάστηκαν για να επικυρωθεί και να ισχύσει τελικά το ΠΚ, λαμβανομένου υπόψη ότι οι προϋποθέσεις για έναρξη ισχύος αμφότερων ήταν οι ίδιες.

Η πρώτη συνάντηση της Συνόδου των Μελών, έλαβε χώρα στο Μαρακές μαζί με τη Σύνοδο των Μελών για τη Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή και τη Συνάντηση των Μελών για το Πρωτόκολλο του Κιότο (COP 22 and CMP 12. Ουσιαστικά το COP 22 επιδιώκει την υλοποίηση-εφαρμογή των δεσμεύσεων που είχαν αποφασιστεί μαζί με τις βασικές αρχές στο COP 21. Βασικό ζήτημα ήταν η χρηματοδότηση των αφρικανικών χωρών, ενώ το μεγαλύτερο κατόρθωμα ήταν η έκφραση προθυμίας για στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης και της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, με τη Διακήρυξη του Μαρακές., έπειτα από συμφωνία 197 χωρών.

⁴² Άρθρα 3 και 4, Εθνικά Προσδιορισμένες Συνεισφορές

1.2 Περιφερειακό Δίκαιο⁴³

Εστιάζεται στο διεθνές δίκαιο που αφορά τα Παράκτια Κράτη της Μεσογείου που είναι Συμβαλλόμενα Μέρη των Συμβάσεων αυτών, συμπεριλαμβάνοντας και την ΕΕ.

1.2.1 Η Σύμβαση της Βαρκελώνης (ΣΒ)⁴⁴

Το 1976 υιοθετήθηκε το καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης, το οποίο απαρτίζεται από 21 κράτη και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Σύμβαση αυτή αποτελεί ορόσημο για την προστασία της Μεσογείου. Σε αυτό το σημείο, είναι αναγκαίο να διασαφηνιστεί ότι η έννοια “καθεστώς” διαφοροποιείται από τις κλασσικές διεθνείς συμβάσεις και τα σύμφωνα, διότι σε ένα καθεστώς, εξέχοντα χαρακτηριστικά αποτελούν η σταθερότητα και η περιοδικότητα στις συναντήσεις των μετεχόντων κρατών, που έχουν ως αποτέλεσμα την τροποποίηση του κειμένου της αρχικής συμφωνίας, όταν αυτό δεν ανταποκρίνεται στις νέες ανάγκες, ενώ μπορούν να υιοθετούν και Πρωτόκολλα. Η Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ στις 12/2/1978, με σκοπό την προστασία του θαλάσσιου/παράκτιου Μεσογειακού περιβάλλοντος. Υπό την καθοδήγηση πάντα της Μεσογειακής Επιτροπής για την βιώσιμη ανάπτυξη (MCSD)⁴⁵, γίνεται προσπάθεια υλοποίησης επί μέρους στόχων, όπως η συνεργασία των Μεσογειακών Κρατών για το περιβάλλον, ο έλεγχος της θαλάσσιας ρύπανσης, η βιώσιμη ανάπτυξη, η βιώσιμη διαχείριση των πόρων (θαλάσσιων και παράκτιων), η προστασία πολιτιστικής / φυσικής κληρονομιάς της Μεσογείου κα.

Είναι γεγονός ότι η ΣΒ αποσκοπεί στην προστασία της Μεσογείου από πάσα ρύπανση, με ειδική μνεία στην παρακολούθηση του θαλάσσιου Μεσογειακού οικοσυστήματος στις επιστημονικές έρευνες και τη συνεργασία σε έκτακτες ανάγκες⁴⁶. Το 1995 η Σύμβαση υπέστη αλλαγές και τα συμβαλλόμενα κράτη υιοθέτησαν επτά Πρωτόκολλα, τα οποία είναι:

⁴³ “ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ” (Συγγραφέας: Συλλογικό έργο Επιμελητής: Τσάλτας, Γρηγόρης -Εκδόσεις: Σιδέρης Ι.- Χρονολογία Έκδοσης: 2006) σελ 195,196.

⁴⁴ΤΟ ΝΕΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ (ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ –Εκδότης ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ- Χρονολογία Έκδοσης Ιανουάριος 2004)

⁴⁵ MEDITERRANEAN COMMISSION ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT

⁴⁶ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=Xq%2FRJCZ3hEs%3D&tabid=561>

- i. το Πρωτόκολλο για την πρόληψη και εξάλειψη της ρύπανσης της Μεσογείου θάλασσας από απόρριψη από πλοία και αεροσκάφη, ή από αποτέφρωση στη θάλασσα (Dumping Protocol).
- ii. το Πρωτόκολλο σχετικά με τη συνεργασία για την πρόληψη της ρύπανσης από πλοία και, σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, για την καταπολέμηση της ρύπανσης της Μεσογείου θάλασσας (New Emergency Protocol).
- iii. το Πρωτόκολλο για την προστασία της Μεσογείου θάλασσας από τη ρύπανση από χερσαίες πηγές και δραστηριότητες (LBS) (land Base Sources Protocol).
- iv. το Πρωτόκολλο σχετικά με τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές και τη βιοποικιλότητα στη Μεσόγειο (Specially Protected Areas Protocol).
- v. το Πρωτόκολλο για την προστασία της Μεσογείου θάλασσας από τη ρύπανση που προέρχεται από την εξερεύνηση και εκμετάλλευση της υφαλοκρηπίδας και του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους του (Offshore Protocol).
- vi. το πρόσθετο Πρωτόκολλο για την πρόληψη της ρύπανσης της Μεσογείου θάλασσας από τις διασυνοριακές μεταφορές επικινδύνων αποβλήτων και την απόρριψή τους (Hazardous Wastes Protocol).
- vii. το Πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών στη Μεσόγειο

Η Συνθήκη εγκαθίδρυσε νομικό σύστημα με σκοπό ένα κοινό Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης (MAP)⁴⁷, ως το πρώτο Περιφερειακό Πρόγραμμα Προστασίας των Θαλασσών, υπό τη σκέπη του UNEP (United Nations Environment Program). Μάλιστα η Συντονιστική Μονάδα του UNEP-MAP είναι ο μοναδικός διεθνής οργανισμός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών με έδρα την Ελλάδα⁴⁸. Το έργο δε του MAP, διευρύνθηκε ώστε να καλύψει την προστασία/διαχείριση παράκτιων περιοχών. Κατά την εφαρμογή της σύμβασης της Βαρκελώνης και των σχετικών πρωτοκόλλων, τα συμβαλλόμενα μέρη θεσπίζουν προγράμματα και μέτρα που περιλαμβάνουν κατά περίπτωση, προθεσμίες για την ολοκλήρωσή τους. Μεταξύ άλλων Σχεδίων Δράσης, παρατίθενται παρακάτω τα σχετικά σχέδια δράσης που απασχολούν έμμεσα και άμεσα

⁴⁷ <http://web.unep.org/unepmap/>

⁴⁸ φιλοξενείται στην Αθήνα από το 1981

τη διπλωματική αυτή, δηλαδή αναφορικά με τη ρύπανση της Μεσογείου καθώς και το ολοκληρωμένο πρωτόκολλο διαχείρισης των παράκτιων περιοχών:

- Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης Πρωτοκόλλου Υπεράκτιας Ρύπανσης.
- Εθνικά σχέδια δράσης για τη μείωση της ρύπανσης για το 2016-2025.
- Σχέδιο για τη μείωση της εισροής του BOD κατά 50% μέχρι το 2010 από βιομηχανικές πηγές για την περιοχή της Μεσογείου.
- Στρατηγικό πλαίσιο για τη διαχείριση των απορριμμάτων στη θάλασσα.
- Σχέδιο για τη μείωση κατά 20% μέχρι το 2010 της παραγωγής επικίνδυνων αποβλήτων από βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την περιοχή της Μεσογείου.
- Σχέδιο διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένου του καταλόγου των επικίνδυνων αποβλήτων στην περιοχή της Μεσογείου.
- Σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων PCB και εννέα παρασιτοκτόνων για την περιοχή της Μεσογείου.
- Σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου ICZM 2012-2019 (ολοκληρωμένο πρωτόκολλο διαχείρισης των παράκτιων ζωνών).

Στην παρούσα διπλωματική εργασία, λόγω της ιδιαιτερότητας του αντικειμένου, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η περαιτέρω διείσδυση στο Πρωτόκολλο Offshore και το Πρωτόκολλο LBS, μιας και σχετίζονται με την εξόρυξη υδρογονανθράκων και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος από δραστηριότητες τέτοιου είδους.

1.2.1.1 Πρωτόκολλο LBS της Σύμβασης της Βαρκελώνης⁴⁹

Το Πρωτόκολλο για την προστασία της Μεσογείου από τη ρύπανση από χερσαίες πηγές και δραστηριότητες (LBS), εγκρίθηκε στις 17 Μαΐου 1980 στην Αθήνα, από τη Διάσκεψη των πληρεξουσίων των παράκτιων κρατών της Μεσογείου, ενώ άρχισε να ισχύει στις 17 Ιουνίου 1983. Το αρχικό πρωτόκολλο τροποποιήθηκε με τροπολογίες που εγκρίθηκαν στις 7 Μαρτίου 1996⁵⁰ από τη Διάσκεψη των πληρεξουσίων για το LBS, στις Συρακούσες, με έναρξη ισχύος του πλέον τροποποιημένου Πρωτοκόλλου στις 18 Μαΐου 2006.

⁴⁹ <http://ypapen.gr>

⁵⁰ (UNEP (OCA) / MED IG.7 / 4)

Τα συμβαλλόμενα μέρη του παρόντος πρωτοκόλλου που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση για την προστασία της Μεσογείου, επιθυμώντας να εφαρμόσουν το άρθρο 4 παράγραφο 5 και τα άρθρα 8 και 21 της εν λόγω σύμβασης, δίνουν βάση στις αυξανόμενες περιβαλλοντικές πιέσεις που προκύπτουν από τις ανθρώπινες δραστηριότητες στην περιοχή της Μεσογείου, στους τομείς της εκβιομηχάνισης και της αστικοποίησης, καθώς και της εποχικής αύξησης του παράκτιου πληθυσμού λόγω του τουρισμού. Αναγνωρίζουν τον κίνδυνο που караδοκεί για το θαλάσσιο περιβάλλον, τους βιοτικούς πόρους και την ανθρώπινη υγεία από τη ρύπανση από χερσαίες πηγές και δραστηριότητες και τα σοβαρά προβλήματα που απορρέουν από αυτά σε πολλά παράκτια ύδατα και εκβολές ποταμών της Μεσογείου, κυρίως λόγω βιομηχανικών απορρίψεων που περιέχουν ουσίες που είναι τοξικές, ανθεκτικές και βιοσυσσωρεύσιμες. Επίσης δραστηριοποιούνται για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης και της αρχής "ο ρυπαίνων πληρώνει" μέσω εκπόνησης αξιολόγησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και αξιοποιώντας τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές και τις βέλτιστες περιβαλλοντικές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένων των καθαρών τεχνολογιών παραγωγής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 της Σύμβασης. Αναγνωρίζοντας τη διαφορά στα επίπεδα ανάπτυξης μεταξύ των παράκτιων κρατών και λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές και κοινωνικές επιταγές των αναπτυσσόμενων χωρών, αποφασίζουν να λάβουν συνεργατικά, τα αναγκαία μέτρα για την προστασία της Μεσογείου, κατά της ρύπανσης από χερσαίες πηγές και δραστηριότητες, σύμφωνα πάντα και με το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος από τις Χερσαίες Δράσεις, που εγκρίθηκε στις 3 Νοεμβρίου 1995 στην Ουάσιγκτον.

Τα συμβαλλόμενα μέρη, βάσει του Άρθρου 1, υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη, μείωση, καταπολέμηση και εξάλειψη στο μέγιστο, της ρύπανσης της περιοχής της Μεσογείου, που προέρχεται από απορρίψεις από χερσαίες πηγές και δραστηριότητες στο έδαφός τους, δίνοντας έμφαση στη σταδιακή εξάλειψη της εισαγωγής στο θαλάσσιο περιβάλλον ουσιών που είναι τοξικές, ανθεκτικές και βιοσυσσωρεύσιμες. Επίσης καλούν μέσω του Πρωτοκόλλου, τα λοιπά κράτη που δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη του πρωτοκόλλου και έχουν στο έδαφός τους τμήματα της λεκάνης της Μεσογείου, να συνεργάζονται για την εφαρμογή του.

Οι περιοχές ενδιαφέροντος του πρωτοκόλλου είναι:

α. περιοχή της Μεσογείου, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 της σύμβασης.

β. η υδρολογική λεκάνη⁵¹ της περιοχής της Μεσογείου.

γ. τα ύδατα στην ξηρά των βασικών γραμμών από τα οποία μετριέται το πλάτος των χωρικών υδάτων και τα οποία εκτείνονται, στην περίπτωση των υδάτων, μέχρι το όριο του γλυκού νερού.

δ. υφάλμυρα νερά, παράκτια αλμυρά ύδατα, συμπεριλαμβανομένων των ελών και των παραθαλάσσιων λιμνοθαλασσών, καθώς και επιφανειακά ύδατα επικοινωνίας με τη Μεσόγειο Θάλασσα.

Το πρωτόκολλο LBS εφαρμόζεται:

α. στις απορρίψεις που προέρχονται από χερσαίες σημειακές και διάχυτες πηγές και δραστηριότητες στο έδαφος των συμβαλλομένων μερών, οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν άμεσα ή έμμεσα την περιοχή της Μεσογείου Θάλασσας. Αυτές οι απορρίψεις περιλαμβάνουν εκείνες που φθάνουν στην περιοχή της Μεσογείου, όπως ορίζονται στο άρθρο 3 του πρωτοκόλλου, μέσω παράκτιων εκτάσεων, ποταμών, εκροών, καναλιών ή άλλων υδάτων, συμπεριλαμβανομένων των υπόγειων υδάτων ροής ή μέσω απορροής και απόρριψης του θαλάσσιου πυθμένα με πρόσβαση από το έδαφος.

β. στις εισροές ρυπογόνων ουσιών, που μεταφέρονται από την ατμόσφαιρα στην περιοχή της Μεσογείου Θάλασσας από χερσαίες πηγές ή δραστηριότητες εντός των εδαφών των συμβαλλομένων μερών.

γ. στις ρυπογόνες απορρίψεις από σταθερές τεχνητές υπεράκτιες κατασκευές, που υπάγονται στη δικαιοδοσία ενός συμβαλλόμενου μέρους και οι οποίες εξυπηρετούν σκοπούς άλλους από την αναζήτηση και εκμετάλλευση ορυκτών πόρων της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας και του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους.

Στο γενικό πλαίσιο υποχρεώσεων των Σ-Μ του Πρωτοκόλλου, τα Σ-Μ οφείλουν να καταρτίζουν και να εφαρμόζουν, κατά περίπτωση ή από κοινού, εθνικά και περιφερειακά σχέδια δράσης και προγράμματα, τα οποία περιλαμβάνουν μέτρα και χρονοδιαγράμματα για την εφαρμογή τους. Οι προτεραιότητες και τα χρονοδιαγράμματα για την εφαρμογή των σχεδίων δράσης των προγραμμάτων και των

⁵¹ <http://www.geo.auth.gr/courses/gge/gge427y/pdf/askisi1.pdf>

μέτρων, εγκρίνονται από τα συμβαλλόμενα μέρη, λαμβάνοντας υπόψη μεμονωμένα ή από κοινού, τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές και τις βέλτιστες περιβαλλοντικές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένων, όπου ενδείκνυται, καθαρών τεχνολογιών παραγωγής. Επίσης λαμβάνουν προληπτικά μέτρα για τη μείωση στο ελάχιστο του κινδύνου ρύπανσης από ατυχήματα.

Αναφορικά με το σύστημα αδειοδότησης, οι απορρίψεις και οι απελευθερώσεις σε ύδατα ή αέρα που ενδέχεται να επηρεάσουν την περιοχή της Μεσογείου, γίνονται λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις διατάξεις του παρόντος πρωτοκόλλου, καθώς και τις σχετικές αποφάσεις ή συστάσεις των συνεδριάσεων των συμβαλλομένων μερών. Για το σκοπό αυτό, τα μέρη προβλέπουν συστήματα ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές τους, για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τις άδειες και τους κανονισμούς. Τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να επικουρούνται από τον Οργανισμό, κατόπιν αιτήσεως, για τη δημιουργία νέων ή την ενίσχυση υφιστάμενων αρμόδιων δομών για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τις άδειες και τους κανονισμούς. Η βοήθεια αυτή περιλαμβάνει και ειδική εκπαίδευση του προσωπικού. Τέλος, τα Σ-Μ θεσπίζουν κατάλληλες κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις άδειες και τους κανονισμούς και εξασφαλίζουν την εφαρμογή τους.

Στο πλαίσιο των διατάξεων των προγραμμάτων παρακολούθησης και των αντίστοιχων της Σύμβασης και εφόσον κρίνεται αναγκαίο σε συνεργασία και με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, τα συμβαλλόμενα μέρη πραγματοποιούν εγκαίρως δραστηριότητες παρακολούθησης και καθιστούν δυνατή την πρόσβαση στο κοινό των αποτελεσμάτων ως εξής:

α. Συστηματική αξιολόγηση, στο μέτρο του δυνατού, των επιπέδων ρύπανσης κατά μήκος των ακτών τους, ιδίως όσον αφορά τους τομείς δραστηριότητας και τις κατηγορίες ουσιών που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι και περιοδική παροχή πληροφοριών σε αυτό το πλαίσιο.

β. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των σχεδίων δράσης, των προγραμμάτων και των μέτρων που εφαρμόζονται στο παρόν πρωτόκολλο για την εξάλειψη, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Αναφορικά με τη διασυννοριακή ρύπανση, με το άρθρο 12, τα Σ-Μ καλούνται σε συνεχή και αδιάλειπτη συνεργασία. Ένα συμβαλλόμενο μέρος δεν ευθύνεται για

οποιαδήποτε ρύπανση προέρχεται από το έδαφος ενός μη συμβαλλόμενου κράτους. Ωστόσο, το εν λόγω Μέρος θα προσπαθήσει να συνεργαστεί με το εν λόγω Κράτος με σκοπό την πλήρη εφαρμογή του Πρωτοκόλλου. Επίσης άμεση είναι η συνεργασία των Σ-Μ μεταξύ τους ή με τη βοήθεια αρμόδιων περιφερειακών και διεθνών οργανισμών. Και αυτό είτε διμερώς, είτε πολυμερώς, προκειμένου να διαμορφώσουν και να εφαρμόσουν προγράμματα βοήθειας προς άλλες χώρες, ιδίως στα πεδία της επιστήμης, της εκπαίδευσης και της τεχνολογίας, με σκοπό την πρόληψη, τη μείωση ή, κατά περίπτωση, τη σταδιακή κατάργηση των εισροών ρύπων από χερσαίες πηγές και δραστηριότητες και τις βλαβερές επιπτώσεις τους στο οικολογικό περιβάλλον. Η τεχνική βοήθεια δύναται να περιλαμβάνει την κατάρτιση του επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού, καθώς και την απόκτηση, χρήση και παραγωγή από τις χώρες αυτές, του κατάλληλου εξοπλισμού και των καθαρών τεχνολογιών παραγωγής, με συμφέροντες όρους, συμφωνημένους μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών.

Όσον αφορά την επίλυση των διαφορών, λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 28 παράγραφος 1 της σύμβασης, όταν η ρύπανση από χερσαίες πηγές που προέρχεται από το έδαφος ενός μέρους, είναι πιθανόν να βλάψει άμεσα τα συμφέροντα ενός ή περισσότερων από τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη, κατόπιν αιτήσεως ενός ή περισσότερων εξ αυτών, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να αρχίσουν διαβουλεύσεις με σκοπό την εξεύρεση ικανοποιητικής λύσης. Κατόπιν αιτήσεως οποιουδήποτε ενδιαφερομένου συμβαλλόμενου μέρους, το θέμα περιλαμβάνεται στην ημερήσια διάταξη της επόμενης συνεδρίασης των συμβαλλομένων μερών, σύμφωνα με το άρθρο 14 του πρωτοκόλλου. Έτσι η συνεδρίαση μπορεί να υποβάλει συστάσεις για την επίτευξη ικανοποιητικής λύσης.

Απόρροια των ανωτέρω δυο τελευταίων παραγράφων, είναι ότι σε περίπτωση ρύπανσης, οι ευθύνες που θα ζητηθούν από τις γειτονικές χώρες είναι από το Κράτος που ευθύνεται για ρύπανση. Αυτό έχει αναγκάσει πολλές χώρες, όταν υπογράφουν συμφωνίες με άλλες πετρελαϊκές εταιρίες μη κρατικές, να θέτουν ως ρήτρα μεγάλο χρηματικό ποσό ως αποζημίωση, σε ενδεχόμενη περιβαλλοντική βλάβη, με σκοπό να αποζημιώσουν τις απαιτήσεις των γειτονικών χωρών που θα υποστούν ζημιά. Κι αυτό γιατί οι συμφωνίες και τα συμβόλαια συνάπτονται μεταξύ του Κράτους και της εταιρείας, δηλαδή οι εταιρείες δεν ευθύνονται για άμεσες αποζημιώσεις τρίτων χωρών.

Σχετικά με το σύστημα αναφορών, τα συμβαλλόμενα μέρη υποβάλλουν ανά διετία αναφορές, εκτός εάν αποφασιστεί κάτι διαφορετικό στη σύνοδο των συμβαλλομένων μερών. Πρόκειται για εκθέσεις σχετικά με τα ληφθέντα μέτρα, τα επιτευχθέντα αποτελέσματα και ενδεχομένως, δυσκολίες που συναντώνται κατά την εφαρμογή του πρωτοκόλλου, αλλά και στατιστικά στοιχεία. Οι διαδικασίες υποβολής των εκθέσεων αυτών καθορίζονται κατά τις συνεδριάσεις των μερών. Οι τακτικές συνεδριάσεις των μερών πραγματοποιούνται σε συνδυασμό με τις τακτικές συνεδριάσεις των συμβαλλομένων μερών της σύμβασης, που διεξάγονται σύμφωνα με το άρθρο 18 της σύμβασης, πλην όμως τα Σ-Μ μπορούν επίσης να συνέρχονται και σε έκτακτες συνεδριάσεις.

1.2.1.2 Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Περιοχών, της Σύμβασης της Βαρκελώνης⁵²

Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Περιοχών, ορίζουμε «παράκτια ζώνη» τη γεωμορφολογική περιοχή εκατέρωθεν της ακτογραμμής, όπου η αλληλεπίδραση μεταξύ του θαλάσσιου και του χερσαίου τμήματος, δημιουργεί οικολογικά έμψυχα και άψυχα συστήματα και πόρους, που αλληλεπιδρούν με τις ανθρώπινες δραστηριότητες σε οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο.

Στις παράκτιες περιοχές της Μεσογείου είναι γεγονός ότι υφίσταται αυξημένος πληθυσμός και δραστηριότητα κάθε είδους. Μάλιστα σε ορισμένες περιοχές, παρατηρείται έντονη δημογραφική αύξηση καθώς και έντονη μετανάστευση και αστικοποίηση, που εγείρουν θέματα και προκλήσεις ενδεχόμενης υποβάθμισης των περιοχών αυτών. Ως εκ τούτου απαιτείται λήψη μέτρων για την προφύλαξη του οικοσυστήματος και την μελετημένη εκμετάλλευση των αγαθών.

Οι παράκτιες ζώνες, περιβαλλοντικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά βαραίνουν ιδιαίτερως τη σημαντικότητα της Μεσογείου, με προεκτάσεις σε διεθνές επίπεδο. Η στρατηγική θέση των παράκτιων ζωνών καθώς και οι ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η γεωργία, η αλιεία, ο τουρισμός κτλ, αναδεικνύουν τη σημασία

⁵²[http://www.europa.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0030_/com_com\(2010\)0030_el.pdf](http://www.europa.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0030_/com_com(2010)0030_el.pdf)

τους σε οικονομικό επίπεδο. Από οικολογική άποψη, οι παράκτιες ζώνες πλέκουν το συνονθύλευμα θάλασσας στεριάς και αέρα, που με τη σειρά τους αναπτύσσουν ποικιλόμορφα οικοσυστήματα.

Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ), έχει ως στόχο την από κοινού εξέταση πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης, που επιδρούν στις παράκτιες περιοχές και στη δρομολόγηση δράσεων, που απορρέουν από μεθοδικότητα και σχεδιασμό. Έχει να κάνει συγχρόνως με την παράκτια διαχείριση πόρων και χώρου. Η πρόοδος θα φανεί στο μέλλον όπως και τα αποτελέσματα. Πάντως στο παρόν αποτελεί μια λύση βασιζόμενη σε όραμα και ιδέες. Εξέχουσα σημασία έχουν η προστασία των παράκτιων οικοσυστημάτων, η αναβάθμιση των τοπικών κοινωνιών μέσω της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και της ενεργού συμμετοχής και η συνεργασία των πολιτικών φορέων. Τα βασικά στάδια της ΟΔΠΖ είναι⁵³ :

1. η έναρξη διαχείρισης
2. ο σχεδιασμός διαχείρισης
3. η εφαρμογή διαχείρισης
4. η παρακολούθηση και αξιολόγηση

Οι στόχοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης περιλαμβάνουν⁵⁴:

- την ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη, με μεγέθυνση των δυνατοτήτων απασχόλησης και διαφοροποίηση - ποικιλότητα της οικονομικής βάσης των παράκτιων περιοχών, καθώς και την στήριξη εναλλακτικών ήπιων μορφών ανάπτυξης.
- Διασφάλιση της ανεμπόδιστης πρόσβασης σε ακτές και διαχείριση των κοινόχρηστων πόρων με τρόπο βιώσιμο.
- Οργάνωση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στον παράκτιο χώρο, βασιζόμενη σε ολοκληρωμένο και ορθολογικό σχεδιασμό.
- Διαχείριση των παράκτιων φυσικών πόρων με ολοκληρωμένο και ορθολογικό σχεδιασμό και αναβάθμιση των οικοσυστημάτων ως προς τη λειτουργία τους.
- Συνεργασία στις δράσεις στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, με συντονισμένη διαχείριση στις παράκτιες περιοχές.

⁵³ www.coastlearn.org, 2006

⁵⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52000DC0547&from=EN>

- Κοινή Δράση στην οποία συμμετέχει το σύνολο των εμπλεκομένων με τον έλεγχο των παράκτιων περιοχών.
- Ενεργοποίηση των πολιτών για την διατήρηση και ανάδειξη της περιβαλλοντικής, οικονομικοκοινωνικής και πολιτισμικής αξίας των εν λόγω περιοχών.
- Έγκυρη αναγνώριση των απειλών στην παράκτια ζώνη.
- Κατάλληλα μέτρα προστασίας των ακτών.
- Ανάπτυξη βιώσιμων οικονομιών και θέσεων απασχόλησης.
- Προστασία βιοποικιλότητας.
- Προστασία από φυσικές καταστροφές.
- Δημιουργία λειτουργικών κοινωνικών συστημάτων στις τοπικές κοινότητες.

Το Πρωτόκολλο ΟΔΠΖ με στόχο τη διαφύλαξη των παράκτιων ζωνών διατυπώνει τις ακόλουθες αρχές⁵⁵:

- Ο βιολογικός πλούτος, η δυναμική της φύσης, η λειτουργία της παλίρροιας, η συμπληρωματική και αλληλένδετη φύση του θαλάσσιου τμήματος και η οντότητα του χερσαίου τμήματος, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν τις ακτές.
- Όλα τα στοιχεία που σχετίζονται με υδρολογικά, γεωμορφολογικά, κλιματικά, οικολογικά, κοινωνικό-οικονομικά και πολιτιστικά συστήματα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με ολοκληρωμένο τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η φέρουσα ικανότητα της παράκτιας ζώνης και να αποτρέπονται οι αρνητικές επιδράσεις των φυσικών καταστροφών και της ανάπτυξης.
- Η προσέγγιση ανά οικοσύστημα στον παράκτιο σχεδιασμό και στη διαχείριση πρέπει να εφαρμόζεται, ώστε να διασφαλιστεί η αειφόρος ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών.
- Η κατάλληλη διακυβέρνηση, που να επιτρέπει επαρκή και έγκαιρη συμμετοχή σε μια διαφανή διαδικασία λήψης αποφάσεων από τον τοπικό πληθυσμό και ενδιαφερόμενους για τις παράκτιες ζώνες, πρέπει να διασφαλίζεται.
- Ο συντονισμός μεταξύ τμημάτων των διαφόρων διοικητικών υπηρεσιών και περιφερειακών και τοπικών αρχών αρμόδιων για παράκτιες ζώνες, είναι απαιτούμενος και σημαντικός.

⁵⁵Πηγή: <https://ec.europa.eu/environment/iczm/pdf/burbridge.pdf>

- Ο σχεδιασμός στρατηγικών, σχεδίων και προγραμμάτων για χρήσεις γης που καλύπτουν αστική ανάπτυξη και κοινωνικό-οικονομικές δραστηριότητες, καθώς και άλλες σχετικές πολιτικές, είναι απαραίτητος και απαιτούμενος.
- Η πολλαπλότητα και η ποικιλία των δραστηριοτήτων στις παράκτιες ζώνες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, και προτεραιότητα πρέπει να δίνεται, όπου απαιτείται, στις δημόσιες υπηρεσίες και δραστηριότητες που απαιτούν την άμεση πρόσβαση στη θάλασσα.
- Η χωροθέτηση των χρήσεων στην παράκτια ζώνη πρέπει να είναι ισορροπημένη και η μη απαιτούμενη συγκέντρωση και η αστική διασπορά πρέπει να αποφεύγονται.
- Οι προκαταρκτικές αξιολογήσεις πρέπει να γίνονται για τους κινδύνους που σχετίζονται με τις ανθρώπινες δραστηριότητες και υποδομή, ώστε να αποφευχθεί και να μειώσει τις αρνητικές επιπτώσεις τους στις παράκτιες ζώνες.
- Η καταστροφή στο παράκτιο περιβάλλον πρέπει να αποφεύγεται και όπου συμβαίνει να αποκαθίσταται άμεσα.

Το όλο εγχείρημα χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό προνοητικότητας και σχεδιαζόμενες ενέργειες στο πλαίσιο της Βιώσιμης Ανάπτυξης, πλην όμως εμπεριέχει ασαφείς προτάσεις και δράσεις, ενώ δυστυχώς δεν έχει εισέτι επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της χώρας μας. Ως μεσογειακό κράτος, έχουμε χρέος όχι μόνο να είμαστε πρωτοπόροι και αρωγοί σε τέτοιες δράσεις αλλά και διαρκώς να προσπαθούμε σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης μέσω πρωτοβουλιών και διπλωματικών οδών, την ανάταση και προώθηση οποιουδήποτε προγράμματος προς όφελος της Μεσογείου.

1.2.1.3 Πρωτόκολλο Offshore της Σύμβασης της Βαρκελώνης⁵⁶

Εξαιρετικής σημασίας για τη διπλωματική αυτή είναι το Πρωτόκολλο Offshore μιας και εστιάζει στην προστασία της Μεσογείου θάλασσας από τη ρύπανση που οφείλεται στην εξερεύνηση/εκμετάλλευση του βυθού και υπεδάφους της ΑΟΖ/Υφαλοκρηπίδας. Η έναρξη ισχύος πραγματοποιήθηκε στις 24 Μαρτίου 2011 μετά την επικύρωσή του από Τυνησία, Λιβύη, Αλβανία, Μαρόκο, Συρία και Κύπρο, ενώ η ΕΕ προσχώρησε στο εν λόγω Πρωτόκολλο στις 17 Δεκεμβρίου 2012⁵⁷.

⁵⁶ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=8wPYKSnfD%2Fs%3D&tabid=550&language=el-GR>

⁵⁷ Απόφαση 2013/5/ΕΕ

Οι διατάξεις του Πρωτοκόλλου Offshore, απαιτούν την εφαρμογή τους σε κάθε βαθμίδα διοίκησης, καταλήγοντας μέσω της ενσωμάτωσης σε επίπεδο Κ-Μ και τοπικών αρχών. Λόγω της μη δυνατότητας περιορισμού μια ενδεχόμενης ζημιάς, είναι έκδηλος ο διασυνοριακός χαρακτήρας της ρύπανσης που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ΕΕ. Συνεπώς, η “offshore” δραστηριότητα που περιλαμβάνει έρευνα και εκμετάλλευση, θα πρέπει να πλαισιωθεί από την ΕΕ, με διασυνοριακά μέτρα ασφαλείας. Μέτρα τα οποία θα κληθούν να σχεδιάσουν, αλλά και πρακτικά να εφαρμόσουν τα Κ-Μ και οι τοπικές αρχές. Σε αντίθετη περίπτωση, διακυβεύεται η ποιότητα περιβαλλοντικής κατάστασης της Μεσογείου Θάλασσας⁵⁸.

Λαμβάνοντας υπόψη το μεγάλο αριθμό εγκαταστάσεων υπεράκτιου εξόρυξης υδρογονανθράκων στην περιοχή της Μεσογείου, αλλά και τη δυναμική ανάπτυξης νέων εξεδρών σε αυτή λόγω του εντοπισμού νέων ικανών κοιτασμάτων, είναι εύκολο να αντιληφθούμε τις ανυπολόγιστες διασυνοριακές επιπτώσεις ενός πιθανού μεγάλου ατυχήματος. Επιπτώσεις σε όλο το Μεσογειακό οικοσύστημα λόγω της ιδιαιτερότητας του ημίκλειστου χαρακτήρα της Μεσογείου Θάλασσας. Για το λόγο αυτό, η ευρωπαϊκή επιτροπή τονίζει τη σημαντικότητα της διασυνοριακής συνεργασίας στο βωμό της ασφάλειας στην υπεράκτια δραστηριότητα. Έτσι μέσω του Πρωτοκόλλου Offshore, ρυθμίζονται προς κάλυψη διάφορα θέματα που προκύπτουν σχετικά με τους υδρογονάνθρακες, όπως οι σεισμικές έρευνες, οι επιστημονικές δραστηριότητες στο υπέδαφος και στον πυθμένα και οι χαρτογραφήσεις. Επίσης θέματα που εμπλέκονται σε πιο έντονη σχετική δραστηριότητα όπως δειγματοληψία, ή εξόρυξη μέσω δημιουργίας εγκαταστάσεων γεώτρησης. Συνέπεια δε των δραστηριοτήτων αυτών, που επίσης καλύπτονται από το συγκεκριμένο πρωτόκολλο, είναι κάποιες περαιτέρω εργασίες όπως η μεταφορά και η αποθήκευση των υπό εξόρυξη υδρογονανθράκων, είτε μέσω αγωγών, είτε με πλωτά μέσα. Όσον αφορά το θέμα της αδειοδότησης, θα πρέπει να αποσαφηνίζονται τα εξής:

1. Το χρονικό διάστημα της δραστηριότητας.
2. Λεπτομέρειες τεχνικού περιεχομένου και μεθοδολογία.
3. Η περιοχή εντός της οποίας θα λάβει χώρα η δραστηριότητα με ξεκάθαρα γεωγραφικά όρια.

⁵⁸ Οδηγία 2008/56/EK

4. Απαραίτητα μέτρα πρόληψης και προφύλαξης ώστε να αποφευχθεί ή να μειωθεί στο λιγότερο δυνατό ο κίνδυνος ρύπανσης.

5. Αποζημιώσεις και ευθύνες σε περίπτωση περιβαλλοντικής ζημιάς.

Το θέμα της αδειοδότησης είναι ένα ιδιαίτερος λεπτό θέμα, για το λόγο αυτό η ταύτιση των υποψήφιων εταιρειών με τα διεθνή πρότυπα και μεθόδους, τυγχάνουν ιδιαίτερης προσοχής από τις υπεύθυνες για την έκδοση αδείας αρχές, προκειμένου αυτές να εξασφαλίσουν την οικονομοτεχνική επάρκεια των εταιρειών. Το πρωτόκολλο offshore στο Παράρτημα IV ορίζει τα απαιτούμενα στην αίτηση για χορήγηση άδειας, ήτοι:

- Το Σχέδιο Έκτακτων Περιστατικών.
- Τα Μέτρα Προστασίας.
- Επιστημονική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.
- Λεπτομέρειες περί τεχνικοεπαγγελματικής κατάρτισης της εταιρείας.
- Στοιχεία του προσωπικού.
- Γεωγραφικό πλαίσιο περιοχής ενδιαφέροντος και ζωνών ασφαλείας.
- Διαδικασίες Ελέγχου.
- Προληπτικά μέτρα με ειδική μνεία στις προστατευόμενες περιοχές.
- Λεπτομερή ανάλυση και σχέδιο για τη χρήση χημικών.
- Ασφάλιση για ενδεχόμενες αποζημιώσεις.
- Σχέδια για την απομάκρυνση των εγκαταστάσεων.

1.3 Ευρωπαϊκό Δίκαιο

1.3.1 Η Οδηγία (Directive) 2013/30/EE⁵⁹

Η Ευρωπαϊκή οδηγία 2013/30/EE από τις 12/06/2013, αφορά την ασφάλεια των υπεράκτιων δραστηριοτήτων έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων και ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με το νόμο Ν.4409/16 (ΦΕΚ 136/Α/28-06-16). Σκοπός είναι η πρόληψη αλλά και η αντιμετώπιση πιθανών ατυχημάτων μέσω κανόνων. Πιο συγκεκριμένα, απαιτείται η διασφάλιση και ο έλεγχος οικονομικού υπόβαθρου, τεχνικής επάρκειας και φερεγγυότητας των εταιρειών πριν τη χορήγηση άδειας, ενώ η

⁵⁹ <http://www.opengov.gr/minenv/?p=7085> και

<https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/31df3ef0-dff2-11e2-916501aa75ed71a1/language-el>

ευθύνη σε περίπτωση ζημιάς σε προστατευόμενα θαλάσσια είδη ή οικοτόπους εντός της ΑΟΖ ή υφαλοκρηπίδας Κ-Μ βαραίνει την εταιρεία. Απαραίτητη είναι η εκπόνηση από την εταιρεία, μελέτης περιβαλλοντικού κινδύνου και αντιμετώπισης αυτού και υποβολή της έκθεσης πριν από οποιαδήποτε υπεράκτια δραστηριότητα. Επίσης, είναι υποχρεωτική προς τις εταιρείες, η δυνατότητα άμεσης πληροφόρησης των πολιτών σε θέματα ασφάλειας και τήρησης αυτής.

Σύμφωνα με το άρθρο 6⁶⁰ της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ και με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο Ν. 001/2011 (Α' 179) , όπως αυτός τροποποίησε και επαναρίθμησε το Ν. 2289/1995 (Α' 27) , θεσπίζεται ζώνη ασφαλείας 500 μέτρων πέριξ της υπεράκτιας εγκατάστασης, στην οποία απαγορεύεται η είσοδος και η παραμονή στα πλωτά μέσα πλην των ακόλουθων περιπτώσεων:

1. Για εργασίες σε αγωγούς ή υποβρύχια καλώδια εντός ή πλησίον της ζώνης.
2. Για παροχή υπηρεσιών ή μεταφορά αγαθών και προσώπων.
3. Για έλεγχο εγκαταστάσεων και υποδομών εντός της ζώνης.
4. Για διάσωση ανθρώπων ή περιουσιών.
5. Σε περίπτωση δυσμενών καιρικών συνθηκών.
6. Σε περίπτωση κινδύνου.
7. Κατόπιν συναίνεσης του ιδιοκτήτη, του διαχειριστή ή της Δημόσιας Αρχής.

Στο συγκεκριμένο άρθρο 6 αναγράφεται επίσης μια σειρά λοιπών κατευθύνσεων, με σκοπό να καθορισθεί το πλαίσιο ασφαλείας κατά τη λειτουργία των εγκαταστάσεων. Έτσι, οι υποδομές και οι εγκαταστάσεις λειτουργούν μόνο εντός της περιοχής για την οποία έχει δοθεί άδεια. Ο δε κάτοχος της άδειας εξασφαλίζει ότι ο διαχειριστής έχει την ικανότητα να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του και το πράττει σύμφωνα πάντα με το εν ισχύ νομικό πλαίσιο. Σε περίπτωση που η αρμόδια αρχή κρίνει ότι αυτό δεν συμβαίνει, ο κάτοχος της άδειας ενημερώνεται και οφείλει να βρει αναπληρωτή διαχειριστή. Καμία εργασία δεν ξεκινάει ή δεν συνεχίζει να εκτελείται αν η αρμόδια αρχή δεν αποδεχθεί την έκθεση μεγάλου κινδύνου, ούτε οι εργασίες γεώτρησης ή σχετικές εργασίες. Τέλος σχετικά με την πρόληψη σοβαρών ατυχημάτων, καθορίζονται πρότυπες πολιτικές σε τριμερή διαβούλευση ανάμεσα σε αρμόδια αρχή - ιδιοκτήτες/διαχειριστές - εργαζόμενους (δια εκπροσώπων).

⁶⁰ Πεδίο α/α 7

Αντιλαμβανόμαστε έτσι το ιδιαίτερο βάρος που έχει δοθεί στην εν λόγω Οδηγία σε θέματα ασφαλείας, από την έρευνα και τις εγκαταστάσεις, μέχρι την εξόρυξη· η ασφάλεια δε των εγκαταστάσεων, αποτελεί αντικείμενο μελέτης από τεχνικής πλευράς, πριν την ενεργοποίηση αυτών. Τέλος ορίζεται ότι ο έλεγχος ασφαλείας (διατάξεις ασφαλείας, μέτρα σε ενδεχόμενη κατάσταση ανάγκης κτλ), θα διεξάγεται σε εθνικό επίπεδο, συνεπώς τα Κ-Μ της ΕΕ οφείλουν να ελέγχουν τις εταιρείες και σε περίπτωση μη τήρησης των προβλεπόμενων, έχουν το δικαίωμα-υποχρέωση επιβολής κυρώσεων.

Στην κατεύθυνση αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπέβαλε στις 14/09/15, Έκθεση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, σχετικά με την ευθύνη, την αποζημίωση και τη χρηματοοικονομική ασφάλεια υπεράκτιων εργασιών πετρελαίου και φυσικού αερίου (σύμφωνα με το Άρθρο 39 της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ). Όλοι οι εταίροι συνεργάζονται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό την επί του πρακτέου εφαρμογή αναβαθμισμένων στάνταρ ασφαλείας, προκειμένου να επισφραγίζεται συνεχώς η υπεράκτια ασφάλεια. Έτσι, για την αποτελεσματικότερη τήρηση υψηλών στάνταρ ασφαλείας, πραγματοποιείται διαδραστική ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας, μεταξύ των επιθεωρητών των υπεράκτιων εγκαταστάσεων των Κ-Μ της ΕΕ και την ομάδα EUOAG⁶¹ της ΕΕ.

Εκτός της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ, επιγραμματικά αναφέρονται άλλες δύο Οδηγίες της ΕΕ: Η πρώτη, είναι η Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 17^{ης} Ιουνίου 2008 με θέμα «Στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλασσίου περιβάλλοντος». Με το Ν.3983/2011 ενσωματώθηκε στο εθνικό νομικό πλαίσιο και συνιστά θεμέλιο λίθο για τη μελλοντική περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ, αναφορικά με την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, τη διατήρησή του και την αποκατάστασή του έως το 2020⁶². Η δεύτερη, είναι η Οδηγία 2014/89/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 23^{ης} Ιουλίου 2014, η

⁶¹ Offshore oil and gas. Η ομάδα υπεράκτιων αρχών πετρελαϊκών και αερίων της ΕΕ (EUOAG)) είναι ένα φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρογνωμοσύνης μεταξύ των εθνικών αρχών, των τρίτων χωρών, των βιομηχανικών ενώσεων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και άλλων ενδιαφερομένων μερών για όλα τα θέματα που αφορούν την πρόληψη και αντιμετώπιση μεγάλων ατυχημάτων από υπεράκτιες δραστηριότητες πετρελαίου και φυσικού αερίου.(<https://euoag.jrc.ec.europa.eu>)

⁶² www.eur-lex.europa.eu

ενσωματώθηκε στην εθνική μας νομοθεσία με το νόμο Ν.4546/2018⁶³, «περί θεσπίσεως πλαισίου για το κατάλληλο χωροταξικό σχεδιασμό». Ο σχεδιασμός αυτός εκτιμάται ότι θα βελτιώσει τομείς όπως η διαχείριση των πόρων των παράκτιων περιοχών με βιώσιμο τρόπο και η εποπτεία και έλεγχος των θαλάσσιων δραστηριοτήτων ⁶⁴.

1.3.2 Ευθύνη, αποζημίωση και χρηματοοικονομική ασφάλεια των υπεράκτιων διαδικασιών που αφορούν υδρογονάνθρακες⁶⁵.

Η έννοια της ευθύνης διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες, την ποινική, την αστική και την περιβαλλοντική. Η ποινική ευθύνη προκύπτει σε περίπτωση που παραβιαστεί κάποια διάταξη του ποινικού δικαίου και έχει ως συνέπεια να εφαρμοστούν ποινικές κυρώσεις, συνήθως φυλάκιση ή πρόστιμα. Η αστική ευθύνη προκύπτει από το αστικό δίκαιο, σε περίπτωση οικονομικής, περιουσιακής ή σωματικής βλάβης, νομικών ή φυσικών προσώπων. Τέλος, η περιβαλλοντική ευθύνη βασίζεται στην Οδηγία για τη Περιβαλλοντική Ευθύνη⁶⁶ (2004/35/EK), η οποία θέτει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο βασισμένο στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Σκοπός είναι η εφαρμογή της περιβαλλοντικής ευθύνης, μέσω της πρόληψης και αποκατάστασης των ζημιών εις βάρος του περιβάλλοντος, που είναι συνέπεια δραστηριότητας σε προστατευόμενα είδη ή φυσικούς οικοτόπους, (Οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΚ), είτε σε ύδατα (Οδηγία 2000/60/ΕΚ), είτε σε έδαφος, αν η ρύπανση αποτελεί κίνδυνο για τον άνθρωπο. Εδώ αυτός που θίγεται δεν είναι νομικό ή φυσικό πρόσωπο, αλλά η κοινωνία στο σύνολό της, με ενάγοντες σε κάθε περίπτωση τις εθνικές δημόσιες αρχές. Στις δύο τελευταίες κατηγορίες ευθύνης, οι κυρώσεις είναι κυρίως οικονομικής φύσεως, ώστε να υπάρξει αποζημίωση σε πληγέντες και αποκατάσταση της ζημιάς που έχει προκληθεί.

Αναφορικά με την ποινική ευθύνη, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο με απόφαση της

⁶³ Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας 2014/89/ΕΕ «Περί θεσπίσεως πλαισίου για το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό» και άλλες διατάξεις. (<https://www.ethemis.gr>)

⁶⁴ www.eur-lex.europa.eu

⁶⁵ http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0308_EL.html

⁶⁶ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=333&language=el-GR>

13^{ης} Σεπτεμβρίου 2005⁶⁷, απεφάνθη ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι αρμόδια για λήψη μέτρων ποινικού δικαίου, για περιβαλλοντική προστασία, ώστε να διασφαλίζεται η περιβαλλοντική πολιτική που αποφασίζει. Συνεπώς πλέον, εκτός των συνεπειών του αστικού δικαίου, η ΕΕ επεκτείνεται στο θέμα αυτό και εφαρμόζει και ποινικές κυρώσεις σε περιπτώσεις παράβασης της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για το περιβάλλον. Απόρροια ήταν η δημιουργία λίστας ποινικών πλέον αδικημάτων, μέσω της Οδηγίας περί Περιβαλλοντικών Εγκλημάτων (ECD)⁶⁸, όταν αυτά διαπιστωθεί ότι οφείλονται σε βαριά αμέλεια ή δόλο. Τη λίστα αυτή, τα Κ-Μ έχουν υποχρέωση να τηρούν, ως αδικήματα σε επίπεδο ποινικού δικαίου και ειδικότερα όταν διαπιστώνονται ενέργειες που διακυβεύουν σωματικές βλάβες σε ανθρώπους, βλάβες σε φυτά ή ζώα, ή βλάβες στην ποιότητα εδάφους, νερού και αέρα. Το όλο εγχείρημα έχει περισσότερο χαρακτήρα αποτροπής, δίνοντας προεκτάσεις στις μέχρι τώρα αστικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα ευθύνες, μιας και η Οδηγία προβλέπει ποινικοποίηση μόνο σε παραβάσεις κάποιων διατάξεων της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, όπως αναφέρονται στο παράρτημα⁶⁹. Στο άρθρο 83 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, διατυπώνεται η νομική βάση για τη θέσπιση ελάχιστων κανόνων, όσον αφορά τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων/κυρώσεων στον περιβαλλοντικό τομέα της Ευρωπαϊκής πολιτικής.

Υπεύθυνος, σύμφωνα με την Οδηγία 2013/30/ΕΕ, θεωρείται ο κάτοχος της άδειας που εκδόθηκε σύμφωνα με την Οδηγία 94/22/ΕΚ⁷⁰, για τις οποιεσδήποτε εργασίες έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων σε υπεράκτια περιοχή. Έτσι ο κάτοχος της άδειας, έχει την ευθύνη για τους κινδύνους που εγκυμονούν οι δραστηριότητες που εκτελεί, ενώ επίσης στο πλαίσιο της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη 2004/35/ΕΚ, για τυχόν ζημιά του περιβάλλοντος από ατύχημα σε υπεράκτια περιοχή, κάθε κάτοχος άδειας έχει την ευθύνη για την προκληθείσα βλάβη.

⁶⁷Υπόθεση C-176/03, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (<http://ec.europa.eu/dgs/legal service/arrets/03c176 en.pdf>)

⁶⁸Οδηγία 2008/99/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 *on the protection of the environment through criminal law*
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=Fz6mea%2BaF10%3D&tabid=367&language=el-GR>
<http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/files/download/082dbcc54fc8f12f014fcb24c9c90210.do>

⁶⁹ πχ μεταφορά σημαντικού όγκου αποβλήτων με μη νόμιμο τρόπο με σκοπό το κέρδος.

⁷⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?un=CELEX:31994L0022&fmm=EL>

Το ύψος της ζημιάς που θα πρέπει να αποζημιώσει – αποκαταστήσει ο υπεύθυνος, ορίζεται επίσης στην Οδηγία 2004/35/EK για τη Περιβαλλοντική Ευθύνη. Περαιτέρω εστιασμένες Οδηγίες⁷¹ αναλόγως τί αφορούν είναι οι :

- Οδηγία 2009/147/EK⁷² για ζημιά σε προστατευόμενα είδη.
- Οδηγία 92/43/ΕΟΚ⁷³, για ζημιά σε οικοτόπους.
- Οδηγία 2000/60/EK⁷⁴, για ζημιά στα ύδατα.
- Οδηγία 2008/56/EK , για την Θαλάσσια Στρατηγική στην ΕΕ.

Σύμφωνα και με αυτές, σε περίπτωση ζημιάς, οι κάτοχοι αδείας οφείλουν είτε να πράξουν με ίδια μέσα τις εργασίες αποκατάστασης και επαναφοράς του περιβάλλοντος στην πρότερη κατάσταση, είτε να αποζημιώσουν για το σκοπό αυτό τις δημόσιες αρχές.

Οι επιμέρους δημόσιες αρχές δύνανται να στραφούν κατά των υπευθύνων σε περίπτωση βλάβης του περιβάλλοντος λόγω υπεράκτιων δραστηριοτήτων, μέσω νομικών οδών και το ίδιο μπορεί να πράξει κάθε θιγόμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Η αποζημίωση των θιγόμενων λόγω βλάβης που υπέστησαν από υπεράκτιες εργασίες, είναι αναφαίρετο δικαίωμα και λαμβάνει χώρα έπειτα από αγωγή τους έναντι των υπευθύνων εταιρειών. Μάλιστα ο Κανονισμός ΕΚ/44/2001 δίνει τη δυνατότητα στους θιγόμενους από υπεράκτιες εργασίες να προσφύγουν στη δικαιοσύνη και να αξιώσουν αποζημίωση, τόσο στη χώρα που συνέβη το ατύχημα, όσο και στη χώρα που διαδόθηκε η βλάβη, καθώς και στη χώρα εναλλακτικά που εδρεύει ο υπεύθυνος.

Η συνέχεια της απόδοσης ευθυνών, απαιτεί την αποζημίωση, προκειμένου να καλυφθούν τα κόστη αποκατάστασης. Επειδή συνήθως τα κόστη αυτά είναι υπέρογκα, εγείρονται βασικά θέματα χρηματοοικονομικής ασφάλειας, όπως να είναι σε θέση οι εταιρείες να παρέχουν την απαραίτητη χρηματική υποστήριξη αποκατάστασης της ζημιάς, σε τυχόν μεγάλο ατύχημα, γεγονός που αποτελεί πρόκληση για τη φερεγγυότητα

⁷¹ "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ" (Συγγραφέας: Συλλογικό έργο Επιμελητής: Τσάλτας, Γρηγόρης -Εκδόσεις: Σιδέρης Ι.- Χρονολογία Έκδοσης: 2006), σελ 500-503.

⁷² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:020:0007:0025:EL:PDF>

⁷³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:EL:HTML>

⁷⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32000L0060>

και αξιοπιστία των εταιρειών. Στον τομέα αυτό οι σχετικές εταιρείες χρησιμοποιούν διάφορα μοντέλα διασφάλισης, όπως ασφάλιση υπέρ τρίτων, αυτασφάλιση, αλλά και αλληλασφάλιση όπως η Ένωση Ευθύνης για την Υπεράκτια Μόλυνση (OPOL)⁷⁵.

Συνήθως τα μοντέλα/υπηρεσίες χρηματοοικονομικής ασφάλειας δεν βρίσκουν εφαρμογή σε μεγάλο εύρος εταιρειών και φορέων, όσον αφορά τη χρήση τους, λόγω κυρίως της μη αποδοχής αυτών από τις ρυθμιστικές αρχές των άμεσα εμπλεκομένων κρατών. Στο Πρωτόκολλο Offshore και συγκεκριμένα στο άρθρο 27 παρ.2β, προβλέπεται τα Σ-Μ να εξασφαλίζουν την ασφαλιστική κάλυψη ή την εν γένει χρηματοοικονομική ασφάλεια, από τις εταιρείες/φορείς που δραστηριοποιούνται στις υπεράκτιες εργασίες, για πιθανές περιβαλλοντικές ζημιές που αναφέρονται στο Πρωτόκολλο. Όσον αφορά την καταβολή της αποζημίωσης, πρόσφατα μεγάλα ατυχήματα ανέδειξαν την αναγκαιότητα της ολοκληρωμένης και λεπτομερούς μελέτης του μηχανισμού αποζημίωσης. Τα Κ-Μ, οφείλουν βάσει της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ⁷⁶ να καθιερώσουν διαδικασίες για την αμεσότερη και πιο ορθολογική αξίωση αποζημίωσης είτε εντός, είτε εκτός εθνικής δικαιοδοσίας.

Η εν λόγω Οδηγία προτρέπει τα Κ-Μ να συνεργάζονται στον τομέα χρηματοοικονομικής ασφάλειας για το συγκεκριμένο θέμα, μέσω ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών πάνω σε εξειδικευμένα αντικείμενα όπως η ευθύνη, οι κυρώσεις, η αποζημίωση, η χρηματοοικονομική ασφάλεια και οι μηχανισμοί αυτής. Αν και οι μηχανισμοί αποζημίωσης στις μέρες μας δεν είναι πολλοί, με τους υφιστάμενους να έχουν περιορισμένο σχετικά εύρος δυνατοτήτων σε μεγάλα υπεράκτια ατυχήματα, υπάρχει η εκτίμηση ότι η Οδηγία μέσω του νέου νομικού πλαισίου, θα επιφέρει βελτιωτικές αλλαγές στο θέμα αυτό μεταξύ εταιρειών/φορέων υπεράκτιας δραστηριότητας και των Κ-Μ.

⁷⁵ OPOL: The Offshore Pollution Liability Association Ltd (<http://www.opol.org.uk/>) Ένωση Ευθύνης για την Υπεράκτια Μόλυνση (OPOL): Συμφωνία αλληλασφάλισης, με συμμετοχή εταιρειών και φορέων. Τα μέλη της καλύπτονται από εγγύηση που καταβάλλουν οι λοιπές εταιρείες της Ένωσης, όταν οι ίδιες δεν μπορούν να καλύψουν οικονομικά (μέχρι 125 εκατ. δολάρια για αποκατάσταση και 125 εκατ. δολάρια για ζημία από ρύπανση). Ο ρόλος της OPOL είναι να καλύψει το κόστος, και όχι να στρέφονται εναντίον της οι θιγόμενοι. Είναι ουσιαστικά ένας ασφαλιστικός οργανισμός αλληλοκάλυψης των εταιρειών που ενισχύει την αξιοπιστία των εταιρειών και τη φερεγγυότητα.

⁷⁶ Άρθρο 4(3)

1.4 Εθνικό Δίκαιο

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί συνταγματική υποχρέωση του κράτους, όπως προκύπτει από το άρθρο 24 του Συντάγματος. Βάσει του Συντάγματος, το κράτος στο πλαίσιο της Βιωσιμότητας οφείλει να λαμβάνει μέτρα πρόληψης ή καταστολής. Με το νόμο Ν.1650/1986 και την τροποποίηση του από το Ν. 3937/2011⁷⁷, καθορίζονται οι ενέργειες για την περιβαλλοντική προστασία. Όσον αφορά θέματα θαλασσίου περιβάλλοντος, υφίστανται οι Ν.2971/2001 για θέματα αιγιαλού, παραλιών κτλ, καθώς και το Π.Δ.55/1998 (ΦΕΚ Α'58) «Προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος», ενώ με το Ν.1269/1982 (ΦΕΚ Α'89) «Πρόληψη της ρύπανσης της θάλασσας από πλοία», ενσωματώθηκε η Σύμβαση MARPOL 73/78. Άλλοι νόμοι σχετικοί με ετοιμότητα και αντιμετώπιση πετρελαϊκής ρύπανσης της θάλασσας, είναι οι νόμοι 2252/1994, 3100/2003, ενώ επίσης το Π.Δ.11/2002 προβλέπει Εθνικό Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης και Τοπικά Σχέδια Έκτακτης Ανάγκης.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί η σημασία των Κανονισμών και των Οδηγιών της ΕΕ για το Εθνικό Δίκαιο. Οι "Κανονισμοί", είναι νομοθετικές πράξεις υποχρεωτικού χαρακτήρα, άμεσης δεσμευτικότητας, χωρίς απαίτηση νομοθετικής πράξης από τα Κ-Μ. Οι δε "Οδηγίες", θέτουν το πλαίσιο και στόχους και τα Κ-Μ καλούνται να τις εντάξουν στην Εθνική τους νομοθεσία. Σε εθνικό πλαίσιο, η ενσωμάτωση της Οδηγίας 94/22/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 30ης Μαΐου 1994 σχετικά με τις "προϋποθέσεις χορήγησης και χρήσης των αδειών για την αναζήτηση, την έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων", έλαβε χώρα με το Ν.2289/1995. Η μετεξέλιξη/τροποποίηση του νόμου αυτού, επήλθε με το Ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις». Επίσης, η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ, πραγματοποιήθηκε με το Ν.4409/2016, (ΦΕΚ 136/Α/28.7.2016) «Πλαίσιο για την ασφάλεια στις υπεράκτιες εργασίες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, τροποποίηση του Π.Δ.148/2009 και άλλες διατάξεις»⁷⁸. Σκοπός ήταν και είναι η ενίσχυση του ενδιαφέροντος έρευνας από

⁷⁷ <http://www.et.gr/idoscs-nph>

⁷⁸ <https://www.e-nomothesia.gr/energeia/nomos-4409-2016.html>

φερέγγυους κατάλληλους και ενδεχομένους ξένους φορείς, για την ανάπτυξη επενδύσεων υψηλών αποδόσεων και ρίσκου στον ελλαδικό χώρο. Τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην ελληνική επικράτεια ανήκουν μόνο στο Ελληνικό Δημόσιο⁷⁹. Μια σύμβαση μπορεί να έχει ως έτερο Σ-Μ, πλην του Δημοσίου, νομικό ή φυσικό πρόσωπο και να είναι απόρροια της μεταξύ τους διαπραγμάτευσης. Οι δε προϋποθέσεις για τα εν λόγω δικαιώματα, καθορίζονται στη Σύμβαση με Υπουργικές Αποφάσεις.⁸⁰

Κατ'ουσίαν, στη σύμβαση που συνάπτεται, η έρευνα και η εκμετάλλευση είναι ξεχωριστές διαδικασίες, των οποίων τα δικαιώματα συνήθως χορηγούνται μαζί. Η έρευνα περιλαμβάνει τις εργασίες ανεύρεσης κοιτασμάτων, ενώ η εκμετάλλευση τις εργασίες εξόρυξης, επεξεργασίας, μεταφοράς και αποθήκευσης (εξαιρείται η διύλιση)⁸¹. Σημαντικό είναι ότι μετά τη σύναψη της σύμβασης, κανένας τρίτος δεν μπορεί να ασκεί τα δικαιώματα αυτά, ούτε καν το Δημόσιο και το πεδίο εφαρμογής τους είναι χερσαίες ή υπεράκτιες περιοχές που δύναται να γειτνιάζουν ή να είναι μία ενιαία περιοχή. Ο Ν.2289/1995 και το Π.Δ.127/1996, θέτουν από κοινού το πλαίσιο για τη σύμβαση μίσθωσης, που περιλαμβάνει τους όρους για την έρευνα και εκμετάλλευση των κοιτασμάτων.

Εμβαθύνοντας ακόμα περισσότερο στη διαδικασία της έρευνας, η διάρκειά της φτάνει τα επτά χρόνια σε χερσαίες ή τα οκτώ σε θαλάσσιες περιοχές⁸², με δυνατότητα περαιτέρω επέκτασης μέχρι το ήμισυ της περιόδου αυτής σε περιπτώσεις έκτακτων τεχνικών προβλημάτων, κατόπιν εγκρίσεως από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η έρευνα περιλαμβάνει δύο στάδια, την Πρόσκληση για υποβολή προσφορών από ενδιαφερόμενους φορείς και τη Συμφωνία. Στο πέρας της έρευνας, ο φορέας που εκτέλεσε την έρευνα οφείλει να επαναφέρει εντός έξι μηνών το περιβάλλον στην προγενέστερή του κατάσταση, με απομάκρυνση γεωτρήσεων και εγκαταστάσεων και τότε η περιοχή ενδιαφέροντος επανέρχεται στον εκμισθωτή πλην των περιπτώσεων όπου προέκυψαν περιοχές εκμετάλλευσης⁸³. Στην περίπτωση αυτή, ο Μισθωτής ενημερώνει

⁷⁹ Ν. 2289/1995

⁸⁰ άρ. 2 παρ. 3 Ν. 2289/1995

⁸¹ άρ. 1 παρ. 4 και 5 Ν. 2289/1995

⁸² άρ. 5 παρ. 3 και 4 Ν. 2289/1995

⁸³ άρ. 5 παρ. 5 Ν. 2289/1995, άρ. 4 παρ. 3 ΠΔ 127/1996

τον Εκμισθωτή για τα διαπιστωθέντα κοιτάσματα και τη δυνατότητα εκμετάλλευσης αυτών. Σε περίπτωση που ο Μισθωτής κρίνει ότι τα κοιτάσματα δεν είναι εμπορικά εκμεταλλεύσιμα το αιτιολογεί στοιχειοθετημένα⁸⁴.

Όταν υποβληθούν τα ανωτέρω στοιχεία, εισερχόμαστε στη φάση της εκμετάλλευσης⁸⁵ με διάρκεια είκοσι πέντε χρόνια και δυνατότητα παράτασης για δύο πενταετίες. Σε περίπτωση πενταετούς παράτασης ο μισθωτής μπορεί να αιτηθεί νέα συμφωνία για το διάστημα αυτό⁸⁶. Επιδιώκεται η περιοχή όπου θα λάβει χώρα η εκμετάλλευση, να είναι ορθογώνια, με εμβαδό μέχρι 200 χλμ²⁸⁷. Αν για οποιοδήποτε λόγο ο Μισθωτής επιθυμεί παραίτηση από το δικαίωμά του εκ της Συμβάσεως για εκμετάλλευση, οφείλει να ενημερώσει τον εκμισθωτή και έκτοτε δεν εγείρει καμία αξίωση από ενδεχόμενες ζημιές ή απώλειες κερδών⁸⁸. Όταν ολοκληρωθεί η εκμετάλλευση, όλες οι εγκαταστάσεις, εξέδρες κτλ, απομακρύνονται με μέριμνα του φορέα/εταιρείας, ενώ ταυτόχρονα πρέπει ο Μισθωτής να μεριμνήσει για την επαναφορά του περιβάλλοντος στην κατάσταση που ορίζουν οι εγκεκριμένες από το Υπουργείο Περιβάλλοντος-Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, επιστημονικές μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων⁸⁹. Το κόστος σφράγισης παραγωγής και απομάκρυνσης των πλατφορμών, καλύπτεται από το μισθωτή και για το λόγο αυτό, οφείλει να τηρεί τραπεζικό λογαριασμό σε ελληνική τράπεζα, όπου ετησίως θα καταθέτει χρηματικό ποσό σύμφωνα με τα αρχικώς συμφωνηθέντα στο Συμβόλαιο, έτσι ώστε στο τέλος της εκμετάλλευσης, το συσσωρευμένο χρηματικό ποσό να αντιστοιχεί στο κόστος σφράγισης και απομάκρυνσης των εγκαταστάσεων⁹⁰. Για το συντονισμό του επιτεύγματος απομάκρυνσης/σφράγισης, συγκροτείται τριμελής επιτροπή εντός χρονικού διαστήματος τριών μηνών από τότε που ξεκινάει το στάδιο της εκμετάλλευσης και αποτελείται από έναν μέλος εκ του Μισθωτή, ένα εκ του Εκμισθωτή και ένα ως Πρόεδρος από κοινού από Μισθωτή και Εκμισθωτή. Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή επιβλέπει και τον ανωτέρω τραπεζικό λογαριασμό, από τον οποίο η κατανάλωση χρημάτων γίνεται μόνο κατόπιν

⁸⁴ άρ. 5 παρ. 8 Ν. 2289/1995, άρ. 5 ΠΔ 127/1996

⁸⁵ άρ. 5 παρ. 2 ΠΔ 127/1996

⁸⁶ άρ. 5 παρ. 8, 13 Ν. 2289/1995

⁸⁷ άρ. 5 παρ. 9 Ν. 2289/1995

⁸⁸ άρ. 5 παρ. 14 Ν. 2289/1995

⁸⁹ άρ. 8 παρ. 1 ΠΔ 127/1996

⁹⁰ άρ. 8 παρ. 2 ΠΔ 127/1996

συγκατάθεσης από την επιτροπή και μόνο για το σκοπό που δημιουργήθηκε⁹¹.

Το ενδεχόμενο καταγγελίας από τον Εκμισθωτή της Σύμβασης, δύναται να συμβεί όταν ο Μισθωτής δεν καταφέρει να τηρήσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις (μερίδιο παραγωγής, φόρος κ.α). Τότε ο Εκμισθωτής αξιώνει αποζημίωση για κάθε ζημία που υπέστη. Σε κάθε άλλη παράβαση της συμφωνίας από τον Μισθωτή, αυτός έχει δικαίωμα συμμόρφωσης εξήντα ημερών. Έπειτα κηρύσσεται έκπτωτος από τα δικαιώματά του με απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου⁹². Αρμόδιο για τυχόν διαφορές ορίζεται το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών αν και διαφορές είναι δυνατόν να επιλυθούν και μέσω διαιτησίας σύμφωνα με το Ν.2735/1999. Ως τόπος διεξαγωγής διαιτησίας καθορίζεται η Αθήνα, με τις διαδικασίες στα ελληνικά και τις τυχόν αξιώσεις βασιζόμενες στο Δίκαιο της Ελλάδος. Οι δε φορολογικές υποχρεώσεις του Μισθωτή είναι συγκεκριμένες ως εξής: ειδικός φόρος εισοδήματος 20% και περιφερειακός φόρος 5% και καμία άλλη τακτική ή έκτακτη εισφορά στο Δημόσιο ή σε οποιονδήποτε τρίτο και επιβάλλεται στο καθαρό εισόδημα του Μισθωτή, το οποίο προκύπτει από τις συμβατικές εργασίες. Η καταβολή του φόρου γίνεται εφάπαξ, χωρίς προκαταβολή, ενώ ο ΦΠΑ θα προσδιορίζεται βάσει της εκάστοτε τρέχουσας διάταξης.

Σημαντική εξέλιξη του Ν. 2289/1995, αποτελεί ο Ν. 4001/2011 , Κεφάλαιο Β (Τροποποίηση διατάξεων του Ν.2289/1995), “για την Λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις”. Πρόκειται για μια νομοθετική πρωτοβουλία που τροποποιεί και επικαιροποιεί το Ν.2289/1995, επιδιώκοντας την κατοχύρωση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων, σχετικά με την έρευνα υδρογονανθράκων. Καθορίζεται ότι η μη ύπαρξη κάποιας συμφωνίας που να θέτει όρια με τα γειτνιάζοντα κράτη που έχουν παρακείμενες ή αντικείμενες ακτές με την Ελλάδα, θέτει το όριο τόσο της Υφαλοκρηπίδας μας, όσο και της ΑΟΖ (όταν αυτή κηρυχτεί), στη μέση γραμμή, μετρούμενες από τις ηπειρωτικές και νησιωτικές γραμμές βάσεως, από τις οποίες μετράμε το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Πρόκειται για την πρώτη σχετική νομική κατοχύρωση στη χώρα μας, βασιζόμενη στο Δίκαιο της Θάλασσας και στο Διεθνές Δίκαιο και σκοπός της Κυβέρνησης ήταν και είναι η ξεκάθαρη θέση της χώρας επί του

⁹¹ αρ. 8 παρ. 2 ΠΔ 127/1996

⁹² άρ. 10 παρ. 8 και 9 Ν. 2289/1995

θέματος, με ανάλογη διαπραγματευτική δυνατότητα. Με το άρθρο 156 ορίζονται οι «υποθαλάσσιες περιοχές», ήτοι ο βυθός και το υπέδαφος στα εσωτερικά ύδατα, της αιγιαλίτιδας ζώνης, της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ μέχρι τα 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης. Η μετέπειτα σημασία του άρθρου αυτού φάνηκε κατά τη χρήση του από το Υπουργείο Εξωτερικών, στις επανειλημμένες ρηματικές διακοινώσεις προς τον ΟΗΕ, σχετικά με τις τουρκικές παραβιάσεις του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας.

Εν συνεχεία το Πολεμικό Ναυτικό μέσω της Υδρογραφικής Υπηρεσίας, συνέταξε ένα χάρτη σε συνεργασία με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και το Υπουργείο Εξωτερικών, με τα όρια της ελληνικής ΑΟΖ, σύμφωνα με το άρθρο 156 του Ν.4001/2011 και ακολούθως το 2011, ο εν λόγω χάρτης δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Ε.Ε.⁹³.

ΣΕΙΣΜΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΜΗ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΣ ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Χάρτης 1

(<https://www.pde.gov.gr>)

⁹³ επίσημο ευρωπαϊκό όργανο δημοσιότητας

Βασιζόμενη στο χάρτη αυτό, η ελληνική Κυβέρνηση προχώρησε στη δημιουργία ενός νέου χάρτη (όπως φαίνεται παρακάτω στο χάρτη 2⁹⁴), όπου καθορίζονται 20 γεωγραφικές περιοχές, ουσιαστικά είκοσι θαλάσσια οικόπεδα μέχρι τα εξωτερικά όρια της ελληνικής ΑΟΖ με Λιβύη, Ιταλία και Αλβανία, για τα οποία από το 2011 εκκινήθηκε η διαδικασία ανοικτής διεθνούς πρόσκλησης σε επιμέρους διαγωνισμούς, για συμμετοχή σε έρευνες και εκμετάλλευση⁹⁵. Για την καλύτερη διαχείριση υπέρ του Δημοσίου των δικαιωμάτων αυτών, δημιουργήθηκε η Ελληνική Διαχειριστική Εταιρία Υδρογονανθράκων Α.Ε. (Ε.Δ.Ε.Υ. Α.Ε.). Το έργο της βασίζεται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία και δύναται να εκχωρεί τα δικαιώματα αυτά βάσει ξεχωριστών συμβάσεων ή μισθώσεων για κάθε περιοχή διεξαγωγής ερευνών, σε τρίτους, με σκοπό την εξυπηρέτηση και το συμφέρον του Δημοσίου.

Χάρτης 2

(*“Καθημερινή”, 1 Οκτωβρίου 2019*)

⁹⁴ Πηγή : Εφημερίδα “ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ”, 1 Οκτωβρίου 2019

⁹⁵ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=765&language=el-GR>

Εξέχουσα σημασία στο Εθνικό Δίκαιο, έχουν οι διάφορες Συμβάσεις Διεθνείς και ευρωπαϊκές που η Ελλάδα έχει υπογράψει κατά καιρούς, καθώς εν συνεχεία τις κύρωσε ως όφειλε και τις ενσωμάτωσε στο Εθνικό νομικό πλαίσιο. Παρακάτω παρατίθενται οι Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Συμβάσεις που επικυρώθηκαν από την Ελλάδα και ενσωματώθηκαν στο Εθνικό Νομικό Πλαίσιο και αφορούν υπεράκτιες δραστηριότητες έρευνας, εξόρυξης αλλά και θέματα ρύπανσης από πετρελαιοειδή:

- Διεθνής Σύμβαση για την πρόληψη της ρύπανσης της θάλασσας από πετρέλαιο (OILPOL) που κυρώθηκε με το Ν. 4529/1966 (ΦΕΚ 154/Α/10-08-1966).
- Διεθνής Σύμβαση για την προστασία της Μεσογείου θάλασσας από τη ρύπανση, με το συνημμένο Παράρτημα που κυρώθηκε με το Ν.855/1978 (ΦΕΚ 235/Α/23-12-1978).
- Διεθνής Σύμβαση για την ετοιμότητα, συνεργασία και αντιμετώπιση της ρύπανσης της θάλασσας από πετρέλαιο (OPRC 90), που κυρώθηκε με το Ν.2252/1994 (ΦΕΚ 192/Α/18-11-1994).
- Πρωτόκολλο για την ετοιμότητα, συνεργασία και αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης από επικίνδυνες και επιβλαβείς ουσίες (2000 HNS-OPRC 90), που κυρώθηκε με το Ν.3100/2003 (ΦΕΚ 20/Α/29-01-2003).
- Διεθνής Σύμβαση αναφορικά με την αστική ευθύνη για ζημιές ρύπανσης από πετρέλαιο (CLC) που κυρώθηκε με το Ν. 314/1976 (ΦΕΚ 106/Α/05-05-1976). Καταγγέλθηκε στις 02-05-1997 (ΦΕΚ 146/Α/10-07- 1997).
- Πρωτόκολλο τροποποίησης της Διεθνούς Σύμβασης του 1969 αναφορικά με την αστική ευθύνη για ζημιές ρύπανσης από πετρέλαιο (CLC) που κυρώθηκε με το Π.Δ. 81/1989 (ΦΕΚ 36/Α/07-02-1989).
- Πρωτόκολλο τροποποίησης της Διεθνούς Σύμβασης του 1969 αναφορικά με την αστική ευθύνη για ζημιές ρύπανσης από πετρέλαιο (CLC 92) που κυρώθηκε με το Π.Δ.197/1995 (ΦΕΚ 106/Α/13-06-1995).
- Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας που κυρώθηκε με το Ν.2321/1995 (ΦΕΚ 136/Α/23-06-1995).
- Συμφωνία για την Εφαρμογή του Μέρους XI της Σύμβασης του ΟΗΕ για το Δίκαιο της θάλασσας που κυρώθηκε με το Ν.2321/1995 (ΦΕΚ136/Α/23-06-1995).
- Διεθνής Σύμβαση για την ίδρυση διεθνούς κεφαλαίου για την αποζημίωση ζημιών ρύπανσης από πετρελαιοειδή και ρύθμιση συναφών θεμάτων (FUND 71) που κυρώθηκε με το Ν.1638/1986 (ΦΕΚ108/Α/18-07-1986). Καταγγέλια στις 02-05-1997 (ΦΕΚ 146/Α/10-07-1997).

- Πρωτόκολλο τροποποίησης της Διεθνούς Σύμβασης του 1971 για την ίδρυση διεθνούς κεφαλαίου για την αποζημίωση ζημιών ρύπανσης από πετρελαιοειδή που κυρώθηκε με το Π.Δ. 270/1995 (ΦΕΚ 151/Α/26-07-1995).
- Πρωτόκολλο τροποποίησης της Διεθνούς Σύμβασης του 1971 για την ίδρυση διεθνούς κεφαλαίου για την αποζημίωση ρύπανσης από πετρελαιοειδή (FUND 92) που κυρώθηκε με το Π.Δ. 270/1995 (ΦΕΚ 151/Α/26-07-1995).
- Τροποποιήσεις των περιοριστικών ποσών του Πρωτοκόλλου 1992 που τροποποιεί τη Διεθνή Σύμβαση του 1969, αναφορικά με την αστική ευθύνη για ζημιές ρύπανσης από πετρέλαιο που κυρώθηκε με το Π.Δ. 286/2002 (ΦΕΚ 256/Α/22-10-2002).
- Τροποποιήσεις των περιοριστικών ποσών του Πρωτοκόλλου 1992 (FUND 92) που τροποποιεί τη Διεθνή Σύμβαση του 1971 αναφορικά με τη ίδρυση διεθνούς κεφαλαίου αποζημίωσης ζημιών ρύπανσης από πετρέλαιο που κυρώθηκε με το Π.Δ. 291/2003 (ΦΕΚ 247/Α/29-10-2003).
- Πρωτόκολλο της τροποποιημένης Διεθνούς Σύμβασης (1992) για την ίδρυση διεθνούς κεφαλαίου αποζημίωσης ζημιών ρύπανσης από πετρελαιοειδή (supplementary fund) που κυρώθηκε με το Ν.3482/2006 (ΦΕΚ 163/Α/02-08-2006).
- Σύμβαση της Βαρκελώνης για την προστασία της Μεσογείου θάλασσας από τη ρύπανση που κυρώθηκε με Ν. 855/1978, (ΦΕΚ Α' 235) και Ν. 1634/1986, (ΦΕΚ Α' 104).
- Τροποποιήσεις της Σύμβασης της Βαρκελώνης του 1976 σχετικά με την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου που κυρώθηκε με το Ν.3022/2002 (ΦΕΚ 144/Α/19-06-2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Οι Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης

Οι Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης, αποτελούν Αρχές του Διεθνούς Δικαίου περιβάλλοντος και ταυτόχρονα Ειδικές Αρχές του Ενωσιακού Δικαίου για το περιβάλλον.

2.1 Η Αρχή της Πρόληψης

Αναφορικά με την Αρχή της Πρόληψης, τόσο το Διεθνές όσο και το Ενωσιακό Δίκαιο, ξεκάθαρα διατυπώνουν ότι πρέπει να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή πρόκλησης περιβαλλοντικής ζημιάς.

Οι ενέργειες Πρόληψης, αποτελούν θεμέλιο λίθο της περιβαλλοντικής πολιτικής που εφαρμόζει η ΕΚ, όπως προκύπτει και από τη Συνθήκη για την ΕΕ.⁹⁶ Αυτό φαίνεται και από την αρχή 15 της Διακήρυξης του Ρίο⁹⁷, σύμφωνα με την οποία: "Η προληπτική προσέγγιση θα τύχει ευρείας εφαρμογής από τα κράτη, ανάλογα με τις δυνατότητες του καθενός, έτσι ώστε να επιτευχθεί η προστασία του περιβάλλοντος". Μια πολιτική που προτιμά να στοχεύει στην πρόληψη της ρύπανσης, παρά στην αποκατάσταση των συνεπειών αυτής, μιας και η αποκατάσταση, ουδέποτε θα καταφέρει την απόλυτη επαναφορά του φυσικού περιβάλλοντος στην προγενέστερη κατάσταση. Το 1987, η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη εισάγει την "αρχή της πρόληψης" στη Συνθήκη της ΕΕ και πρωτοστατεί ως ζήτημα στο Τρίτο Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Δράσης. Η αρχή της Πρόληψης υιοθετείται στο άρθρο 194 της Νέας Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, αναφορικά με όλες τις μορφές ρύπανσης. Ειδικότερα, στο Μέρος XII και συγκεκριμένα στο Τμήμα 5, εκφράζεται η ανάγκη νομοθέτησης από τα κράτη, για την πρόληψη της ρύπανσης. Επίσης η Σύμβαση παροτρύνει τα κράτη, κατά τις διάφορες υπεράκτιες δραστηριότητες, να λαμβάνουν μέτρα προς αποφυγή πρόκλησης βλάβης στο θαλάσσιο χώρο τους ή σε γειτονικά σε αυτά κράτη.

⁹⁶ άρθρο 174.2 της Συνθήκης

⁹⁷ "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΚΑΙΟ, ΘΕΣΜΟΙ" (ΤΣΑΛΤΑΣ, ΓΡΗΓΟΡΗΣ - Εκδόσεις Ι. Σιδέρης - Χρονολογία Έκδοσης: 2017),σελ 111.

Πώς όμως πιστοποιείται η ανάγκη μέτρων Πρόληψης; Αυτό επιτυγχάνεται με επιστημονικές διαδικασίες εκτίμησης επιπτώσεων στο περιβάλλον, όπως ορίζει και η Οδηγία 85/337/ΕΟΚ⁹⁸. Επίσης η πολιτεία υποχρεώνεται από το ελληνικό Σύνταγμα⁹⁹, να λάβει μέτρα πρόληψης από μια ενδεχόμενη βλάβη του περιβάλλοντος, αλλά και για αποκατάσταση και επανόρθωση της ζημιάς που έχει υποστεί το περιβάλλον, καθόσον η περιβαλλοντική προστασία είναι βασική αρχή του Συντάγματος. Έτσι η Αρχή της Πρόληψης ανάγεται σε σημαντικό νομικό κανόνα, που οι τοπικές αρχές έχουν χρέος να εφαρμόζουν. Σε κάθε περίπτωση ο χαρακτήρας της εν λόγω Αρχής, είναι βαθιά ηθικός και συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη, καθόσον υποχρεώνει τη λήψη μέτρων ώστε να προστατευτεί το περιβάλλον και συνάμα να αποφύγουμε εκτός από περιβαλλοντικές βλάβες, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η αναγνώριση του κινδύνου με ανάλογη εκτίμηση επιπτώσεων κάποιων πιθανών επιζήμιων δραστηριοτήτων, είτε του Δημοσίου, είτε ιδιωτών, βασίζεται σε τεκμηριωμένη μελέτη¹⁰⁰ όσον αφορά τις επιδράσεις στο περιβάλλον. Λαμβάνοντας δε υπόψη τις δυσκολίες εφαρμογής που αντιμετωπίζει η Αρχή της Αποζημίωσης, αντιλαμβανόμαστε τη σημασία της εφαρμογής της Αρχής της Πρόληψης στην προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος.

2.2 Η Αρχή της Προφύλαξης

Όσον αφορά την Αρχή της Προφύλαξης, όπως προβλέπεται στο Διεθνές και στο Ενωσιακό Δίκαιο, απαιτεί τη λήψη κατάλληλων μέτρων για την αποφυγή βλάβης του περιβάλλοντος, ακόμα και ελλείψει επιστημονικής βεβαιότητας. Διακρίνονται δε, δύο στάδια εφαρμογής. Το πρώτο είναι η διαδικασία επιστημονικής αξιολόγησης κινδύνου. Το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει τον καθορισμό του επιθυμητού επιπέδου προστασίας (risk management), που ουσιαστικά συνιστά απόφαση της Δημόσιας αρχής για το πώς θα διαχειριστεί τον κίνδυνο. Η ανάγκη για λήψη μέτρων ακόμα και σε κατάσταση έλλειψης επιστημονικής βεβαιότητας, με εύλογες ενδείξεις για περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όταν διακυβεύονται σημαντικές ή μη επανορθώσιμες βλάβες του περιβάλλοντος, οδήγησε στην Αρχή της Προφύλαξης, που διατυπώθηκε με την αρχή 15 της Διακήρυξης του Ρίο

⁹⁸ 27 Ιουνίου 1985

⁹⁹ αρ 24 §1 εδβ

¹⁰⁰ Η μελέτη υποβάλλεται στην υπεύθυνη αρχή (N1650/1986, ΚΥΑ69269/5837/1990)

το 1992. Ουσιαστικά η Αρχή αυτή επεκτείνει την Αρχή της Πρόληψης¹⁰¹. Τα κράτη οφείλουν να την εφαρμόζουν και να διαφυλάσσουν το περιβάλλον από ενδεχόμενη υποβάθμιση. Την εν λόγω αρχή εισήγαγε στη Συνθήκη της ΕΕ, η συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993¹⁰².

Η Αρχή της Προφύλαξης σε καμία περίπτωση δεν λειτουργεί αποτρεπτικά στην εφαρμογή κάθε δραστηριότητας, με αιτιολόγηση τον ενδεχόμενο κίνδυνο, ώστε να αποτελεί κόλλημα για την εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας. Υφίσταται για την άμεση διασφάλιση του περιβάλλοντος, όταν δεν υπάρχει πλήρως αιτιολογημένη απόδειξη για την ενδεχόμενη επερχόμενη ζημιά, συνέπεια κάποιας δραστηριότητας. Επομένως δύναται να ληφθούν μέτρα, παρακάπτοντας τρόπον τινά την αδράνεια που θα προκαλούσε η χρονοβόρα σε πολλές περιπτώσεις, διαδικασία επιστημονικής επιβεβαίωσης του κινδύνου. Ουσιαστικά η δράση της Αρχής αυτής έχει αμυντικό χαρακτήρα και πλαισιώνεται με βάση το κίνδυνο των συνεπειών.

Η Αρχή της Προφύλαξης συνιστά μια αρχή με πολιτικές, νομικές και περιβαλλοντικές προεκτάσεις, που δίνει τη δυνατότητα στα Κράτη να επέμβουν, ώστε να αποτρέψουν κινδύνους και κατ'επέκταση ζημιές. Λειτουργεί ως τροχοπέδη στην ασυδοσία και αδιαφορία κερδοσκόπων εις βάρος του περιβάλλοντος και προασπίζει το δικαίωμα των πολιτών για καθαρό περιβάλλον και αποφυγή ανεύθυνων ρίσκων. Η ευρωπαϊκή επιτροπή όρισε με ανακοίνωση¹⁰³ το πλαίσιο στο οποίο πρέπει να κινηθούν τα Κ-Μ για την εφαρμογή της, σε συνάρτηση πάντα με προγενέστερα μέτρα που εφαρμόζονται στις περιοχές ενδιαφέροντος, δίνοντας το έναυσμα για ανεύρεση άλλων μεθόδων, που να γίνονται αποδεκτές και να δίνουν λύση στην εξίσωση δράση-εύλογη υποψία-κίνδυνος-οικονομικό όφελος-περιβαλλοντική ασφάλεια. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι η εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης δεν δύναται να φρενάρει αναίτια τα πάντα. Απαιτείται κάποια επιστημονική ανάλυση και όχι απλώς απόψεις και υποθέσεις χωρίς βάση ή υπερβολικές φοβίες με κινδύνους φανταστικούς.

¹⁰¹ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΚΑΙΟ, ΘΕΣΜΟΙ (ΤΣΑΛΤΑΣ, ΓΡΗΓΟΡΗΣ - Εκδόσεις Ι. Σιδέρης - Χρονολογία Έκδοσης:2017),σελ 111-112.

¹⁰² Υπογραφή 7 Φεβρουαρίου 1992, σε ισχύ από 1 Νοεμβρίου 1993.

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>

¹⁰³ Ανακοίνωση της Επιτροπής για την προσφυγή στην αρχή της προφύλαξης [COM(2000) 1 τελικό της 2ας Φεβρουαρίου 2000]

Στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω της Αρχής αυτής, είναι η τήρηση ισορροπιών, στο δίκαιο που διεκδικούν αφενός οι εταιρείες και αφετέρου η προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης ζωής από επιζήμιες επιπτώσεις μη αναστρέψιμες. Επομένως η περίπτωση προσφυγής στην Αρχή της Προφύλαξης, δεν δύναται να βασίζεται σε αυθαίρετες αποφάσεις, που στηρίζονται σε υποθέσεις, αλλά είναι μέρος της γενικότερης ανάλυσης του κινδύνου, όπως εκτίμηση-διαχείριση/επεξεργασία-γνωστοποίηση.

Σε περίπτωση υψηλού κινδύνου, οι δημόσιες αρχές λαμβάνουν μέτρα που είναι παραπάνω από μια απλή απόφαση. Μέτρα όπως καμπάνιες πληροφόρησης των πολιτών, περαιτέρω θέσπιση νόμων, ανάπτυξη ερευνητικών δράσεων και συνεργασία με διάφορους φορείς για εξεύρεση βέλτιστης εναλλακτικής, επιβολή ορίων προσωρινής διάρκειας και εντατικοποίηση ελέγχων. Αν και συνήθως καλούνται οι καταναλωτές/πολίτες να αποδείξουν τη βλαβερότητα κάποιας δράσης ή προϊόντος, είτε οι ίδιοι, είτε διάφορες ενώσεις τους, μέσω της συγκεκριμένης αρχής, οι ρόλοι αντιστρέφονται και καλούνται οι ενεργούντες (παραγωγοί-εταιρείες κλπ) να αποδείξουν τη μη βλαβερότητα. Βέβαια αυτό δεν μπορεί γίνεται κατά κόρον.

2.3 Η διαχείριση κινδύνου

Η διαχείριση κινδύνου κατά τις υπεράκτιες δραστηριότητες υδρογονανθράκων, όπως προκύπτει Άρθρο 3 της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ και την ενσωμάτωσή της σε εθνικό πλαίσιο με το Ν.4409/2016 (αρθ.3)¹⁰⁴, πρέπει να ακολουθεί τις κάτωθι γενικές αρχές:

1. Οι διαχειριστές πρέπει να εξασφαλίζουν τη λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων ώστε να προληφθούν σοβαρά ατυχήματα.
2. Οι διαχειριστές είναι υπεύθυνοι έναντι του νόμου σε περιπτώσεις ενεργειών ή παραλείψεων που έγιναν από εργολάβους και έχουν ως συνέπεια σοβαρά ατυχήματα.
3. Οι διαχειριστές πρέπει να μεριμνήσουν για τη λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων, ώστε να περιοριστούν οι επιπτώσεις στο περιβάλλον και τον άνθρωπο, σε περίπτωση ατυχήματος.

¹⁰⁴ <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4409-2016/arthro-3-nomos-4409-2016-genikes-arhes-diaheirisis>

4. Οι διαχειριστές εξασφαλίζουν ότι οι υπεράκτιες δραστηριότητες εκτελούνται με συστηματική εφαρμογή της διαχείρισης κινδύνου.

Κατόπιν της ολοκλήρωσης της διαδικασίας διαχείρισης κινδύνου, τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν θα πρέπει να τηρούν την Αρχή της Αναλογικότητας, σε συνάφεια πάντα με ήδη προγενέστερα μέτρα σε ανάλογες καταστάσεις, χωρίς διακρίσεις, λαμβάνοντας υπόψη κόστος και όφελος, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να υφίσταται ένα “παράθυρο επικαιροποίησης ανοικτό στο μέλλον” και την όποια εξέλιξη της τεχνολογίας και της επιστήμης που μπορεί να επιφέρει αλλαγές προς το καλύτερο για όλους. Στο σημείο αυτό, αν σταθούμε στη σχέση κόστους και ωφελήματος, ενδέχεται το κόστος των μέτρων προφύλαξης να υπερβαίνει το κόστος του κινδύνου ή της αποκατάστασης των επιπτώσεων. Από οικονομοτεχνική όψη λοιπόν, θα πρέπει η μελέτη των προς εφαρμογή μέτρων να διασφαλίζει το χαμηλότερο κόστος αυτών, έναντι της ενδεχόμενης βλάβης στο περιβάλλον από τη μη λήψη αυτών.

2.4 Εκτίμηση κόστους περιβαλλοντικών επιπτώσεων¹⁰⁵

Πώς όμως εκτιμάται η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, πώς καθορίζουμε το κόστος από μια περιβαλλοντική βλάβη; Αυτό επιτυγχάνεται με τη διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η διαδικασία αυτή προκειμένου να εκτιμήσουμε τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από την εφαρμογή κάποιου έργου ή εργασίας ή δραστηριότητας, επιδιώκει τη βέλτιστη και γρήγορη αξιολόγηση αυτών, προ της απόφασης για υλοποίηση της δραστηριότητας αυτής, λαμβάνοντας υπόψη τον παράγοντα “περιβάλλον”¹⁰⁶. Ως εκ τούτου και πάντα υπό το πρίσμα της εφαρμογής των Αρχών της Πρόληψης και της Προφύλαξης, διασφαλίζεται η λήψη των απαραίτητων μέτρων ώστε η όποια δραστηριότητα να εκτελείται στηρίζοντας και τους τρεις πυλώνες της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, θεσπίστηκε με την Οδηγία 85/337 (27ης Ιουνίου 1985) αναφορικά με

¹⁰⁵ “A new Methodology Approach for the Techno-economic evaluation of Alternative Waste Disposal Methods by use of Multicriteria Analysis” (Βλιάμος Σπύρος, σε συνεργασία με Κ.Αραβώση, Π. Αναγνωστόπουλο, Α. Κούγκολο), στα Πρακτικά του 7ου Διεθνούς Συνεδρίου στην Περιβαλλοντική Επιστήμη και Τεχνολογία, Σύρος, Σεπτέμβριος 2001.

¹⁰⁶:https://www.pde.gov.gr/ppxsaa/content/files/astadio/meleti/teyxos1/02_18,19_%CE%A0%CE%BF%C E%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-tel.pdf

δημόσια και ιδιωτικά έργα, ενώ υπέστη τροποποιήσεις το '97, '03 και '09. Στη χώρα μας, ο Ν.4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α/21.09.2011) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος» αποσκοπεί στη ρύθμιση θεμάτων περιβάλλοντος για άδειες σχετικές με εργασίες ή δραστηριότητες τόσο ιδιωτών όσο και του δημοσίου. Με το νόμο αυτό επίσης, εκτός ότι οι διαδικασίες αδειοδότησης γίνεται πιο απλή, γίνεται και πιο σύντομη, ενώ περιορίζεται και το εύρος των δραστηριοτήτων για τις οποίες απαιτείται μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΜΠΕ). Ταυτόχρονα καθιερώνονται τακτικοί και έκτακτοι έλεγχοι για τη περιβαλλοντική διασφάλιση, από δημόσιους φορείς και ιδιώτες.

Αναφορικά με κάποια σχέδια ή προγράμματα και με σκοπό την αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος μέσω της συμπερίληψης σε αυτά τυχόν περιβαλλοντικών θεμάτων, υφίσταται η διαδικασία αξιολόγησης, εκτίμησης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων στο περιβάλλον, με βάση το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο, που καλείται Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση¹⁰⁷. Πρόκειται για μια ιδιαίτερη διαδικασία που τη συνθέτουν κάποιες απαραίτητες ενέργειες όπως η εκπόνηση στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, διαβουλεύσεις και λήψη υπόψη αυτών κατά τις τελικές αποφάσεις και φυσικά τη σχετική γνωστοποίηση των εν λόγω αποφάσεων. Με τελικό στόχο την στήριξη της Βιώσιμης Ανάπτυξης, θέτει επί της ουσίας και ξεκάθαρα, τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Βρίσκει εφαρμογή με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ «Σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων», ενώ σε εθνικό πλαίσιο υφίσταται η ΚΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017 /28.8.2006 (ΦΕΚ 1225 Β') που ενσωματώνει τη σχετική κοινοτική Οδηγία.

Εξετάζοντας τη σχέση κόστους-ωφελήματος, συγκρίνουμε τις ενδεχόμενες θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις της υπό μελέτη πράξης και τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις από τη μη υλοποίηση της πράξης αυτής, τόσο στο εγγύς μέλλον όσο και μακρώθεν. Το εξαγόμενο αποτέλεσμα θα είναι οικονομικά ακριβές πλην όμως απαιτείται μεγάλος όγκος δεδομένων, λεπτομερειών και πληροφοριών, που συχνά δεν είναι εύκολα

¹⁰⁷:https://www.pde.gov.gr/ppxsaa/content/files/astadio/meleti/teyxos1/02_18,19_%CE%A0%CE%BF%C E%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-tel.pdf

διαθέσιμα. Με μειωμένα δεδομένα, το εξαγόμενο αποτέλεσμα δεν θα είναι προφανώς σωστό. Σε περίπτωση που το αποτέλεσμα δεν γίνεται να είναι ορθολογιστικά σωστό, τότε εναλλακτικά αναλύεται το Κόστος Αποτελέσματος, υπολογίζοντας το κόστος της μεθόδου που προτίθεται να εφαρμόσει η Δημόσια αρχή, για επίτευξη προστασίας υψηλού επιπέδου. Ενδέχεται βέβαια η επιλεγόμενη δράση να μην είναι απαραίτητα και η πιο οικονομική, μιας και η επιλογή είναι θέμα του πολιτικού φορέα που λαμβάνει υπόψη και άλλους παράγοντες πολιτικής. Αν δεν δύναται να εφαρμοστεί ούτε η ανάλυση κόστους-οφέλους ούτε η ανάλυση κόστους αποτελέσματος, τότε είναι δυνατόν να εκτελεστεί ανάλυση των επιπτώσεων σε περιβαλλοντικό και σε οικονομικό επίπεδο. Η μέθοδος αυτή δεν προσφέρει οικονομική λεπτομέρεια, παραμόνο μεγάλα μεγέθη τα οποία περισσότερο αποτιμούν την πολιτική σκοπιμότητα της οικονομικής και περιβαλλοντικής διάστασης. Χρησιμοποιείται δε συχνά από την ευρωπαϊκή επιτροπή για αποφάσεις δημοσιονομικού χαρακτήρα¹⁰⁸.

¹⁰⁸ Οικονομολογική μέθοδος ανάλυσης κόστους-οφέλους.

(https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide02_el.pdf)

ΜΕΡΟΣ 2^ο

Κεφάλαιο 1^ο

Κοιτάσματα υδρογονανθράκων στο θαλάσσιο ελλαδικό χώρο

Πρόκειται για ένα θέμα που απασχολεί από χρόνια την Ελλάδα σε κάθε επίπεδο της ελληνικής κοινωνίας, της επιστημονικής κοινότητας, των οικονομολόγων, των περιβαλλοντικών οργανώσεων, των Κυβερνήσεων και εν πάσει περιπτώσει σχεδόν τους πάντες, με τον καθένα να βασίζει το ενδιαφέρον του σε διαφορετική οπτική συμφέροντος ή ανησυχίας. Τα τελευταία δε χρόνια, το θέμα αυτό πέρασε τα εθνικά σύνορα και απασχολεί τη Διεθνή σκηνή, επιφέροντας γεωπολιτικές εξελίξεις και προκαλώντας το παγκόσμιο ενδιαφέρον εταιρειών και κατ'επέκταση των εφαρμοσθέντων πολιτικών των συναφών Κρατών. Το ερώτημα σταθερά το ίδιο: 'Ύού και πόσα κοιτάσματα υπάρχουν'.

1.1 Ιστορικό¹⁰⁹

Ο 20^{ος} αιώνας από τις αρχές του, αποτέλεσε χρονικά την έναρξη του ερευνητικού ενδιαφέροντος για υδρογονάνθρακες στον ελλαδικό χώρο. Οι έρευνες από τότε συνεχίστηκαν ανά τακτά χρονικά διαστήματα, σύμφωνα πάντα με την πρόοδο της έρευνας αλλά και με τις τροποποιήσεις των θεσμικών και νομικών πλαισίων.

Την περίοδο 1903-1974 εκτελέστηκαν πολλές έρευνες σε διάφορα χρονικά διαστήματα και περιοχές. Ειδικότερα το χρονικό διάστημα 1903-1968, έλαβαν χώρα οι πρώτες γεωτρήσεις στο Κερί Ζακύνθου, στα Λουτρά της Κυλλήνης και στο Κατάκολο καθώς και σε κάποιες περιοχές της Ηπείρου. Οι έρευνες περιορίστηκαν σε μικρά βάθη, με αποτελέσματα χωρίς ιδιαίτερης εμπορικά εκμεταλλεύσιμης αξίας. Το χρονικό διάστημα 1968-1974, κάποιοι κολοσσοί όπως οι TEXACO, OCEANIC, CHEVRON, CONOCO, ANSHUTZ, έκαναν έρευνες σε όλο το Αιγαίο. Από τις έρευνες αυτές, εντοπίστηκαν εμπορικά εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα στον Πρίνο της Θάσου, από την εταιρεία OCEANIC. Επίσης την ίδια περίοδο και λίγο νωρίτερα (1960-1974), οι

¹⁰⁹ Πηγή: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=01emGtXvR2s%3d&tabid=294&language=el-GR>

εταιρείες ESSO και BP εκτέλεσαν έρευνες σε περιοχές της Δυτικής Ελλάδας, σε μεγάλο βάθος, χωρίς όμως αποτέλεσμα.

Εν συνεχεία, στην περίοδο 1975-1998, εκτελέστηκαν 74 γεωτρήσεις, όπου μικρής έκτασης κοιτάσματα πετρελαίου βρέθηκαν δυτικά του Κατάκολου, στη θαλάσσια περιοχή και κοιτάσματα Φυσικού Αερίου στην Επανομή Θεσσαλονίκης. Οι ερευνητικές εργασίες αυτές πραγματοποιήθηκαν από την κρατική εταιρία ΔΕΠ ΑΕ¹¹⁰ και έπειτα, από την θυγατρική της ΔΕΠ-ΕΚΥ. Στο διάστημα 1995-2002, παραχωρήθηκαν στην εταιρεία TRITON τέσσερις περιοχές της δυτικής Ελλάδας για έρευνα και παραγωγή υδρογονανθράκων. Κατόπιν σεισμικών ερευνών σε Πατραϊκό κόλπο και Αιτωλοακαρνανία, η εταιρεία αποχώρησε, ακολουθώντας το συμφωνημένο καθεστώς ρητρών προς το ελληνικό δημόσιο. Εν συνεχεία εκτελέστηκαν σεισμικές έρευνες και γεωτρήσεις σε περιοχές της ΒΔ Πελοποννήσου και Ήπειρο από την εταιρεία ENTERPRISE OIL, χωρίς ιδιαίτερα αποτελέσματα. Έκτοτε η ερευνητική δραστηριότητα διεκόπη κυρίως λόγω μη ύπαρξης πολιτικής πρωτοβουλίας και θέλησης. Στον Πρίνο οι εργασίες συνεχίστηκαν κανονικά.

Κατά τη χρονική περίοδο από το 2002 μέχρι τις ημέρες μας, υλοποιήθηκε αναθεώρηση του εθνικού νομικού πλαισίου, με ανάκληση των δικαιωμάτων από παραχώρηση από ΔΕΠ-ΕΚΥ¹¹¹ και τροποποίηση του υφιστάμενου Ν.2289/95 από το Ν.4001/2011, με σκοπό την προσέλκυση επιχειρηματικών επενδύσεων. Πράγματι με βάση το νόμο αυτό, το τότε Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας προχώρησε σε “διεθνή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τη διενέργεια σεισμικών ερευνών, μη αποκλειστικής χρήσης, στο Ιόνιο Πέλαγος και Νότια και ΝΔ της Κρήτης”¹¹². Στις 2/1/2012 προκηρύχθηκε από το ΥΠΕΚΑ, διαγωνισμός για εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων στις περιοχές του Κατάκολου, του Πατραϊκού Κόλπου και των Ιωαννίνων, με τη διαδικασία της Ανοιχτής Πρόσκλησης¹¹³, με υπολογιζόμενες πιθανές ποσότητες κοιτασμάτων της τάξης των 250 εκατομμυρίων βαρελιών. Ο Ν.4001/2011 εκτός από την ίδρυση της ΕΔΕΥ ΑΕ, άνοιξε το δρόμο για υλοποίηση διαγωνισμού σεισμικών ερευνών σε θαλάσσιες περιοχές νότια της Κρήτης αλλά και στο Ιόνιο. Στις

¹¹⁰ Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου (ΔΕΠ ΑΕ). Έπειτα ΕΛΠΕ.

¹¹¹ Ν. 3587/2007 με τον οποίο το Ελληνικό Δημόσιο μετέφερε όλες τις παραχωρήσεις στο Δημόσιο.

¹¹² <http://www.opengov.gr/minenv/?p=2442>

¹¹³ [http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=362&snl\[524\]=1480&locale=el-GR&language=en-US](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=362&snl[524]=1480&locale=el-GR&language=en-US)

2/3/2012 εν τέλει, η εταιρεία PGS αναδείχθηκε ανάδοχος ανάμεσα σε 8 εταιρείες, για εκτέλεση σεισμικών ερευνών. Ο ελλαδικός χώρος γενικότερα δεν θεωρείται ότι έχει εξερευνηθεί ενδελεχώς, καθόσον οι περισσότερες γεωτρήσεις που πραγματοποιήθηκαν, εκτελέστηκαν σε ρηχό βάθος, ενώ οι περιοχές του Αιγαίου ως επί των πλείστων παραμένουν ανεξερεύνητες.

1.2 Θρακικό πέλαγος

1.2.1. Τα κοιτάσματα και οι εγκαταστάσεις του Πρίνου¹¹⁴

Η περιοχή του Πρίνου δεν έμεινε ανεκμετάλλευτη. Το κοιτάσμα στην περιοχή του Πρίνου αναπτύχθηκε από το 1979 με 24 συνολικά πηγάδια και το 1981 ξεκίνησε η παραγωγή αργού πετρελαίου από την εταιρεία KABALA OIL AE (θυγατρική της Energean Oil & Gas), με ποσότητες της τάξης 8-10 χιλιάδες βαρέλια/ημέρα (bpd), ενώ σύντομα, το 1985, η παραγωγή αυτή έφτασε τα 27000 bpd, με φθίνουσα πορεία έκτοτε. Αν και αρχικά υπήρχε η εκτίμηση για 60 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου (bbls¹¹⁵) συνολικά, η περιοχή έχει ήδη αποδώσει 110 εκατομμύρια bbls¹¹⁶. Πρόσφατοι υπολογισμοί¹¹⁷ αναφέρουν την ύπαρξη περαιτέρω 10 εκατομμυρίων bbls. Οι εγκαταστάσεις, 8χλμ ΒΔ του Πρίνου, καλύπτουν 4χλμ², κατασκευάστηκαν με πρόβλεψη μέχρι και 30.000 bpd και είναι χερσαίες αλλά και υπεράκτιες, με δύο εξέδρες για γεωτρήσεις, συνδεδεμένες με μια εξέδρα επεξεργασίας μέσω γέφυρας.

(<http://prinosoil.blogspot.com>)

¹¹⁴ <https://www.energean.com>

¹¹⁵ Ο όρος "blue barrel", εν συντομία "bbl," σημαίνει βαρέλι χωρητικότητας 42 γαλονιών.

¹¹⁶ https://www.greekhydrocarbons.gr/gr/PrinosConcession_gr.html

¹¹⁷ https://www.greekhydrocarbons.gr/gr/PrinosConcession_gr.html

Στην ακτή δημιουργήθηκαν εργοστασιακές δομές επεξεργασίας πετρελαίου και φυσικού αερίου, δεξαμενές για αποθήκευση και σταθμός για φόρτωση, ενώ η σύνδεση με τις εξέδρες πραγματοποιείται με αγωγό. Τα βάθη του κοιτάσματος εντοπίζονται μεταξύ 2.490 και 2.770 μέτρων. Στον ταμιευτήρα περιέχεται μέχρι και 60% αέριο υδρόθειο, το οποίο απομονώνεται και επεξεργάζεται σε χερσαίες εγκαταστάσεις, μετατρέπεται σε θείο που πωλείται σε τοπικό εργοστάσιο λιπασμάτων, ενώ το περισσευούμενο αέριο πωλείται στην εταιρεία. Έως το 2013, η εταιρεία εκμεταλλεύτηκε 54 πηγάδια ενώ τα 11 χρησιμοποιούνται ακόμα.

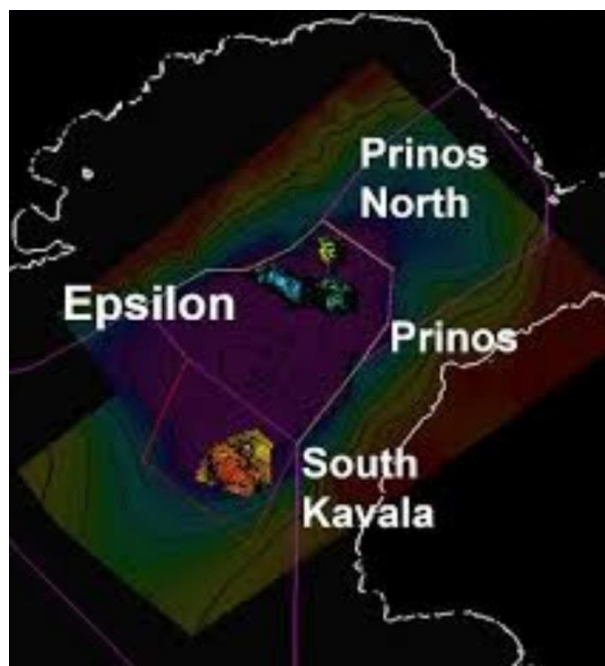
Το κοιτάσμα του Πρίνου θεωρείται πλέον ώριμο, πλην όμως υπάρχει η δυνατότητα για περαιτέρω εκμετάλλευση βελτιώνοντας την παραγωγή. Αυτό δύναται να επιτευχθεί με εσωτερικές γεωτρήσεις, πλευρικής όρυξης ακόμα πιο βαθιά και βελτιώνοντας την κατάκλυση του ταμιευτήρα με νερό. Πρόκειται για ταμιευτήρα με συμπαγή δομή που διευκολύνει τις ανωτέρω επιδιώξεις.

1.2.2 Το κοιτάσμα "ΕΨΙΛΟΝ"¹¹⁸

Η έρευνα στην περιοχή Έψιλον ξεκίνησε στις αρχές του 1990. Το 2000 ανακαλύφθηκε το λεγόμενο κοιτάσμα "Έψιλον", στην περιοχή 3χλμ Δ-ΒΔ από τον Πρίνο και σε βάθος 2800 μέτρων, ενώ το μέσο βάθος του υπερκείμενου νερού από τον πυθμένα είναι περίπου 40 μέτρα. Η εκμισθώτρια εταιρεία ENERGEAN ολοκλήρωσε το Γενάρη του 2010 οριζόντια γεώτρηση ΕΑ-Η1 συνολικού μήκους 5297 μέτρων, ενώ η εκτιμώμενη ποσότητα πετρελαίου ανέρχεται περίπου σε 15,3 εκατομμύρια βαρέλια¹¹⁹. Σύμφωνα με ανακοίνωση της εταιρείας, την 1^η Απριλίου 2019 η γεώτρηση ξεκίνησε την παραγωγή, με το ύψος της προς το παρόν στα 1000 βαρέλια ημερησίως. Το έργο της εταιρείας αναμένεται να έχει συνολικό κόστος 110 εκατομμύρια δολάρια και πιο συγκεκριμένα 50 εκατομμύρια για τη μη επανδρωμένη εξέδρα και 60 για τις γεωτρήσεις, που θα φτάσουν τις 9 τον αριθμό, και τους υποθαλάσσιους αγωγούς.

¹¹⁸ https://www.greekhydrocarbons.gr/gr/PrinosEpsilon_gr.html

¹¹⁹ Πιστοποιημένα από ERC Equipoise

(πηγή: *energean oil & gas*)

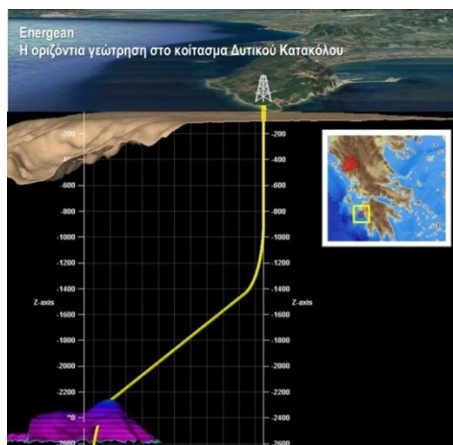
1.2.3 Κοιτάσματα στην περιοχή Βόρειου Πρίνου¹²⁰

Τρία χλμ βόρεια του Πρίνου, εντοπίζεται το κοιτάσμα “Βόρειου Πρίνου”, σε μια έκταση 1,5χλμ². Ανακαλύφθηκε το 1976, στη βόρεια πλευρά του ορίου μεταξύ Πρίνου και Βόρειου Πρίνου. Το 1993 εκτελέστηκαν 3D σεισμικές έρευνες και εν συνεχεία η εταιρεία “ENERGEAN OIL & GAS” προχώρησε στη διάτρηση δύο πηγαδιών όπου εντοπίστηκε πετρέλαιο στο κύριο κοιτάσμα του Βόρειου Πρίνου. Το 1996 ξεκίνησε η εκμετάλλευση του εκτεταμένου οριζόντιου πηγαδιού PNA-H1 που συνεχίστηκε έως το 2004, οπότε και εγκαταλείφθηκε λόγω χαμηλής παραγωγής. Σήμερα στην περιοχή η εταιρεία εκμεταλλεύεται έτερο οριζόντιο πηγάδι, από το 2009, σε βάθος 2125-2335 μέτρων, ενώ συνολικά η περιοχή του Βόρειου Πρίνου έχει αποφέρει πάνω από τέσσερα εκατομμύρια βαρέλια. Παρ’όλα αυτά, σημειώνεται εισροή θαλασσινού νερού και κατ’επέκταση επικάθιση αλάτων, με αποτέλεσμα να μειώνεται η παραγωγή πετρελαίου και να αυξάνεται το κόστος λειτουργίας συντήρησης και παραγωγής από τις αυξανόμενες απορρέουσες εργασίες. Στα μεσοπρόθεσμα σχέδια της Energean, είναι η εγκατάσταση μιας νέας εξέδρας, της εξέδρας “Όμικρον”, ανάμεσα σε Πρίνο και Βόρειο Πρίνο.

¹²⁰ <https://www.energean.com>

1.3 Λοιπές περιοχές κοιτασμάτων

Ιόνιο πέλαγος: Στο **Κατάκολο**¹²¹ το κοίτασμα εντοπίστηκε το 1982 από την τότε ΔΕΠ ΑΕ, σε απόσταση 3,5 χλμ ΝΔ του ακρωτηρίου, σε βάθος 200-300 μέτρων, ενώ υπάρχει και πολύ μεγάλη ποσότητα υπερκείμενου αερίου. Στις 14/5/2014 υπογράφηκε σχετική Σύμβαση¹²², μεταξύ των εταιρειών ENERGEAN OIL AND GAS, TRAJAN OIL & GAS LIMITED και Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής και εν συνεχεία κυρώθηκε ως νόμος του κράτους. Βάσει Συμβάσεως, η προς εκμετάλλευση περιοχή εκτείνεται σε 60 χλμ², από τα συνολικά 545 χλμ² της περιοχής παραχώρησης. Το λιμάνι του Κατάκολου και η προστατευόμενη θάλασσα του κόλπου Κυπαρισσίας εξαιρέθηκαν από την περιοχή εκμετάλλευσης¹²³, ενώ για την εξόρυξη θα χρησιμοποιηθεί οριζόντια γεώτρηση από τη χερσαία περιοχή βιολογικού καθαρισμού του Πύργου Ηλείας. Η εκτιμώμενη ποσότητα πετρελαίου που υπάρχει στην περιοχή υπολογίζεται¹²⁴ στα 35-40 εκατομμύρια βαρέλια.

(πηγή: <http://worldenergynews.gr> από 30/11/2016)

Τον Αύγουστο του 2013 είχε προηγηθεί η Απόφαση Έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για τη σχετική έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων με την ΚΥΑ 169895/8.8.2013. Εν συνεχεία, τον Οκτώβρη του 2014, με το Ν.4298/2014 (ΦΕΚ 220/3-10-2014) επικυρώθηκε η ανάθεση προγράμματος

¹²¹ <https://www.pde.gov.gr> και <http://ypeka.gr>

¹²² <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=iR8ACNfRePs%3D&tabid=367&language=el-GR>

¹²³ Υπουργική Απόφαση 25794/16

¹²⁴ Energean Oil & Gas

έρευνας Υδρογονανθράκων στην περιοχή του Κατάκολου στις εταιρείες ENERGEAN OIL AND GAS, TRAJAN OIL & GAS LIMITED. Για την ώρα, οι εργασίες εξόρυξης αναμένεται να ξεκινήσουν μετά το πέρας της δημόσιας διαβούλευσης της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Το εκτιμώμενο πέρας ήταν καθορισμένο στις 20/9/2019, πλην όμως η τοπική δημοτική αρχή του Πύργου ζήτησε παράταση για πληρέστερη ενημέρωση¹²⁵.

Τα κοιτάσματα που εντοπίστηκαν στο Κατάκολο, δίνουν πολύ αισιόδοξα μηνύματα για τις υπόλοιπες περιοχές του πετρελαϊκού συστήματος, όπως ο Μεσσηνιακός κόλπος και ο Πατραϊκός κόλπος. Στον **Πατραϊκό**¹²⁶ ειδικά, οι σεισμικές έρευνες της ΔΕΠ αλλά και της TRITON εν συνεχεία, κατέδειξαν ικανές ποσότητες, οι οποίες για την τότε χρονική συγκυρία δεν ήταν οικονομικά συμφέρουσες ως προς την εκμετάλλευση, γεγονός που πάγωσε την κατάσταση με αποχώρηση της TRITON, καταβάλλοντας τις προβλεπόμενες ρήτρες στο Δημόσιο. Σήμερα η διαδικασίες κινούνται ξανά. Με το Ν.4299/3.10.2014, κυρώθηκε η Σύμβαση μεταξύ Δημοσίου και ΕΛΠΕ Πατραϊκός¹²⁷ (50%) - EDISON International SpA (50%), για έρευνες και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων δυτικά του Πατραϊκού κόλπου. Η έρευνα θα έχει συνολική διάρκεια 8 ετών σε μια έκταση 1.892 χλμ². Αν οι έρευνες αποδώσουν προβλέπεται η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων για 25 έτη. Μέσα από εκτεταμένες θαλάσσιες ερευνητικές διαδικασίες 2D και 3D σεισμικών καταγραφών αλλά και μέσα από γεωφυσικές μελέτες, η ΕΛΠΕ Πατραϊκός εκτιμά κοιτάσματα δεκαπλάσιας απόδοσης από αυτής του Πρίνου.

Στον **Κυπαρισσιακό**¹²⁸ κόλπο, το οικόπεδο 10, βάσει των ερευνών της TGS, εκτιμάται ότι διαθέτει κοιτάσματα πετρελαίου της τάξης των 150 εκατομμυρίων βαρελιών, εκτιμήσεις που θα επιβεβαιωθούν κατόπιν 3D σεισμικών ερευνών και γεώτρησης. Στις 25 Σεπτεμβρίου 2018 κυρώθηκε από τη βουλή η Σύμβαση που υπογράφηκε για έρευνα και εκμετάλλευση στον Κυπαρισσιακό κόλπο με την ΕΛΠΕ ΑΕ.

Η περιοχή του **Μεσσηνιακού** κόλπου και του Λακωνικού κόλπου έχουν συμπεριληφθεί στην Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων έρευνας και

¹²⁵ <https://www.energia.gr/article/160176>

¹²⁶ <https://www.helpe-patraikos.gr>

¹²⁷ θυγατρική των ΕΛΠΕ

¹²⁸ <https://www.helpe.gr>

εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, έντεκα θαλάσσιων περιοχών του Ιονίου, που εγκρίθηκε στις 3/7/2017 από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας¹²⁹. Στην εν λόγω έγκριση περιλαμβάνεται και η οριοθέτηση με συγκεκριμένα στίγματα βάσει των εθνικών νόμων¹³⁰ και την οδηγία 94/22/EK για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων. Η σοβαρότητα του ενδιαφέροντος από τη γαλλική εταιρεία Total, καταδεικνύεται από το αίτημα που υπέβαλε κατόπιν εγκρίσεως του ελληνικού Δημοσίου στην PGS, για επέκταση σεισμικών ερευνών, με τελική κάλυψη 12420 χλμ², στα νοτιοδυτικά της Πελοποννήσου σε πολύ βαθιά νερά.

Στο **Βόρειο Ιόνιο πέλαγος**¹³¹, η περιοχή ενδιαφέροντος καλύπτει έκταση 6671 χλμ². Οι σεισμικές έρευνες στην περιοχή αυτή, καταδεικνύουν μεγάλες ποσότητες κοιτασμάτων στα δυτικά και νότια της Κέρκυρας και δυτικά της Λευκάδας και οι προβλέψεις είναι ιδιαίτερος θετικές. Τα μεγάλα κοιτάσματα στην Αλβανία αυξάνουν τις πιθανότητες εντοπισμού εκμεταλλεύσιμου κοιτάσματος, πλην όμως η γεωμορφία στην περιοχή αναμένεται να προκαλέσει δυσκολίες. Από το Μάρτιο του 2017, υπογράφηκε μεταξύ Δημοσίου και κοινοπραξίας TOTAL (50%) , EDISON (25%), ΕΛΠΕ (25%) και τον Μάρτιο του 2018 με το νόμο 4525/2018 κυρώθηκε η Σύμβαση για τη μίσθωση του οικοπέδου 2 δυτικά της Κέρκυρας, για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων. Η εκτίμηση κάνει λόγο για ποσότητα κοιτάσματος διπλάσια από τον Πατραϊκό.

Στην **Κρήτη**¹³², οι μέχρι τώρα έρευνες είναι πολύ λίγες και δεν εξάγονται ασφαλή συμπεράσματα. ΝΑ της Κρήτης υπήρξαν κάποιες ενδείξεις κατά τη διάρκεια ερευνών από την TGS, που σε συσχετισμό με τα τεράστια κοιτάσματα στο Δέλτα του Νείλου, ενδεχομένως να έχουν ενδιαφέρον. Πιθανές ποσότητες φυσικού αερίου, ενδεχομένως να υπάρχουν στα 30-40 χλμ. δυτικά της Γαύδου και επίσης ΝΑ της Ιεράπετρας σε βαθιά νερά (3500 μέτρα). Στις 27 Ιουνίου 2019 υπεγράφησαν οι Συμβάσεις μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της κοινοπραξίας Total (40%) – ExxonMobil (40%) – ΕΛΠΕ (20%), για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων Δυτικά και Νοτιοδυτικά Κρήτης

¹²⁹ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=5RwptI4Ep0U%3D&tabid=875&language=el-GR>

¹³⁰ Άρθ. 2 παρ.1 του ν. 2289/1995, όπως τροποποιήθηκε από το άρθ. 156 παρ. 2 του ν. 4001/2011 (Α' 179)

¹³¹ https://www.greekhydrocarbons.gr/pdfs/BlockDocuments/%CE%A3%CE%9C%CE%A0%CE%95_%CE%99%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%9F%CE%A5.pdf

¹³² <https://www.greekhydrocarbons.gr>

και στις 3/10/2019 η ολομέλεια της Βουλής κύρωσε τις σχετικές Συμβάσεις¹³³. Η χρονική διάρκεια που προβλέπεται στο στάδιο της έρευνας ανέρχεται σε 8 χρόνια, ενώ η πιθανή εκμετάλλευση σε 25 χρόνια. Η περιοχή ερεύνης αγγίζει τα 20000χλμ² Δυτικά και άλλα τόσα στα Νοτιοδυτικά. Το μέγιστο βάθος της γεώτρησης υπολογίζεται 4000 μέτρα.

Αναφορικά με την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στο θαλάσσιο ελλαδικό χώρο, συμπεραίνουμε ότι οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν περιοριστεί σε Ιόνιο και στην Κρήτη, με καμία νέα δραστηριότητα στο Αιγαίο και ειδικά στο ΝΑ Αιγαίο. Αυτό οφείλεται στο ότι η Ελλάδα δεν έχει εισέτι οριοθετήσει την Υφαλοκρηπίδα με καμία γειτονική χώρα πλην της Ιταλίας (24/5/1977). Η δε συμφωνία με την Αλβανία για την οριοθέτησή της τον Απρίλιο 2009¹³⁴, αμφισβητήθηκε από την Αλβανία το Μάιο του 2015 με ρηματική της διακοίνωση προς το Υπουργείο Εξωτερικών, καθώς θεωρεί ότι το "οικόπεδο 1" βρίσκεται εν μέρει στην υφαλοκρηπίδα της. Η Ελλάδα δυνητικά θα μπορούσε μονομερώς να οριοθετήσει Υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, σύμφωνα με τη Σύμβαση UNCLOS III για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΣΔΘ), όμως το όλο θέμα κωλύεται λόγω της πιθανής ρήξης των Διπλωματικών σχέσεων από την πλευρά της Τουρκίας¹³⁵, καθόσον δεν αναγνωρίζει υφαλοκρηπίδα στα ελληνικά νησιά του Αιγαίου και θεωρεί ότι βρίσκονται πάνω στην υφαλοκρηπίδα της Ανατολίας. Σύμφωνα με το άρθρο 121 της ΣΔΘ, τα νησιά έχουν κανονικά δικαιώματα στις ζώνες θαλάσσιας δικαιοδοσίας, όπως και οι ηπειρωτικές περιοχές. Η Τουρκία μάλιστα έχει κατ'επανάληψη απειλήσει με πόλεμο την Ελλάδα σε περίπτωση επέκτασης της Αιγιαλίτιδας Ζώνης στα 12 μίλια, παραγκωνίζοντας την οριοθέτηση με βάση τη μέση γραμμή / ίση απόσταση¹³⁶. Η Τουρκία δεν έχει υπογράψει την εν λόγω ΣΔΘ του ΟΗΕ. Η Ελλάδα με το άρθρο 156 του Ν.4001/2011 που βασίζεται στη ΣΔΘ, ελλείπει συμφωνίας οριοθέτησης με τη γειτονική Τουρκία, δύναται να εφαρμόσει ως εξωτερικό όριο της ελληνικής Υφαλοκρηπίδας, τη μέση γραμμή μεταξύ ελληνικών και τουρκικών ακτών.

¹³³ <https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/c28fe695-9ea3-422d-8e70-932e6410fa21>

¹³⁴ Η συμφωνία δεν επικυρώθηκε ποτέ στα κοινοβούλια ούτε της Αλβανίας ούτε και της Ελλάδας.

¹³⁵ "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ" (Επιμελητής: Τσάλτας, Γρηγόρης -Εκδόσεις: Σιδέρης Ι.- Χρονολογία Έκδοσης: 2006),σελ 210-211.

¹³⁶ "ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ" (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ -Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2003),σελ 417.

Κεφάλαιο 2^ο

Υπεράκτια εξόρυξη¹³⁷

2.1 Εισαγωγή στην υπεράκτια εξόρυξη

Στις θαλάσσιες περιοχές, η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τη δομή του εδάφους κάτω από τον πυθμένα των θαλασσών, είναι χρονοβόρα διαδικασία, κατά την οποία τα πλοία ερευνών καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις θαλασσίων οικοπέδων. Σε περίπτωση ικανής και επιβεβαιωμένης ένδειξης για κοιτάσμα, ακολουθεί η εξερεύνηση με ειδικές διερευνητικές γεωτρήσεις και διάτρηση του πυθμένα. Πρόκειται για διαδικασία δύσκολη καθόσον το μεγάλο βάθος απαγορεύει την άμεση ανθρώπινη δράση, ενώ τα σκάφη ερευνών εμποδίζονται από τις καιρικές συνθήκες προκειμένου να διατηρήσουν την απαραίτητη σταθερότητα¹³⁸. Αν εντοπιστούν υδρογονάνθρακες και η ποσότητα αυτών είναι οικονομικά συμφέρουσα, δεδομένων των εκάστοτε συνθηκών εξόρυξης και βάθους, τότε ακολουθεί η εξόρυξη με γεωτρήσεις εξόρυξης και κατασκευή ειδικών πλατφορμών για άντληση, αποθήκευση ή και επεξεργασία των αποθεμάτων.

Στα υπεράκτια κοιτάσματα και πιο συγκεκριμένα στην εξόρυξη αυτών, υπάρχει μια ποικιλία ως προς τις πλατφόρμες εξόρυξης η οποία συνήθως εξαρτάται από το βάθος εκμετάλλευσης¹³⁹. Οι συνθήκες περιβάλλοντος δυσκολεύουν τη διαδικασία και αποτελούν πρόκληση για τον τομέα της ασφάλειας. Στην όλη διαδικασία απαιτείται η κατασκευή "ανυψωτή", δηλαδή υποθαλάσσιου φρέατος, ώστε να καλυφθεί το διάστημα από τον πυθμένα της θάλασσας μέχρι την πλατφόρμα, το οποίο πρέπει να είναι σε θέση να αντέξει τη θαλάσσια κατάσταση, ρεύματα και δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Η εξέλιξη στους ανυψωτές είναι συνεχόμενη, με την τεχνολογία να διασφαλίζει τις παραμέτρους ασφαλείας ως πρώτη προτεραιότητα.

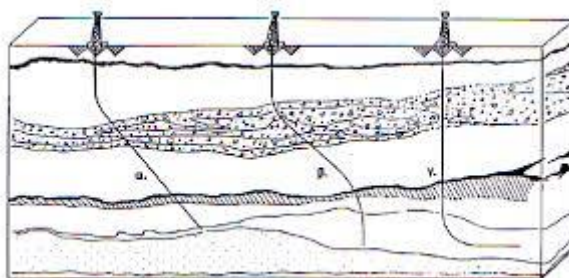
¹³⁷ <https://www.studentenergy.org/topics/offshore-oil> και

<https://science.howstuffworks.com/environmental/energy/oil-drilling8>

¹³⁸ "ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ" (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2003),σελ 62,63.

¹³⁹ "ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ" (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2003),σελ 65.

Σημαντική εξέλιξη στην εξόρυξη αποτελεί η κεκλιμένη¹⁴⁰ γεώτρηση. Αν και στο παρελθόν υπήρχε η δυνατότητα μόνο για κατακόρυφη γεώτρηση, στη δεκαετία του '80 επετεύχθη η ανάκτηση υδρογονανθράκων από σημεία μακράν του κοιτάσματος. Πραγματοποιήθηκε διάτρηση του πυθμένα της θάλασσας και η εγκατάσταση φρεατίου σε αυτόν, σε σχήμα κυλινδρικό, με δομική υποστήριξη και εφαρμογή τεχνικών και μηχανισμών, με σκοπό τη λήψη των υδρογονανθράκων κάτω από τον πυθμένα της θάλασσας. Αυτή η μέθοδος βοήθησε σε περιπτώσεις που η γεωμορφία ή άλλοι λόγοι δεν επέτρεπαν την κατακόρυφη προσέγγιση του κοιτάσματος, καθόσον αρχικά η γεώτρηση ξεκινά κατακόρυφα και καταλήγει οριζόντια. Στη συνέχεια με σφήνες το τρυπάνι εκτρέπεται σταδιακά και με αυξανόμενη κλίση προς την επιθυμητή διεύθυνση, καταλήγει στο σημείο του κοιτάσματος.

(πηγή: http://old-2017.metal.ntua.gr/uploads/2326/Kef_9_2003.pdf)

2.2 Πλατφόρμες εξόρυξης υδρογονανθράκων σε θαλάσσιες περιοχές¹⁴¹

Στη Νέα Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και συγκεκριμένα στο Τμήμα 4 του Μέρους XII, γίνεται μνεία αναφορικά με τον εξοπλισμό και τις υπεράκτιες εγκαταστάσεις. Η τοποθέτηση των εγκαταστάσεων αυτών στον εκάστοτε θαλάσσιο χώρο γίνεται με βάση το άρθρο 258 της αυτής Σύμβασης και οφείλει να μην κωλύει τη

¹⁴⁰ [http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/D4F6D611A08F6287C2257EC2001E205C/\\$file/geotrisis.pdf](http://www.mlsi.gov.cy/mlsi/dli/dliup.nsf/D4F6D611A08F6287C2257EC2001E205C/$file/geotrisis.pdf)

¹⁴¹ <https://www.sciencedirect.com/topics/engineering/fixed-offshore-platform> και <https://science.howstuffworks.com/environmental/energy/offshore-drilling6.htm>
και ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ)
ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ- ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ'' (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ,
ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2009),σελ 66.

ναυσιπλοΐα¹⁴². Οι εγκαταστάσεις αυτές δεν αποτελούν νησιά, συνεπώς δεν δικαιούνται ζώνες, πλην ζώνης ασφαλείας 500 μέτρων, για ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, των εργαζομένων σε αυτές και του περιβάλλοντος από ατυχήματα. Η δε ευθύνη των κρατών και των διεθνών οργανισμών για λήψη μέτρων ή τυχόν παραλείψεις και θαλάσσια ρύπανση, σχετικά με τις εγκαταστάσεις αυτές, περιγράφονται στο άρθρο 263.

Κατά την υπεράκτια εξόρυξη υδρογονανθράκων τα βάθη στα οποία καλούνται οι εταιρείες να εκτελέσουν εργασίες, καθορίζουν τον τρόπο ενεργείας και τις εγκαταστάσεις που θα χρησιμοποιηθούν. Οι εξέδρες δύνανται να είναι είτε στερεωμένες στον πυθμένα (για βάθος θάλασσας έως 500 μέτρα), είτε να είναι πλωτές (για μεγαλύτερα βάθη) που μένουν σταθερές μέσω διαρκών διορθώσεων από μηχανοκίνητες προπέλες. Είναι δυνατόν να φέρουν πολλές κεφαλές γεώτρησης ακόμα και για οριζόντια γεώτρηση η οποία πολλές φορές εξυπηρετεί και καλύπτει μακρινές αποστάσεις έως και 5 νμ από την πλατφόρμα.

Τα είδη πλατφορμών που χρησιμοποιούνται για εξόρυξη είναι τα κάτωθι:

α. Σταθερές πλατφόρμες πακτωμένες στο βυθό. Αυτού του είδους οι πλατφόρμες χρησιμοποιούνται για βάθη έως 500μ. και περιλαμβάνουν τα γεωτρύπανα, χώρους επεξεργασίας και αποθήκευσης των υδρογονανθράκων, καθώς και εγκαταστάσεις για το προσωπικό.

(πηγή: <https://gre.mentorbizlist.com/3936559-what-is-a-drilling-platform-types-of-drilling-platforms#menu-6>)

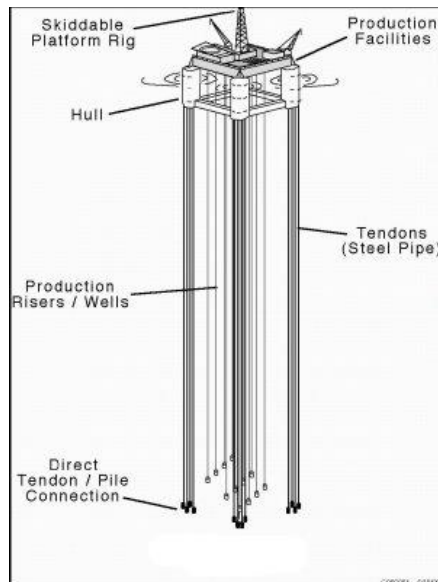
¹⁴² Άρθρο 261

β. Ειδικά πλοία FPSO (Floating production, storage and offloading systems), που μπορούν να παράγουν, να επεξεργάζονται και να αποθηκεύουν ποσότητες υδρογονανθράκων. Έχουν το πλεονέκτημα ότι αντέχουν σε καταστάσεις θαλάσσιας ταραχής και ότι χρησιμοποιούνται μέχρι το βάθος των 1800 μέτρων. Μετά το πέρας της εργασίας μπορούν να μετακινηθούν σε άλλο κοίτασμα.

(πηγή: <http://modec.com>)

γ. Πλατφόρμες Tension-leg, οι οποίες αγκιστρώνονται στο βυθό με ατσάλινα καλώδια και χρησιμοποιούνται σε βάθη έως 1500 μέτρα.

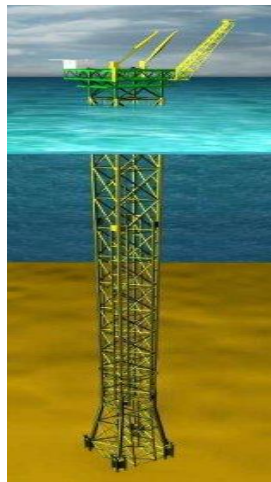
(πηγή: <http://globalsecurity.org>)

δ. Ημικαταδυόμενες Πλατφόρμες (Semi-submersible platforms). Χρησιμοποιούνται σε βάθη έως 2800 μέτρα και βασίζουν την πλευστότητά τους σε πλωτήρες, τη σταθερότητά τους σε αγκιστρωμένα στο βυθό ατσάλινα συρματοσχοίνα, ενώ με τη βοήθεια μηχανών διορθώνουν τη θέση τους αν απαιτηθεί. Επίσης μπορούν να βυθισθούν ή να ανυψωθούν.

(πηγή: http://hitchhikersgui.de/Semi-submersible_platform)

ε. Πύργοι πλατφόρμες για βάθη από περίπου 500 έως 1000 μέτρα, που είναι πακτωμένοι στον πυθμένα και διαθέτουν εγκαταστάσεις εξόρυξης, επεξεργασίας και αποθήκευσης.

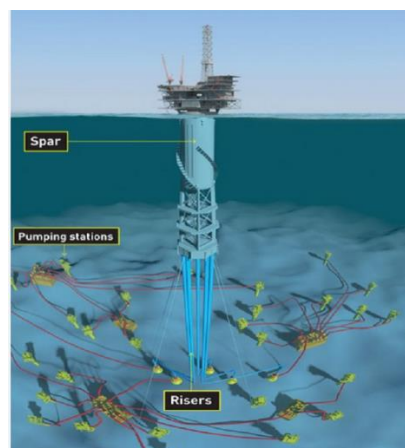
(πηγή: <http://globalsecurity.org>)

στ. Πλατφόρμες Γρύλοι. Με μηχανισμούς σαν γρύλο, ανυψώνονται και μετακινούνται στο επιθυμητό σημείο με τη βοήθεια ρυμουλκών. Απευθύνονται σε μικρά βάθη μέχρι 180 μέτρα περιλαμβάνουν τα γεωτρύπανα, χώρους επεξεργασίας και αποθήκευσης των υδρογονανθράκων , καθώς και εγκαταστάσεις για το προσωπικό.

(πηγή: <http://thebarentsobserver.com>)

ζ. Πλατφόρμες τύπου SPAR (SPAR Platforms). Η χρήση τους είναι γενικευμένη παγκοσμίως και βρίσκουν εφαρμογή σε πολύ μεγάλα βάθη. Είναι χτισμένες πάνω σε ένα μεγάλο κύλινδρο, ο οποίος είναι βυθισμένος κατά 90% και στερεωμένος με ατσάλινα καλώδια και άγκυρες στον πυθμένα. Ο βυθισμένος κύλινδρος προσφέρει σταθερότητα στην όλη κατασκευή.

(πηγή: <https://e-nautilia.gr>)

η. Πλοία Γεωτρήσεων (Drillships), που φέρουν τον εξοπλισμό της γεώτρησης και χρησιμοποιούνται σε μεγάλα βάθη. Εξασφαλίζουν τη σωστή θέση βασιζόμενα σε συστήματα υπολογιστών και gps που ελέγχουν συνεχώς τη θέση και δίνουν αυτόματες εντολές σε ηλεκτροκινητήρες για διόρθωση αυτής.

(πηγή: <https://www.maerskdrilling.com>)

2.3 Ολοκλήρωση χρηστικότητας υπεράκτιων πλατφορμών εξόρυξης.

Ένα μεγάλο θέμα το οποίο απασχολεί τόσο την κοινή γνώμη, όσο και ειδικούς του περιβάλλοντος αλλά και δημόσιους φορείς, είναι ``τί θα απογίνουν οι πλατφόρμες εξόρυξης μετά το πέρας της χρηστικότητάς τους``. Κάποιες μετακινούνται για χρήση αλλού ή για απόρριψη ολόκληρες ή μέρος αυτών συνήθως το επισφαλές, κάποιες ποντίζονται και κάποιες εκλαμβάνονται ως άσχημο θέαμα ή ως πηγή ρύπανσης.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΣΔΘ) και συγκεκριμένα το άρθρο 60 παράγραφος 3, οι εγκαταστάσεις ή τα κτίσματα που είναι πλέον άχρηστα ή εγκαταλείπονται, πρέπει να απομακρύνονται ώστε να μην αποτελούν ναυτιλιακό κίνδυνο, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των άλλων κρατών αλλά και την αλιεία και την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος. Επίσης το παράκτιο κράτος με το άρθρο 4, δύναται να εφαρμόσει ζώνες ασφαλείας γύρω από αυτές τις εγκαταστάσεις, οι οποίες δεν ξεπερνούν τα 500 μέτρα¹⁴³. Για την απομάκρυνση των

¹⁴³ ΣΘΔ, άρθρο 60, παρ.5 και ``ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ`` (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.-Χρονολογία Έκδοσης: 2009),σελ 435.

εξεδρών, τα παράκτια κράτη οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τα διεθνή πρότυπα που έχουν καθιερωθεί από τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς¹⁴⁴.

Ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (International Maritime Organization -IMO), ως ο Διεθνής αρμόδιος οργανισμός για το θέμα, έχει ασχοληθεί με το ζήτημα με το ψήφισμα A.672 (16) που εγκρίθηκε στις 19 Οκτωβρίου 1989 και θέμα *''ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ''*. Για τη λήψη της απόφασης έλαβε υπόψη το άρθρο 15 της Σύμβασης για τον ΙΜΟ, το άρθρο 60 της ΣΔΘ και τα σχέδια κατευθυντήριων γραμμών και προτύπων που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Ναυτικής Ασφάλειας κατά την πεντηκοστή έβδομη σύνοδο που αναπτύχθηκε σε συνεργασία με την Επιτροπή Προστασίας του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος. Πέρα από την παροχή κατευθυντήριων γραμμών και προτύπων για την απομάκρυνση των υπεράκτιων εγκαταστάσεων και κατασκευών στην ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα και στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, ο ΙΜΟ συνιστά στις κυβερνήσεις των κρατών μελών να λαμβάνουν υπόψη τις κατευθυντήριες αυτές γραμμές και πρότυπα, όταν πρόκειται να λάβουν αποφάσεις σχετικά με την απομάκρυνση εγκαταστάσεων ή κατασκευών που έχουν εγκαταλειφθεί.

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να καταργούνται οι εγκαταλελειμμένες υπεράκτιες εγκαταστάσεις ή δομές, μόλις δεν εξυπηρετούν πλέον τον πρωταρχικό σκοπό για τον οποίο είχαν αρχικά σχεδιαστεί και εγκατασταθεί, ενώ η κοινοποίηση της μη απομάκρυνσης ή μερικής απομάκρυνσης θα πρέπει να διαβιβάζεται στον Οργανισμό. Καμία διάταξη δε του εν λόγω πλαισίου και προτύπων, δεν εμποδίζει ένα παράκτιο κράτος να επιβάλει αυστηρότερες απαιτήσεις απομάκρυνσης για υφιστάμενες ή μελλοντικές εγκαταστάσεις ή δομές στην υφαλοκρηπίδα του ή στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη¹⁴⁵.

Η απόφαση να επιτραπεί να παραμείνει η θαλάσσια εγκατάσταση ή τμήμα της μετά από μερική απομάκρυνση αυτής¹⁴⁶, λαμβάνεται από το παράκτιο κράτος που είναι αρμόδιο. Θα πρέπει να βασίζεται σε αξιολόγηση κατά περίπτωση κάθε πιθανής

¹⁴⁴ ΣΔΔ, άρθρο 60, παρ.3

¹⁴⁵ Άρθρα 1.1, 1.2, 1.3., 1.4 στο ψήφισμα A.672 (16), ΙΜΟ

¹⁴⁶ Απομάκρυνση των βλαβερών ή επικίνδυνων για ατύχημα μερών αυτής.

επίδρασης στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας ή άλλων χρήσεων της θάλασσας και στο ποσοστό παλαιώσης και υποβάθμισης του υλικού, με ό,τι ενδεχόμενη επίδραση έχει στο θαλάσσιο περιβάλλον στο παρόν ή μελλοντικά, συμπεριλαμβανομένων των έμβιων πόρων. Επίσης στο βωμό της Πρόληψης και Προφύλαξης, θα πρέπει να εξετάζεται ο κίνδυνος το υλικό να μετακινηθεί από τη θέση του σε κάποια μελλοντική χρονική στιγμή. Επιπροσθέτως, πρέπει να αξιολογηθεί το κόστος και οι κίνδυνοι τραυματισμού του προσωπικού που συνδέονται με την απομάκρυνση της εγκατάστασης αλλά και η δυνατότητα μιας νέας χρήσης ή άλλου εύλογου τρόπου αξιοποίησης που να δικαιολογεί να παραμείνουν στη θάλασσα η δομή ή τα μέρη της¹⁴⁷.

Ο προσδιορισμός ενδεχόμενων επιπτώσεων στην ασφάλεια της ναυσιπλοΐας θα πρέπει να βασίζεται στον αριθμό, τον τύπο και το σχέδιο των σκαφών που αναμένεται να διέλθουν από την περιοχή στο μέλλον. Επίσης πρέπει να ληφθούν υπόψη τα φορτία που μεταφέρονται στην περιοχή, η παλίρροια, οι γενικές υδρογραφικές συνθήκες και οι ενδεχομένως ακραίες κλιματολογικές συνθήκες. Δεν πρέπει να παραβλέπονται οι πιθανές ζώνες θαλάσσιας κυκλοφορίας κοντά στις εγκαταστάσεις, η ναυτιλιακή κίνηση στην περιοχή και οι τυχόν εμπορικές ζώνες αλιείας¹⁴⁸.

Ο καθορισμός ενδεχόμενων επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον, πρέπει να βασίζεται σε επιστημονικά στοιχεία που λαμβάνουν υπόψη την επίδραση στην ποιότητα των υδάτων, τα γεωλογικά και υδρογραφικά χαρακτηριστικά, την παρουσία ειδών που απειλούνται και την ύπαρξη οικοτόπων. Επίσης σημαντικό είναι να ληφθούν υπόψη οι τοπικοί αλιευτικοί πόροι και το ενδεχόμενο ρύπανσης ή μόλυνσης του τόπου, από υπολείμματα προϊόντων της δομής ή αλλοίωσης της ίδιας της εγκατάστασης¹⁴⁹.

Η διαδικασία για να παραμείνει η θαλάσσια εγκατάσταση ή μέρος της στη θάλασσα, θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει κάποιες ενέργειες από το παράκτιο κράτος που είναι αρμόδιο για την εγκατάσταση. Πιο συγκεκριμένα, απαιτείται ειδική επίσημη αναφορά που προσδιορίζει τους όρους υπό τους οποίους μια εγκατάσταση ή τμήμα αυτής, θα επιτρέπεται να παραμείνει στη θάλασσα και κατάρτιση ειδικού σχεδίου για την παρακολούθηση της συσσώρευσης και της υποβάθμισης του υλικού που παραμένει στην θαλάσσια περιοχή. Το σχέδιο αυτό πρέπει να εξασφαλίζει ότι δεν θα υπάρξουν

¹⁴⁷ Άρθρο 2.1 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

¹⁴⁸ Άρθρο 2.2 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

¹⁴⁹ Άρθρο 2.3 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

μεταγενέστερες αρνητικές επιπτώσεις στη ναυσιπλοΐα, ή σε έτερες χρήσεις της θάλασσας. Επιπρόσθετα επιβάλλεται η γνωστοποίηση εκ των προτέρων στους ναυτικούς για τη συγκεκριμένη θέση της εγκατάστασης ή κατασκευών που δεν έχουν απομακρυνθεί πλήρως, με στοιχεία για τις διαστάσεις, το βάθος και την επισήμανση καθώς και η ενημέρωση των υδρογραφικών υπηρεσιών για έγκαιρη υποτύπωση στους ναυτικούς χάρτες¹⁵⁰.

Τα συνιστώμενα πρότυπα από τον IMO ορίζουν ότι πρέπει να εξαλειφθούν εντελώς όλες οι εγκαταστάσεις που εγκαταλείπονται σε βάθη μικρότερα των 75 μέτρων και ζυγίζουν λιγότερο από 4.000 τόνους στον αέρα, εξαιρουμένου του καταστρώματος και της υπερκατασκευής. Το ίδιο πρέπει να συμβαίνει και για εγκαταστάσεις που εγκαταλείφθηκαν στο θαλάσσιο βυθό από την 1η Ιανουαρίου 1998 ή αργότερα και βρίσκονται σε ύδατα με βάθος μικρότερο των 100 μέτρων, με βάρος λιγότερο από 4.000 τόνους στον αέρα, εξαιρουμένου του καταστρώματος και της υπερκατασκευής¹⁵¹. Η απομάκρυνση πρέπει να πραγματοποιείται κατά τρόπο που να μην προκαλεί σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στη ναυσιπλοΐα ή στο θαλάσσιο περιβάλλον, ενώ σχετικά με τη θέση και τις διαστάσεις των εγκαταστάσεων που απομένουν μετά τις εργασίες απομάκρυνσης, πρέπει να διαβιβάζονται έγκαιρα όλες οι λεπτομέρειες στις αρμόδιες εθνικές αρχές και στις υδρογραφικές αρχές. Σημαντικό είναι ότι τα μέσα απομάκρυνσης ή μερικής αφαίρεσης, δεν πρέπει να προκαλούν σημαντική δυσμενή επίδραση στους ζώντες πόρους του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ιδίως σε απειλούμενα είδη¹⁵².

Το παράκτιο κράτος μπορεί να αποφασίσει ότι η εγκατάσταση ή η δομή μπορεί να παραμείνει ολόκληρη ή εν μέρει, όταν αυτή θα εξυπηρετεί μια νέα χρήση όπως η βελτίωση ενός βιοτικού πόρου, ή αν δεν προκαλεί αδικαιολόγητη παρέμβαση σε άλλες χρήσεις της θάλασσας. Επίσης όταν το σύνολο της απομάκρυνσης δεν είναι τεχνικά εφικτό ή θα συνεπαγόταν ακραία έξοδα ή απαράδεκτο κίνδυνο για το προσωπικό ή το θαλάσσιο περιβάλλον, το παράκτιο κράτος μπορεί να αποφασίσει ότι δεν χρειάζεται να απομακρυνθεί πλήρως. Κάθε εγκατάσταση ή δομή, ή μέρος αυτής που εγκαταλείπεται, η οποία εκτείνεται πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας πρέπει να διατηρείται επαρκώς για να αποφευχθεί η δομική βλάβη. Σε περιπτώσεις μερικής αφαίρεσης, πρέπει να

¹⁵⁰ Άρθρο 2.4 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

¹⁵¹ Άρθρα 3.1, 3.2 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

¹⁵² Άρθρο 3.3 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

παρέχεται ανεμπόδιστη στήλη νερού επαρκής για να εξασφαλίζεται η ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, αλλά όχι μικρότερη από 55 μέτρα πάνω από κάθε μερικώς αφαιρούμενη εγκατάσταση ή κατασκευή που δεν προεξέχει από την επιφάνεια της θάλασσας¹⁵³.

Εγκαταστάσεις ή δομές που δεν εξυπηρετούν πλέον τον πρωταρχικό σκοπό για τον οποίο σχεδιάστηκαν ή εγκαταστάθηκαν αρχικά και βρίσκονται σε προσεγγίσεις ή σε στενά που χρησιμοποιούνται για διεθνή ναυσιπλοΐα ή δίπλα σε συστήματα δρομολόγησης ναυτιλιακής κίνησης που έχουν υιοθετηθεί από τον IMO, θα πρέπει να καταργηθούν πλήρως και να μην υπόκεινται σε καμία εξαίρεση. Το δε παράκτιο κράτος, πρέπει να εξασφαλίζει ότι η θέση, το βάθος και οι διαστάσεις του υλικού από οποιαδήποτε εγκατάσταση ή δομή που δεν έχει απομακρυνθεί εξ ολοκλήρου από την θαλάσσια περιοχή, αναφέρεται σε ναυτικούς χάρτες και ότι όλα τα υπολείμματα επισημαίνονται κατάλληλα προς τους ναυτιλομένους. Επιπροσθέτως, το παράκτιο κράτος οφείλει να εξασφαλίσει την έκδοση προειδοποίησης τουλάχιστον 120 ημερών νωρίτερα, για την παροχή οδηγιών στους ναυτιλομένους και τις κατάλληλες υδρογραφικές υπηρεσίες, αναφορικά με τη μεταβολή της κατάστασης της εγκατάστασης ή της δομής¹⁵⁴.

Πριν από τη συγκατάθεσή του παράκτιου κράτους για τη μερική απομάκρυνση οποιασδήποτε εγκατάστασης ή κατασκευής, θα πρέπει το κράτος να βεβαιωθεί ότι τα υπόλοιπα υλικά θα παραμείνουν στη θέση τους στη θάλασσα και δεν θα κινούνται υπό την επίδραση κυμάτων, παλιρροιών, ρευμάτων, καταιγίδων ή άλλων προβλέψιμων φυσικών αιτιών, έτσι ώστε να προκαλούν κίνδυνο για την ναυσιπλοΐα. Επίσης πρέπει να διασφαλίζει ότι ο υπεύθυνος¹⁵⁵ της πλατφόρμας, διενεργεί περιοδικές επιθεωρήσεις, εφόσον είναι απαραίτητο, για τη συνεχή συμμόρφωση με τις κατευθυντήριες γραμμές και πρότυπα του IMO. Το παράκτιο κράτος οφείλει επιπλέον να εξασφαλίσει ότι ο νομικός τίτλος των εγκαταστάσεων και των δομών που δεν έχουν απομακρυνθεί πλήρως από τη θάλασσα, είναι σαφής και ότι η αρμοδιότητα για τη συντήρηση και την οικονομική ευθύνη για μελλοντικές πιθανές ζημιές, είναι σαφώς καθορισμένη¹⁵⁶.

¹⁵³ Άρθρα 3.4, 3.5, 3.6 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

¹⁵⁴ Άρθρα 3.7, 3.8 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

¹⁵⁵ Η φράση "υπεύθυνος" αναφέρεται σε κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο που προσδιορίζεται από το παράκτιο κράτος για σκοπό που αναφέρεται στην παράγραφο

¹⁵⁶ Άρθρα 3.9, 3.10, 3.11 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

Σε περίπτωση που οι έμβιοι πόροι μπορούν να ενισχυθούν με την τοποθέτηση υλικών από απομακρυσμένες εγκαταστάσεις ή δομές (π.χ. για τη δημιουργία ενός τεχνητού υφάλου), θα πρέπει να βρίσκονται μακριά από τις συνήθεις λωρίδες κυκλοφορίας, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές και τα πρότυπα για τη διατήρηση της ασφάλειας στη θάλασσα. Ειδικότερα, από την 1η Ιανουαρίου 1998, καμία εγκατάσταση ή δομή δεν θα πρέπει να τοποθετείται σε οποιαδήποτε υφαλοκρηπίδα ή σε οποιαδήποτε αποκλειστική οικονομική ζώνη, εκτός εάν ο σχεδιασμός και η κατασκευή της εγκατάστασης ή της δομής είναι τέτοια ώστε να είναι εφικτή η πλήρης απομάκρυνση κατά την εγκατάλειψη. Τέλος, εάν δεν ορίζεται διαφορετικά, τα πρότυπα αυτά θα πρέπει να εφαρμόζονται σε υπάρχουσες και μελλοντικές εγκαταστάσεις ή δομές¹⁵⁷.

Αναφορικά με την ελληνική πραγματικότητα¹⁵⁸, το κόστος σφράγισης και απομάκρυνσης των πλατφορμών, καλύπτεται από το μισθωτή και για το λόγο αυτό, επιβάλλεται να τηρεί τραπεζικό λογαριασμό σε ελληνική τράπεζα, όπου κάθε χρόνο θα διατηρεί χρηματικό ποσό όπως έχει συμφωνηθεί στη Σύμβαση παραχώρησης, με σκοπό στο τέλος της εκμετάλλευσης, το τελικό χρηματικό ποσό να αντιστοιχεί στο κόστος σφράγισης και απομάκρυνσης των εγκαταστάσεων. Για το συντονισμό της διαδικασίας απομάκρυνσης/σφράγισης, συγκροτείται επιτροπή εντός τριών μηνών από τότε που ξεκινάει το στάδιο της εκμετάλλευσης, αποτελούμενη από έναν μέλος από το Μισθωτή, ένα από τον Εκμισθωτή και ένα ως Πρόεδρος από κοινού από Μισθωτή και Εκμισθωτή. Η Επιτροπή παρακολουθεί τον τραπεζικό λογαριασμό, από τον οποίο η κατανάλωση χρημάτων γίνεται μόνο κατόπιν συγκατάθεσης από την επιτροπή και μόνο για το σκοπό που δημιουργήθηκε.

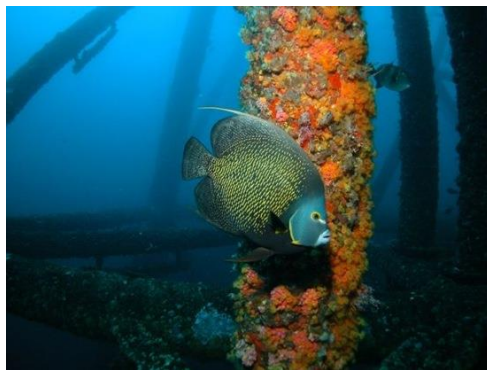
2.4 Επανάχρηση υπεράκτιων πλατφορμών εξόρυξης

Η εναλλακτική οπτική χρήσης των υπεράκτιων πλατφορμών εξόρυξης, όταν αυτές ολοκληρώσουν τον κύκλο των εργασιών τους και απλώς παραμένουν στη θέση τους στη θάλασσα, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Τότε είναι που σχεδιαστές και αρχιτέκτονες καλούνται να αναπλάσουν τις εγκαταλειμμένες εξέδρες για να επαναχρησιμοποιηθούν. Μια φιλική προς το περιβάλλον εναλλακτική είναι η δημιουργία

¹⁵⁷ Άρθρα 3.12, 3.13, 3.14 στο ψήφισμα A.672 (16), IMO

¹⁵⁸ άρ. 8 παρ. 2 ΠΔ 127/1996

βιότοπου θαλάσσιας ζωής. Στο μέρος των εξεδρών κάτω από το νερό, ψάρια και άλλα θαλάσσια είδη βρίσκουν καταφύγιο ή τροφή στην υποθαλάσσια χλωρίδα που αναπτύσσεται. Παράλληλα, το μέρος αποτελεί τόπο έλξης για κοράλλια, σφουγγάρια και λοιπά οστρακοειδή που ζουν και αναπτύσσονται εκεί. Συνεπώς η μετεξέλιξη των πλατφορμών σε τεχνητούς υφάλους συντελεί δημιουργικά στην ανάπτυξη υποθαλάσσιων βιότοπων.

(πηγή: <https://energypress.com>)

Μια εγκαταλελειμμένη εξέδρα θα μπορούσε δυνητικά να αποτελέσει κατόπιν κατάλληλης επεξεργασίας, κατοικίες, εξοχικές ή μονίμες. Βέβαια η περιβαλλοντική μελέτη και η τεχνοκρατική μελέτη του όλου εγχειρήματος, έχει πολύ δρόμο μέχρι την υλοποίηση έστω και σαν σχέδιο, πλην όμως αποτελεί μια πολύ δημιουργική ιδέα περαιτέρω αξιοποίησης.

(πηγή: <https://trendhunter.com>)

Στο ίδιο σκεπτικό δύναται να χρησιμοποιηθούν και ως ξενοδοχεία, φέρνοντας την επανάσταση στον κλάδο, μιας και πρόκειται για καινοτομία που ως τώρα δεν είχε αναπτυχθεί. Σήμερα αποτελεί πραγματικότητα στην Ινδονησία.

(πηγή: <https://petrelaiopigi.blogspot.com>)

Σαν τουριστική ατραξιόν και όχι μόνο, ήδη χρησιμοποιούνται τέτοιου είδους παροπλισμένες εξέδρες, σε περιοχές που έχουν τις περιβαλλοντικές και επιστημονικές προϋποθέσεις¹⁵⁹ ως κέντρα καταδύσεων και καταδυτικού τουρισμού, με παραδείγματα σε Φιλιππίνες και Ινδονησία.

(πηγή: <https://snoopit24.com>)

¹⁵⁹ “ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ” (Συγγραφέας: Συλλογικό έργο Επιμελητής: Τσάλτας, Γρηγόρης -Εκδόσεις: Σιδέρης Ι.- Χρονολογία Έκδοσης: 2006), σελ.161

Μια εναλλακτική μορφή εκμετάλλευσης των παροπλισμένων πλατφορμών εξόρυξης, είναι η αξιοποίησή τους ως αιολικά πάρκα. Με τον τρόπο αυτό οι εξέδρες μετατρέπονται σε μια μορφή Ανανεώσιμης Πηγής Ενέργειας και μάλιστα εξαιρετικής απόδοσης μιας και οι θαλάσσιες εκτάσεις λόγω μη ύπαρξης εμποδίων, είναι ανοικτές σε ανέμους. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η νορβηγική εταιρεία Equinor, σχεδιάζει επένδυση 549 εκατομμυρίων δολαρίων, που αποσκοπεί στην κατασκευή ανεμογεννητριών στις πλατφόρμες της, για τροφοδότηση με ηλεκτρική ενέργεια των εξεδρών εξόρυξης του ομίλου της στην περιοχή της Βόρειας Θάλασσας¹⁶⁰. Το γεγονός αυτό θα περιορίσει και τις ποσότητες εκπεμπόμενου CO₂ της εν λόγω εταιρείας κατά 200.000 τόνους το χρόνο.

(πηγή: <https://energypress.com>)

Εξετάζοντας κάτι ανάλογο σε εθνικό επίπεδο, θα μπορούσαν οι ιδέες αυτές να βρουν εφαρμογή στις εξέδρες του Πρίνου, μιας και το κοίτασμα του οποίου η εξόρυξη ξεκίνησε το 1981, σε λίγα χρόνια φτάνει στο τέλος του. Στην κατασκευή κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας στις εξέδρες του Πρίνου, είναι δυνατή η δημιουργία ενός υποθαλάσσιου οικοσυστήματος πάνω στην μεταλλική κατασκευή της εξέδρας που φτάνει μέχρι το βάθος των 30 μέτρων. Το δε τμήμα αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Πατρών, προτείνει την αξιοποίηση της υποθαλάσσιας κατασκευής για προστασία και αναβάθμιση του τοπικού αυτού οικοσυστήματος μέσω της ένταξής της στις

¹⁶⁰ <https://energypress.gr/news/equinor>

Προστατευόμενες Περιοχές και Ερευνητικά Κέντρα της Μεσογείου¹⁶¹. Πράγματι, θα μπορούσε να ενταχθεί στο πρόγραμμα "PROTOMEDEA"¹⁶², το οποίο εγκαθιδρύει ένα δίκτυο με προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στην Αν. Μεσόγειο και στο Αιγαίο, με σκοπό την κοινή πολιτική στην αλιεία και την καλύτερη απόδοση της βιώσιμης ανάπτυξης. Επίσης προτείνεται από το Πανεπιστήμιο Πατρών η σύνδεση των πλατφορμών με το αστικό περιβάλλον, σε μια προσπάθεια περαιτέρω ανάπτυξης και επίσης η απομάκρυνση περιττών δομών της κάθε εξέδρας, για δημιουργία ελεύθερων επιφανειών πάνω από το νερό για οποιαδήποτε χρήση. Αποτέλεσμα θα είναι η δημιουργία ενός υποθαλάσσιου οικοτόπου και συνάμα ενός δυναμικού κέντρου έρευνας, τουρισμού και άλλων δραστηριοτήτων, που θα προσελκύει το ενδιαφέρον του κοινού με κέντρα καταδύσεως, ενυδρεία και λοιπές ψυχαγωγικές και όχι μόνο δραστηριότητες, που θα αποτελέσει ενδεχομένως ορόσημο διεθνώς.

2.5 Ατυχήματα και ρύπανση κατά την εξόρυξη υδρογονανθράκων

Τα ατυχήματα και η θαλάσσια ρύπανση κατά τις εργασίες εξόρυξης, δυστυχώς είναι κάτι δυσάρεστο, που η ιστορία έχει δείξει ότι είναι κάτι αναπόφευκτο σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό. Ειδικά μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο, είναι από τις κυριότερες αιτίες θαλάσσιας περιβαλλοντικής ρύπανσης¹⁶³. Παρά τις σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλονται σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης και από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, ο εκμηδενισμός των ατυχημάτων δεν έχει εισέτι επιτευχθεί και αποτελεί διαρκές σημείο τριβής μεταξύ επιστημόνων, τεχνοκρατών, κοινωνιών κτλ.

Το αυξανόμενο ενδιαφέρον της ΕΚ για το θαλάσσιο περιβάλλον, υποτυπώθηκε ήδη από το διάστημα 1982-1986, στο πλαίσιο του Τρίτου Προγράμματος Δράσης για το περιβάλλον, όπου εισήχθησαν οι έννοιες της Πρόληψης και της Προφύλαξης, στη σχεδίαση μέτρων κατά της ρύπανσης. Μετέπειτα, στο Έκτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, γίνεται η εξαγγελία της Θεματικής Στρατηγικής για τη Διατήρηση και

¹⁶¹ <http://www.arch.upatras.gr/el/projects/archive/prinos-offshore-platform-complex-protasi-epanahrisis-5288.html>

¹⁶² <https://www.protomedeia.eu/index.php/el/project/in-a-nutshell>

¹⁶³ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ)
ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ" (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ,
ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2009),σελ 71.

Προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος, με προτάσεις αποφυγής των ατυχημάτων κατά τις διαδικασίες εξόρυξης. Βασικός είναι ο ρόλος των Αρχών της Πρόληψης και της Ευθύνης¹⁶⁴. Στο άρθρο 194 της Νέας Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, γίνεται αναφορά στα είδη ρύπανσης που αντιμετωπίζουμε στο θαλάσσιο περιβάλλον, προκειμένου να γίνουν στοχευμένες προληπτικές ενέργειες για την αντιμετώπισή της. Έτσι διακρίνονται η ρύπανση από χερσαίες πηγές, από πλοία, η ρύπανση από δραστηριότητες στην υφαλοκρηπίδα και τέλος αυτή που οφείλεται σε άλλες δραστηριότητες στη θάλασσα. Αναφορικά με τη ρύπανση από εργασίες στη υφαλοκρηπίδα, διαπιστώνεται ότι οι υπεράκτιες εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης, ενδεχομένως να προκαλέσουν ζημιά στο περιβάλλον, κυρίως λόγω ατυχημάτων. Τα δε κράτη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα προληπτικά, με σκοπό να αντιμετωπίσουν τα ατυχήματα αυτά αλλά και να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν έκτακτα συμβάντα των δραστηριοτήτων εκμετάλλευσης με στόχο την περιβαλλοντική ασφάλεια¹⁶⁵.

Βάσει της Οδηγίας 2013/30/ΕΕ, ατύχημα σοβαρό, αναφορικά με εγκατάσταση, δύναται να αποτελέσει: α) έκρηξη, φωτιά, μη έλεγχος της γεώτρησης, διαρροή πετρελαίου ή φυσικού αερίου, με συνέπεια τραυματισμό ή και θάνατο ανθρώπων β) συμβάν που προκάλεσε σοβαρή ζημιά στην πλατφόρμα με συνέπεια τραυματισμό ή και θάνατο ανθρώπων γ) οτιδήποτε προκαλέσει θάνατο ή σοβαρό τραυματισμό τουλάχιστον πέντε ανθρώπων στην υπεράκτια εγκατάσταση, στην οποία υπάρχει και η πηγή του κινδύνου δ) ό,τι σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα ανακύψει ένεκα των ανωτέρω περιπτώσεων α,β,γ.

¹⁶⁴ “ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ” (Συγγραφέας: Συλλογικό έργο Επιμελητής: Τσάλτας, Γρηγόρης -Εκδόσεις: Σιδέρης Ι.- Χρονολογία Έκδοσης: 2006)σελ 322-323.

¹⁶⁵ “ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ” (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ- Εκδότης ΣΙΔΕΡΗΣ Ι. -Χρονολογία Έκδοσης: 2003)σελ 106-107.

(πηγή: <https://www.wwf.gr/blog/2223>)

Τα ατυχήματα που συνδέονται με τη ρύπανση, ουσιαστικά είναι διαρροές πετρελαιοειδών στη θάλασσα με σοβαρές συνέπειες στο θαλασσινό νερό και τα θαλάσσια είδη που ζουν σε αυτό, κυρίως λόγω των τοξικών υδατοδιαλυτών στοιχείων του αργού πετρελαίου. Της διαρροής του πετρελαίου στη θάλασσα, ακολουθούν άλλα δεινά αναφορικά με τις διεργασίες που με φυσικό τρόπο γίνονται αυτομάτως. Έτσι αρχικά εξαπλώνεται και διαχωρίζεται το πετρέλαιο από το νερό. Το πετρέλαιο δεν διαλύεται στο νερό και έχει μικρότερη πυκνότητα από αυτό. Όταν καταπέσει στη θάλασσα σχηματίζει ένα λεπτό στρώμα στην επιφάνεια, την πετρελαιοκηλίδα. Έπειτα εξατμίζεται, διασπείρεται και ξεκινά η διαδικασία γαλακτωματοποίησης και μετακίνησης της πετρελαιοκηλίδας. Η τύχη του περιβάλλοντος εξαρτάται από τα επόμενα στάδια “εξέλιξης” της πετρελαιοκηλίδας που είναι η φωτοοξείδωση, η καταβύθιση του πετρελαίου και η βιοδιάσπαση αυτού. Ανάλογα με τη φύση του διαρρέυσαντος πετρελαίου, τη θερμοκρασία του θαλασσίου νερού και τον άνεμο που πνέει, μεταβάλλεται ο τρόπος και η ταχύτητα που η πετρελαιοκηλίδα εξαπλώνεται. Η ταχύτητα με την οποία κινείται η πετρελαιοκηλίδα στη θάλασσα προκύπτει από τη συνισταμένη των ανέμων και των ρευμάτων, με ποσοστό επιρροής 60% θαλάσσιο ρεύμα - 3% άνεμος. Επίσης οι πιο δυνατοί άνεμοι και η ζέστη (ακτινοβολία του ήλιου) συντελούν στην ταχύτερη εξάτμιση της πετρελαιοκηλίδας. Η παραμένουσα μετά την εξάτμιση

πετρελαιοκηλίδα, χρήζει αντιμετώπισης μιας και η πλέον μεγαλύτερη πυκνότητά της και το ιξώδες της επιδρούν αρνητικά στο περιβάλλον¹⁶⁶.

(<https://www.pronews.gr>)

Οι συνέπειες επεκτείνονται στην υποθαλάσσια βλάστηση και στα πτηνά που τρέφονται με ψάρια, καθώς επίσης και στις ακτές όπου το κύμα αποθέτει σημαντικές ποσότητες καταλοίπων. Οι ακτές δεν απορροφούν πλήρως το πετρέλαιο, ενώ η αργή αποδόμηση του πετρελαίου επιτείνει την τοξικότητα των ακτών. Καμία καταγεγραμμένη περίπτωση τέτοιου είδους θαλάσσιας ρύπανσης δεν είναι ίδια με κάποια άλλη, καθώς οι γεωγραφικές ιδιομορφίες και οι κλιματολογικές συνθήκες διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. Ανάλογη είναι και η κατάσταση στην υποθαλάσσια (και όχι μόνο) χλωρίδα και πανίδα, αφού οι ευαίσθησιες των επί μέρους οργανισμών και φυτών διαφέρουν κι αυτές. Σημαντική αρνητική επίπτωση επιφέρει και στο πλαγκτόν, που είναι ευαίσθητο στις πετρελαιοκηλίδες. Το ζωοπλαγκτόν απορροφά μόρια πετρελαίου, οπότε τα μόρια υδρογονανθράκων γίνονται μέρος της τροφικής αλυσίδας. Φυσικά ο άνθρωπος δεν εξαιρείται από όλες αυτές τις επιπτώσεις. Η τροφική αλυσίδα αποτελεί τη γραμμή που ενώνει την ανθρώπινη ζωή με τα πλάσματα των εν λόγω περιοχών που υφίστανται τις συνέπειες¹⁶⁷.

¹⁶⁶ https://www.wwf.gr/images/pdfs/ekthesi_saronikos.pdf

¹⁶⁷ https://www.wwf.gr/images/pdfs/ekthesi_saronikos.pdf

[πηγή: <https://www.voria.gr> (16/9/17)]

Σχετικά με το ενδεχόμενο ατυχήματος, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί η ποσότητα πετρελαίου που για διαφόρους λόγους διαρρέει στο θαλάσσιο περιβάλλον. Αυτό εντοπίζεται τόσο σε ατυχήματα ναυτιλίας με τάνκερ, όσο και σε εκρήξεις που σημειώθηκαν είτε στη φάση της έρευνας, είτε της εξόρυξης. Απαιτούνται συστηματικοί έλεγχοι των εγκαταστάσεων εξόρυξης, για διασφάλιση της καλής λειτουργίας, στεγανοποίησης, σταθερότητας και μηχανικής αντοχής, με παράλληλη τήρηση μηχανισμών για πρόβλεψη διαρροών στο θαλάσσιο χώρο¹⁶⁸. Οι δε συνέπειες ενός ατυχήματος είναι διακριτές μεν άμεσα, πλην όμως μπορούν να εμφανιστούν καιρό μετά το ατύχημα. Για παράδειγμα οι γεννήσεις των ψαριών και των θηλαστικών, η σταδιακή υποβάθμιση ενός οικοτόπου και η αλυσιδωτή μείωση πληθυσμών των πτηνών και κατ'επέκταση των λοιπών ζώντων οργανισμών στις παράκτιες περιοχές.

Στην προσπάθεια αντιμετώπισης της ρύπανσης από πετρελαιοκηλίδα, εφαρμόζονται κάποιες μέθοδοι, οι οποίες όμως δεν επιτυγχάνουν την 100% εξάλειψη αυτής και πλήρη αποκατάσταση. Συνεπώς αναδεικνύεται η σημασία για την προστασία

¹⁶⁸ “ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ” (ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ, ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ –Εκδότης-ΣΙΔΕΡΗΣ Ι.- Έκδοση: 2009),σελ 71-72.

του περιβάλλοντος της εφαρμογής των Αρχών της Πρόληψης και της Προφύλαξης. Οι μέθοδοι που εφαρμόζονται για την αντιμετώπιση της πετρελαϊκής ρύπανσης¹⁶⁹ συνήθως είναι α) η καύση, β) η χρήση απορρυπαντικών-χημικών, γ) χρήση τασιενεργών ως απορρυπαντικά και τέλος δ) ο μηχανικός διαχωρισμός του πετρελαίου από το νερό.

Αναφορικά με τη βιοποικιλότητα, αυτή επηρεάζεται σοβαρά τόσο κατά την έρευνα όσο και κατά την εξόρυξη. Οι σεισμικές έρευνες, η διάτρηση του εδάφους, η κατασκευή φρεατίων, σίγουρα δεν ωφελούν την υποθαλάσσια ζωή. Αναφορές του WWF κάνουν λόγο για προβλήματα ακοής σε θαλάσσια θηλαστικά και απώλεια προσανατολισμού, καθόσον επηρεάζονται από τις σεισμικές διαδικασίες, ενώ παρατηρούνται μειώσεις πληθυσμών σε περιοχές εξόρυξης. Η ίδια πηγή μάλιστα ισχυρίζεται ότι κάθε γεώτρηση επηρεάζει σε έκταση 20 στρεμμάτων την οικολογική ισορροπία, ενώ το κάθε χιλιόμετρο αγωγού επηρεάζει 3,2 στρέμματα¹⁷⁰.

Ειδικής μνείας χρήζει η κλιματική αλλαγή, η οποία επιδεινώνεται από τις εξορύξεις, κυρίως λόγω του εκπεμπόμενου CO₂, που ως γνωστόν είναι το κυριότερο εκ των αερίων του θερμοκηπίου. Άλλα εκπεμπόμενα αέρια θερμοκηπίου είναι το μεθάνιο και το υποξείδιο του αζώτου. Πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι οι περαιτέρω νέες επενδύσεις στην ΕΕ στην εξόρυξη υδρογονανθράκων, υπονομεύουν την προσπάθεια τήρησης της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη κάτω από τον 1,5 βαθμό Κελσίου¹⁷¹.

Σε οικονομικό επίπεδο οι απώλειες ενός ενδεχόμενου ατυχήματος τόσο κατά την εξόρυξη όσο και κατά τη μεταφορά, είναι συνήθως πολύ μεγάλες και κλονίζουν εταιρείες και οικονομικά επιτελεία κυβερνήσεων. Χαρακτηριστικά είναι το παραδείγματα της πετρελαιοκηλίδας του Deepwater Horizon στον κόλπο του Μεξικού, που συνολικά κόστισε περισσότερα από 65 δις Δολάρια¹⁷² και της πετρελαιοκηλίδας του Erika στη δυτική γαλλική ακτογραμμή, όπου το κόστος στην οικονομία της Γαλλίας εκτιμήθηκε

¹⁶⁹ Γιδαράκος και συν. (2005). Τεχνολογίες αποκατάστασης εδαφών και υπογείων υδάτων

¹⁷⁰ <https://www.wwf.gr/images/pdfs/WWF%26Pelagos-diavouleusi-SMPE.pdf>

¹⁷¹ Oil Change International (2016). The Sky's limit - Why the Paris climate goals require a managed decline of fossil fuel production. In collaboration with fourteen organisations.

¹⁷² Potential Impact of the Gulf Spill on Tourism, Oxford Economics, prepared for the U.S. Travel Association (July 22, 2010)

στα 974 εκ - 1,1 δις Ευρώ¹⁷³. Στο δε Λίβανο, η πετρελαιοκηλίδα του Jiyeh το 2006, κόστισε συνολικά περίπου 3,5 δις Ευρώ, προκαλώντας εκτεταμένα προβλήματα στις τουριστικές ακτές και μείωση των τουριστών πάνω από 75% η οποία συνεχίστηκε σε βάθος τριετίας¹⁷⁴.

Στην κατεύθυνση προς την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών είναι απαραίτητη η υιοθέτηση αυστηρού πλαισίου κανονισμών, βασιζόμενων σε περιφερειακή κυρίως συναίνεση και συνεργασία. Μια συνεργασία ουσιαστική, με ενεργή συμμετοχή κρατών, κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανισμών και τους αρμόδιους οργανισμούς του ΟΗΕ, UNEP¹⁷⁵ και IMO¹⁷⁶.

Κεφάλαιο 3ο. Η υπεράκτια εξόρυξη ως απειλή ασφάλειας από τρομοκρατικές, πειρατικές ή πολεμικές ενέργειες.

Με αφορμή το τρομοκρατικό χτύπημα στις πετρελαιοπηγές της Σαουδικής Αραβίας στις 14 Σεπτεμβρίου 2019, εγείρεται ένα μεγάλο θέμα γύρω από την ασφάλεια των υπεράκτιων εγκαταστάσεων εξόρυξης υδρογονανθράκων από θέματα ασύμμετρης απειλής και τρομοκρατίας. Η Σαουδική Αραβία βρέθηκε προ εκπλήξεως από την επιχείρηση των Χούτι της Υεμένης και υπέστη πλήγμα δισεκατομμυρίων. Αποκαλύφθηκε η τρωτότητα των εγκαταστάσεων εξόρυξης ανά τον κόσμο, αλλά και η σημασία τους ως στρατηγικοί στόχοι σε ενδεχόμενο τρομοκρατικό χτύπημα ή ακόμα και σε γενικευμένη σύρραξη. Οι κίνδυνοι ασφαλείας που διατρέχουν οι υπεράκτιες εγκαταστάσεις παρουσιάζουν ενδιαφέρον και απαιτούν ρεαλιστική προσέγγιση και λήψη μέτρων εγκαίρως μιας και στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει καν προειδοποίηση. Οι δε συνέπειες είναι ανυπολόγιστες τόσο για το περιβάλλον όσο και για την οικονομία.

Ως κυριότερη απειλή ασφαλείας για τις πλατφόρμες εξόρυξης εντοπίζεται η

¹⁷³ Assemblée Nationale (2000) Rapport Fait au Nom de la Commission d'Enquête sur la Sécurité du Transport Maritime des Produits Dangereux ou Polluants. 11^a Législature. 5 July. Assemblée Nationale, Paris

¹⁷⁴ World Bank, Republic of Lebanon – Economic Assessment of Environmental Degradation Due to July 2006 Hostilities, October 11, 2007.

<http://documents.worldbank.org/curated/en/951351468054863844/pdf/397870LB.pdf>

¹⁷⁵ <https://www.unenvironment.org/>

¹⁷⁶ International Maritime Organization

τρομοκρατία¹⁷⁷. Το πρόσφατο παράδειγμα χτυπήματος των πετρελαιοπηγών στη Σαουδική Αραβία με χρήση Drones, μας κάνει εύκολα να αντιληφθούμε την απλότητα μιας επίθεσης και το χειρότερο την τρωτότητα των πλατφορμών. Η τρομοκρατία της ενέργειας είναι πλέον γεγονός, ενώ η γεωγραφική θέση της χώρας μας στη λεκάνη της Μεσογείου που γύρω της φλέγεται από αστάθεια και εν εξελίξει πολεμικές δραστηριότητες όπως στη Συρία και στη Λιβύη, πρέπει να μας κάνει ιδιαίτερα ανήσυχους. Συνηθισμένες μορφές τρομοκρατίας αποτελούν οι επιθέσεις σε αγωγούς μεταφοράς καυσίμων ή χώρους αποθήκευσης καυσίμων ή και εγκαταστάσεις εξόρυξης. Δύναται να χρησιμοποιηθούν drones, ή και πύραυλοι, από τη μαύρη αγορά όπλων στις εμπόλεμες περιοχές της Συρίας και στις ασταθείς περιοχές της Β. Αφρικής. Οι επιθέσεις αυτοκτονίας με πλωτά σκάφη, όπως το χτύπημα της Αλ Κάιντα στις 24 Απριλίου 2004, στον Περσικό κόλπο, στην υπεράκτια εγκατάσταση πετρελαίου Al Basrah και στον τερματικό σταθμό Khaw Al Amaya, είναι μια απειλή που πρέπει να προβληματίσει και να προβλεφθεί τόσο για τις ήδη υπάρχουσες εγκαταστάσεις μας όσο και για μελλοντικές.

Μια άλλη μορφή απειλής για την ασφάλεια των υπεράκτιων εγκαταστάσεων εξόρυξης είναι η πειρατεία. Αν και τέτοιου είδους κατάληψη του χώρου ενέχει πολλούς κινδύνους για αυτούς που τη διαπράττουν λόγω του προσωπικού ασφαλείας και της δύσκολης ανεντόπιστης διαφυγής τους, εν τούτοις παρατηρούνται τέτοιου είδους επιθέσεις κυρίως στην περιοχή της Νιγηρίας¹⁷⁸. Ως εκ τούτου δεν θα έπρεπε να αγνοηθεί και αυτός ο κίνδυνος. Συνήθως αποζητούνται λύτρα για απελευθέρωση ομήρων εκ των εργαζομένων ή μη προξένηση βλάβης σε μηχανήματα ή μη ρύπανση. Άλλο κίνητρο για τέτοιου είδους πράξεις είναι η προστασία του περιβάλλοντος και διενεργείται σε μορφή κατάληψης των εξεδρών από ακτιβιστές διαφόρων οργανώσεων. Τέτοιου είδους περιστατικό συνέβη στις 25 Μαΐου 1998 στην πλατφόρμα Parabe της Αμερικανικής εταιρείας Chevron Nigeria, όπου περίπου 100 άοπλοι διαδηλωτές, αφού επιβιβάστηκαν στην πλατφόρμα, την κατέλαβαν με σκοπό τη διαμαρτυρία. Η εταιρεία είχε προσλάβει κοινοτικούς για προστασία της εξέδρας και είχε μισθώσει και ελικόπτερα για το σκοπό αυτό, από τα οποία, με πυρά σκοτώθηκαν δυο διαδηλωτές¹⁷⁹.

¹⁷⁷ Dr Mikhail Kashubsky, 2013, Protecting Offshore Oil and Gas Installations: Security Threat and Countervailing Measures, ο.π., Journal of Energy Security

¹⁷⁸ π.χ πλωτή εγκατάσταση Mystras(FSPOs/floating production storage) πλησίον ακτών Νιγηρίας.

¹⁷⁹ Dr Mikhail Kashubsky, 2011, A Chronology of Attacks on and Unlawful Interferences with, Offshore

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί η σημασία των πλατφορμών εξόρυξης, ως στρατηγικός στόχος, που ένας εν δυνάμει εχθρός της χώρας θα πλήξει σε περίπτωση πολέμου. Δεν αποτελεί έκπληξη και μάλιστα θα πρέπει να είναι δεδομένο σύμφωνα με τα όσα έχουν παρατηρηθεί σε πολέμους του παρελθόντος ανά τον κόσμο, ότι η καταστροφή των στρατηγικών αποθεμάτων καυσίμων αλλά και η γραμμή εξόρυξης/παραγωγής υδρογονανθράκων μιας χώρας, θα είναι από τους πρώτους στόχους που θα δεχθούν πλήγμα από τις εχθρικές δυνάμεις σε περίπτωση σύρραξης. Δεν είναι τυχαίο πως σε όλες τις πετρελαιοπηγές της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής έχουν αναπτυχθεί προς φύλαξη, οι ένοπλες δυνάμεις των χωρών συμφερόντων των εταιρειών που τις ελέγχουν. Προφανώς οι συνέπειες δεν αφορούν μόνο τον οικονομικό ή στρατηγικό τομέα μιας χώρας, καθόσον σε μια τέτοια περίπτωση οι επιπτώσεις για το περιβάλλον θα μπορούσαν να είναι ιδιαιτέρως δυσμενείς.

3.1 Το Πολεμικό Ναυτικό και οι Ένοπλες Δυνάμεις ως παράγοντας φυσικής ασφαλείας στην υπεράκτια εξόρυξη αλλά και παράγοντας υλοποίησης Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Στην προσπάθεια διασφάλισης της προστασίας των πλατφορμών εξόρυξης από τους ανωτέρω κινδύνους, καθοριστική είναι η συμβολή των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) και ειδικότερα του Πολεμικού Ναυτικού (ΠΝ). Στα πρότυπα άλλων χωρών που οι Ένοπλες Δυνάμεις διαφυλάσσουν την ασφάλεια των πετρελαιοπηγών που ελέγχουν, σε διάφορες περιοχές του πλανήτη, όπως σε Αφρική, Μ. Ανατολή, οι ΕΔ μας και δη το Πολεμικό Ναυτικό, υπό τις κατάλληλες συνθήκες και νομικές προϋποθέσεις, δύναται να προστατεύει τις πλατφόρμες υπεράκτιας εξόρυξης, στο πλαίσιο της γενικότερης φύλαξης του θαλασσίου χώρου και του φυσικού πλούτου της χώρας. Προστασία ουσιαστική, από τρομοκρατικές ενέργειες, πειρατικές ενέργειες και φυσικά την υπεράσπισή τους από κάποιο χτύπημα στο πλαίσιο μιας ενδεχόμενης εχθροπραξίας ή πολεμικής σύρραξης με κάποιο άλλο κράτος, καθόσον η διεθνής πρακτική σε παρόμοιες περιπτώσεις έχει αποδείξει ότι τέτοιου είδους εγκαταστάσεις αποτελούν στρατηγικό στόχο.

Έχοντας τη νομική εξουσιοδότηση και μέσω της κατάλληλης χρηματοδότησης για σκάφη, εξοπλισμό και προσωπικό, το Πολεμικό Ναυτικό κατόπιν εγκρίσεως από τη

στρατιωτική και πολιτική ηγεσία και πάντα σε συνεργασία και με τα Σώματα Ασφαλείας, είναι ένας σοβαρός και αξιόπιστος οργανισμός προάσπισης της φυσικής ασφάλειας των εξεδρών και των περιοχών εξόρυξης. Η καθιέρωση περιπολιών στις θαλάσσιες περιοχές ενδιαφέροντος με ελέγχους σε ύποπτα εμπορικά και λοιπά πλωτά μέσα, είναι ένα μέτρο αποτροπής και πρόληψης τρομοκρατικών χτυπημάτων ή ενεργειών πειρατείας.

Το Πολεμικό Ναυτικό με τα κατάλληλα μέσα, δύναται να εντοπίσει ύποπτες κινήσεις στις θαλάσσιες περιοχές που καλείται να εποπτεύσει, καθώς και να παρέχει εγγύς αντιβληματική προστασία στις πλατφόρμες εξόρυξης. Φυσικά στο έργο αυτό καθοριστική θα είναι και η συνδρομή της Πολεμικής Αεροπορίας και του Στρατού Ξηράς, που από κοινού επιτηρούν με ραντάρ και παρατηρητήρια τον εθνικό χώρο, διασφαλίζοντας την εθνική ακεραιότητα και το εθνικό συμφέρον. Επιπρόσθετα, δύναται να εγκαθιδρυθούν, θαλάσσιες ζώνες απαγόρευσης ή ελέγχου κυκλοφορίας, των οποίων η επιτήρηση θα συμβάλλει καθοριστικά στη διατήρηση της ασφαλούς κίνησης στις θαλάσσιες ζώνες των υπεράκτιων εγκαταστάσεων. Λειτουργώντας πάντα με βάση το Διεθνές και Ενωσιακό Δίκαιο, αλλά και τους νόμους του κράτους, το Πολεμικό Ναυτικό με τις κατάλληλες προϋποθέσεις, είναι ο θεματοφύλακας της φυσικής ασφάλειας σε τέτοιου είδους δραστηριότητες, συμβάλλοντας έμμεσα και άμεσα στην πρόληψη και προφύλαξη, αποτρέποντας μια κατάσταση που θα μπορούσε να επιφέρει δυσάρεστες επιπτώσεις. Επιπτώσεις τόσο από απώλεια οικονομικών πόρων, όσο και ρύπανση της θάλασσας, με ό,τι συνεπάγεται αυτό στη ζωή στο νερό και στη στεριά, αφού η ενδεχόμενη θαλάσσια ρύπανση, όπως έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενες παραγράφους, επηρεάζει και τις ακτές.

(πηγή: <https://www.haaretz.com>)

Μέσα από τη δραστηριότητα αυτή γενικότερα των ΕΔ και ειδικότερα του Πολεμικού Ναυτικού (ΠΝ), αναφορικά με τις υπεράκτιες εξορύξεις και την προάσπιση της φυσικής ασφάλειας αυτού του εθνικού φυσικού πλούτου, δίδεται το έναυσμα να αναλογιστούμε και να συσχετίσουμε τις δράσεις του ΠΝ και τον θετικό τρόπο που αυτές επιδρούν στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ). Με αφορμή λοιπόν την φυσική προστασία από ενέργειες που προαναφέρθηκαν, των οποίων τα αποτελέσματα θα έπλητταν τη ζωή στο νερό και κατ'επέκταση τη ζωή στη στεριά, ακόμα και τη δικαιοσύνη και την ειρήνη και το θεσμό της Δημοκρατίας, διαπιστώνουμε ότι το ΠΝ και οι ΕΔ, είναι παράγοντας υλοποίησης των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) 14, 15 και 16,(ζωή στο νερό, ζωή στη στεριά και ειρήνη-δικαιοσύνη-ισχυροί θεσμοί αντίστοιχα). Επομένως οι ΕΔ και το ΠΝ, αποτελούν σημαντικό παράγοντα υλοποίησης της Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα. Προχωρώντας δε κάποια βήματα σκέψης παρακάτω, θα δούμε πως αν αναλογιστούμε τους ΣΒΑ, οι ΕΔ συμβάλουν με τον τρόπο τους στην επίτευξη όλων των ΣΒΑ, σε κάποιους περισσότερο και σε άλλους λιγότερο.

Συμπεράσματα

Η σύγχρονη ελληνική και παγκόσμια πραγματικότητα επιβάλει την οικονομική εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου που κρύβεται στα υποθαλάσσια κοιτάσματα του ελλαδικού χώρου. Μια εκμετάλλευση η οποία ήδη λαμβάνει χώρα επιτυχώς τις τελευταίες δεκαετίες σε κάποιες περιοχές στο Θρακικό πέλαγος και πλέον ξεπροβάλλει μεγαλόπνοα η προοπτική της περαιτέρω εξόρυξης υδρογονανθράκων σε θαλάσσιες περιοχές του Ιονίου, της Κρήτης και λοιπών περιοχών. Οι Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης, ως αρχές του Διεθνούς και Ενωσιακού Δικαίου, εφαρμόζονται με σκοπό η αξιοποίηση του φυσικού πλούτου, να μην αποβεί εις βάρος του περιβάλλοντος με δυσμενείς επιπτώσεις. Έτσι το διεθνές και το ευρωπαϊκό Δίκαιο και κατ'έκταση το περιφερειακό και εθνικό, θέτουν το νομικό πλαίσιο υπό το πρίσμα του οποίου επιδιώκεται στον ελλαδικό χώρο, η εκμετάλλευση υπεράκτιων κοιτασμάτων με τρόπο φίλιο προς το περιβάλλον, αποφεύγοντας δυσμενείς καταστάσεις ρύπανσης.

Συνταγματικά κατοχυρωμένο με το άρθρο 28 του Συντάγματος, το εθνικό δίκαιο, ακολουθώντας τις Διεθνείς επιταγές και κανονισμούς, μέσα από επικαιροποιημένους νόμους, δίνει την κάλυψη δικαίου και δείχνει το δρόμο προς μια προοπτική ενεργειακής ανάπτυξης, με ταυτόχρονο και ισάξιο ενδιαφέρον για εξόρυξη υδρογονανθράκων και προστασία του περιβάλλοντος. Η διαδικασία διαχείρισης κινδύνου, υπό την ακολουθία των γενικών αρχών αυτής και την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, διασφαλίζει το χαμηλότερο κόστος μέτρων, έναντι της πιθανής περιβαλλοντικής ζημιάς από τη μη λήψη αυτών. Εξετάζει ορθολογιστικά τη σχέση κόστους - ωφελήματος και αποτελεί χρήσιμο εργαλείο του Κράτους για την αποφυγή περιβαλλοντικών επιπτώσεων και για επίτευξη προστασίας υψηλού επιπέδου, με ταυτόχρονη αποτίμηση της πολιτικής σκοπιμότητας της οικονομικής και περιβαλλοντικής διάστασης.

Ο συνεχώς εξελισσόμενος τομέας της υπεράκτιας εξόρυξης, με την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών ανάκτησης και τις καινοτομίες όπως η πλάγια γεώτρηση, καθιστούν την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων, ένα σύγχρονο επιστημονικό πεδίο που διασφαλίζει τους πυλώνες της Βιώσιμης Ανάπτυξης, δίνοντας οικονομική ώθηση στη χώρα, και συνεισφέροντας στην κοινωνική εξέλιξη, διασφαλίζοντας με τη δύναμη της τεχνολογίας και της προόδου την προστασία του περιβάλλοντος. Τα

τεχνολογικά επιτεύγματα των σύγχρονων μέσων έρευνας και η πληθώρα καινοτόμων πλατφορμών εξόρυξης, σε σύμπνοια πάντα με τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και σεβόμενες τις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης, υπόσχονται και κάνουν πράξη την εκμετάλλευση κοιτασμάτων σε συνεχώς μεγαλύτερα βάθη, με μεγαλύτερα περιθώρια ασφαλείας. Η καινοτομία δε, αφορά και την προοπτική επαναχρησιμοποίησης των παροπλισμένων εξεδρών, σε ρόλους εναλλακτικούς όπως είδαμε, που αποφέρουν οικονομικά κέρδη και ταυτόχρονα συντελούν στην ενίσχυση της υποθαλάσσιας ζωής και εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Σκιά στο όλο εγχείρημα αποτελούν τα καταγεγραμμένα ατυχήματα ανά τον κόσμο με τις σαφώς δυσμενείς συνέπειες ρύπανσης θαλασσών και ακτών και τις αρνητικές επιδράσεις στη βιοποικιλότητα, αλλά δευτερευόντως και στην κλιματική αλλαγή. Τεράστια ποσά έχουν ξοδευτεί για αποκατάσταση τέτοιου είδους περιβαλλοντικών βλαβών και τεράστια ποσά επίσης στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης για την πρόληψη και αποφυγή τέτοιων καταστάσεων. Είναι γεγονός η παγκόσμια εγρήγορση σε κάθε επίπεδο Διακυβέρνησης, με ενεργή συμμετοχή και των σχετικών πετρελαϊκών εταιρειών στο βωμό της διαφύλαξης του περιβάλλοντος. Αυτή μάλιστα η ανησυχία και η εγρήγορση, επεκτείνεται και για τον κίνδυνο της φυσικής ασφάλειας των εγκαταστάσεων από προσχεδιασμένες υπονομευτικές ενέργειες τρομοκρατίας, πειρατείας ή και πολεμικών επιθέσεων από τρίτα κράτη. Οι εθνικές δυνάμεις ασφαλείας και εθνικής άμυνας (Ενοπλες Δυνάμεις), δρουν προληπτικά αλλά και αποτρεπτικά εφαρμόζοντας την αρχή της Προφύλαξης έναντι τέτοιων ενεργειών που δυνητικά θα προκαλούσαν ρύπανση και ανυπολόγιστες βλάβες στο περιβάλλον. Με υψηλό βαθμό επιτυχίας, λειτουργούν ως σημαντικός παράγοντας σταθερότητας στις εν λόγω θαλάσσιες περιοχές αλλά και ως παράγοντες υλοποίησης Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), αφού συμβάλουν ενεργά στους ΣΒΑ 14, 15 και 16.

Κλείνοντας, αναμένουμε να γίνει πράξη αυτή η εξαιρετική προοπτική εξόρυξης υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές της χώρας μας, υπό τη σκέπη πάντα των Αρχών της Πρόληψης και της Προφύλαξης, που με την εφαρμογή τους ελαχιστοποιούν ή και εκμηδενίζουν τις πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, δίνοντας πνοή στη βιώσιμη ανάπτυξη του τόπου.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Έλληνόγλωσση

ΓΙΔΑΡΑΚΟΣ Ι., *ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΛΑΦΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΑΠΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ* – Εκδόσεις: Ζυγός - Έκδοση: 2005.

ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ Ε., *ΤΟ ΝΕΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ*–Εκδόσεις: Σακκουλας - Έκδοση 2004.

ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ Ε., *ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ Η' PLUS ULTRA* - Εκδόσεις: Νομική βιβλιοθήκη – Έκδοση: 2014.

ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡ., *ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΔΙΚΑΙΟ, ΘΕΣΜΟΙ* - Εκδόσεις: Σιδέρης - Έκδοση: 2017.

ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡ., ΚΛΑΔΗ-ΕΥΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ Μ., *ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ* – Εκδόσεις: Σιδέρης-Έκδοση: 2009.

ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡ., *ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ (ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΟΣ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ* – Εκδόσεις: Σιδέρης-Έκδοση: 2003.

ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡ., ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ΧΡ., *ΑΙΓΑΙΟ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΠΟΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ* - Εκδόσεις : Σιδέρης - Έκδοση: 2014.

ΤΣΑΛΤΑΣ ΓΡ., *ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΚΟΙΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ* - Εκδόσεις: Παπαζήσης- Έκδοση: 1984.

Απόφαση 2013/5/ΕΕ.

N. 2289/1995.

N. 3587/2007.

N.4001/2011.

Οδηγία 2008/56/ΕΚ.

Υπουργική Απόφαση 25794/16.

Ξενόγλωσση

Assemblée Nationale (2000) Rapport Fait au Nom de la Commission d'Enquête sur la Sécurité du Transport Maritime des Produits Dangereux ou Pollutants. 11^a Législature. 5 July. Assemblée Nationale, Paris

Bliamos Sp., Aravosis K., Anagnostopoulos P., Kougkolos A., *A new Methodology Approach for the Techno-economic evaluation of Alternative Waste Disposal Methods by use of Multicriteria Analysis*, in Proceedings of the 7th International Conference on Environmental Science and Technology, Syros, September 2001.

Directive 2008/99/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 *on the protection of the environment through criminal law.*

G.Francalanci and T. Scovazzi (eds) *Lines in the Sea*, Martinus Nijhoff, 1994.

House, C. (2010). A model for the implementation of ICM in the Mediterranean region. *Journal of Coastal Conservation.*

Kashubsky M., 2011, A Chronology of Attacks on and Unlawful Interferences with, Offshore Oil and Gas Installations.

Kashubsky M., 2013, Protecting Offshore Oil and Gas Installations: Security Threat and Countervailing Measures, *Journal of Energy Security.*

Malvárez, G., Pintado, E., Navas, F., & Giordano, A. (2015). Spatial data and its importance for the implementation of UNEP MAP ICZM Protocol for the Mediterranean. *Journal of Coastal Conservation.*

Oil Change International's September 2016 report, *The Sky's limit - Why the Paris climate goals require a managed decline of fossil fuel production. In collaboration with fourteen organisations.*

Oxford Economics, *Potential Impact of the Gulf Spill on Tourism* prepared for the U.S. Travel Association (22 July 2010)

Prem, M. (2010). Implementation obstacles of the ICZM protocol and mitigation efforts.
Journal of Coastal Conservation

UNEP (OCA) / MED IG.7 / 4.

United Nations Convention on the Law of the Sea.

World Bank, Republic of Lebanon – *Economic Assessment of Environmental Degradation Due to July 2006 Hostilities*, October 11, 2007.

Διαδίκτυο

<http://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20970/volume-970-I-14049-English.pdf>

http://www.iopcfunds.org/uploads/tx_iopcpublishations/Text of Conventions e.pdf

<http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/LCLP/Documents/LC1972.pdf>

<http://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201110/volume-1110-I-17146-English.pdf>

<http://www.mar.ist.utl.pt/mventura/ProiectoNavios-I/IMO-Conventions/SOLAS.pdf>

<http://www.mar.ist.utl.pt/mventura/ProiectoNavios-I/IMO-Conventions/MARPOL.pdf>

http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

<http://treaties.un.org/doc/Publications/UNTS/Volume%201891/volume-1891-I-32194-English.pdf>

http://www.transportrecht.org/dokumente/FondsUe_1992_engI.pdf

<http://www.austlii.edu.au/cgibin/sinodisp/au/other/dfat/treaties/2009/ConventiononCivilLiabilityforBunkerPollutionDamage>

<https://issuu.com/cyprusyouthdiplomacy/docs>

http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>

<http://www.ec.europa.eu>

<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=443&language=el-GR>

<http://www.indeepanalysis.gr/perivallon/prwtokollo-tou-kioto-kai-symfwnia-tou-parisiou>

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=Xq%2FRJCZ3hEs%3D&tabid=561>
<http://web.unep.org/unepmap/>
<http://ypapen.gr>
<http://www.geo.auth.gr/courses/gge/gge427y/pdf/askisi1.pdf>
[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0030_/com_com\(2010\)0030_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0030_/com_com(2010)0030_el.pdf)
<http://www.coastlearn.org>, 2006
<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52000DC0547&frm=EN>
<https://ec.europa.eu/environment/iczm/pdf/burbridge.pdf>
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=8wPYKSnfD%2Fs%3D&tabid=550&language=el-GR>
<https://op.europa.eu/el/publicationdetail//publication/31df3ef0dff211e2916501aa75ed71a1/language-el>
<https://www.ethemis.gr>
<http://www.eur-lex.europa.eu>
http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0308_EL.html
<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=333&language=el-GR>
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=Fz6mea%2BaF10%3D&tabid=367&language=el-GR>
<http://www.ipex.eu/IPEXLWEB/dossier/files/download/082dbcc54fc8f12f014fcb24c9c90210.do>
<http://www.opol.org.uk>
<http://www.et.gr/idoes-nph>
www.e-nomothesia.gr/energeia/nomos-4409-2016.html
www.pde.gov.gr
<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty>
<https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4409-2016/arthro-3-nomos-4409-2016-genikes-arhes-diaheirisis>
<https://www.pde.gov.gr>

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=o1emGtXvR2s%3d&tabid=294&language=el-GR>
<http://www.opengov.gr/minenv/?p=2442>
[http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=362&sni\[524\]=1480&locale=el-GR&language=en-US](http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=362&sni[524]=1480&locale=el-GR&language=en-US)
<https://www.energean.com>
https://www.greekhydrocarbons.gr/gr/PrinosConcession_gr.html
<https://www.energean.com>
<https://www.pde.gov.gr> και <http://ypeka.gr>
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=iR8ACNfRePs%3D&tabid=367&language=el-GR>
<https://www.energia.gr/article/160176>
<https://www.helpe-patraikos.gr>
<https://www.helpe.gr>
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=5RwptI4Ep0U%3D&tabid=875&language=el-GR>
<https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/c28fe695-9ea3-422d-8e70-932e6410fa21>
<https://www.studentenergy.org/topics/offshore-oil> και
<https://science.howstuffworks.com/environmental/energy/oil-drilling8>
<https://www.sciencedirect.com/topics/engineering/fixed-offshore-platform> και
<https://science.howstuffworks.com/environmental/energy/offshore-drilling6.htm>
<https://energypress.gr/news/equinor>
<http://www.arch.upatras.gr/el/projects/archive/prinos-offshore-platform-complex-protasi-epanahrisis-5288.html>
<https://www.protomedeia.eu/index.php/el/project/in-a-nutshell>
<https://www.wwf.gr>
<http://documents.worldbank.org/curated/en/951351468054863844/pdf/397870LB.pdf>
<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=443&language=el-GR>
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=30r%2B7BeaSOo%3D&tabid=406&language=el-GR> [Accessed 21 May 2017]. (*Convention for the Protection of the Marine Environment and the Coastal Region of the Mediterranean*).

<https://trendhunter.com>

<https://snoopit24.com>

<https://web.unep.org/unepmap/iczm-protocol>

<http://prinosoil.blogspot.com>

<http://worldenergynews.gr>

<https://www.mfa.gr>

<https://petrelaiopigi.blogspot.com>